

POSLEJ LE ŠTIRJE OKRAJI

Med priprave za uveljavitev nove ustave sodi tudi upravna razdelitev okrajev in občin v skladu z njihovo vlogo in mestom v naši družbi po načelih nove ustave. Nova teritorialna razdelitev okrajev pomeni tako tudi v Sloveniji prilagoditev predvideni ustavni ureditvi, ki krepi vlogo občine kot teritorialne, družbeno ekonomske in politične osnove našega družbenega sistema. V tem razvojnem procesu se oblikuje tudi vloga in mesto okrajev kot skupnosti komun. Njihova naloga bo predvsem pomoč občinam v prizadevanjih za zadovoljevanje njihovih potreb, pri organizaciji skupnih zavodov in služb in pri varovanju zakonitosti v poslovanju občinskih organov.

Po predhodnih razgovorih in ustreznih sklepih najvišjih političnih forumov v okrajih, ki so se izrekli za novo ureditev in združevanje okrajev, so pripravili zakonski osnutek za zasedanje Ljudske skupščine LRS, ki bo v ponedeljek. Ko ga bosta sprejela obo zbor tega foruma, bo zakon začel veljati s 1. januarjem 1963 — torej že čez dva tedna.

Po predlogu zakona naj bi bili po tem datumu v Sloveniji namesto dosedanjih osmih samo štirje okraji: Ljubljana, Maribor, Celje in Koper. Združili naj bi se okraji Ljubljana, Kranj in Novo

mesto (razen občin Videm-Krško, Sevnica in Brežice, ki pripadajo celjskemu okraju) v novi okraj Ljubljano, dalje okraja Maribor in Murska Sobota v novi okraj Maribor, okraju Celje bodo pridružene omenjene tri zasavske občine, in končno se združita sedanja okraja Gorica in Koper v novi okraj Koper.

Priprave za združitev so že v teku. Skupne komisije in podkomisije sedanjih okrajev, ki se nameravajo združiti, proučujejo različna vprašanja, med katerimi so najvažnejša kadrovska. Svoja stališča so že zavzeli tudi politični forumi. Tako sta imela posebne seje že tudi obo izvršna odbora okrajnih odborov SZDL v Gorici in Kopru, ki sta izrekla svoje soglasje k predlogu o združitvi. Dogovorili so se že tudi za skupni plenum Socialistične zveze, v katerega bodo izvolili nato 19 članov s področja sedanjega goriškega okraja, 21 pa iz koprškega. Plenum bo v sredo, dne 19. decembra. Ta forum bo nato začasno vodil v merilu novega okraja Socialistično zvezo do prihodnje okrajne konference, ki bo predvidoma v marecu 1963.

Prav tako bo izvoljen novi skupni okrajni komite Zveze komunistov, okrajni komite LMS, novi okrajni sindikalni forum in nova vodstva družbenih in političnih organizacij, v teku so tudi

kadrovske in druge priprave za formiranje novega okrajnega ljudskega odbora in njegovih organov ter uprave, medtem ko ostanejo sodišča nespremenjena.

Zanimivo je še vedeti nekaj števil o novih okrajih, kakor jih predvideva osnutek zakona. Največji je seveda ljubljanski, ki bo imel 815.358 hektarov površine, 627.382 prebivalcev in ob tem 246.764 milijonov din narodnega dohodka. Drugi po vsem je mariborski, ki bo meril 454.505 ha, imel pa bo 472.090 prebivalcev in ob tem 134.518 milijonov din narodnega dohodka. Novi celjski okraj bo po velikosti najmanjši. Meril bo 321.884 ha in imel 268.094 prebivalcev. Predzadnji po velikosti bo naš koprski okraj, ki bo meril 433.751 ha, bo pa na zadnjem mestu med novimi slovenskimi okraji po številu prebivalstva in narodnem dohodku. Imel bo 217.657 prebivalcev in 57.044 milijonov din narodnega dohodka. Vse to bo veljalo seveda s 1. januarjem 1963, ker se bodo potem razmere verjetno naglo menjale, saj lahko pričakujemo v novi ureditvi v občinah še več delovnega poleta.

Dosedanje goriški okraj ima štiri občine: Gorico, Tolmin, Idrijo in Ajdovščino. Nekaj sprememb v zvezi z občinami bo še tudi na področju sedanjega koprškega okraja, kar bo urejeno verjetno že takoj po Novem letu, tako da

bo bodoči koprski okraj v letu 1963 zadilhal s polnimi pljuči. Kako je to važno in pomembno, zlasti za gospodarstvo in s tem za vse življenje, smo opozorili že v prejšnji številki lista, ker bi se nam utegnil zastoj v proizvodnji in na drugih področjih gospodarstva v začetku leta pozneje hudo maščevati, ko bi morali dohitevati zamujeno.

KOORDINACIJSKA KOMISIJA ZA MANJŠINSKA VPRAŠANJA OO SZDL

Za enotno in skladno obravnavanje

V sredo, 5. 12. t.l., se je v Pulju prvič sestala Koordinacijska komisija za manjšinska vprašanja OO SZDL Koper, Pulj in Reka. Na tem svojem prvem sestanku je koordinacijska komisija

KONGRES KP ČSSR JE OBSODIL KULT OSEBNOSTI

Na XXII. kongresu KP Čkoslovaške je poročal prvi sekretar CK KP ČSSR Novotny o političnih vprašanjih, poznejši referati pa so govorili tudi o prečih gospodarskih problemih, o nalogah Čkoslovaške v SEV in o nekaterih vprašanjih sodelovanja v mednarodnem delavskem gibanju. V razpravi so partijski funkcionarji obsodili albansko stranko in njeno razbičajsko dejavnost in odklonili kult osebnosti v lastni deželi, katerega nosilec v Čkoslovaški je bil pokojni Gotwald.

Resolucija, ki so jo sprejeli po razpravi, govori o glavnih smernicah razvoja socialistične družbe in poudarja potrebno brezkompromisno borbo proti vsem manifestacijam revizionizma, dogmatizma in sektaštva.

KONČAN JE KONGRES KPI

X. kongres KPI je končan. Stevilni govorniki, med njimi tudi član direktorije Partije Pajetta, so zavrnili ponudbo kitajskega delegata, da bi zmanjšal solidarnost italijanskih komunistov s politiko SZ in da bi vsilil albanske voditelje kot učitelje marksizma-leninizma. Se odločneje pa je Pajetta zavrnil kitajske kritike zaradi odnosov italijanskih komunistov do Zveze komunistov Jugoslavije. V glavnem so govorniki proučevali notranje italijanske probleme.

Sekretariat KP Italije zdaj objavlja sporočilo o razgovorih med predstavniki CK KP Italije in med delegacijo KP Kitajske, ki se je udeležila Desetega kongresa. V sporočilu pravijo, da sta obo kitajske delegata obiskala sedež KP Italije, kjer sta se dolgo pogovarjala z Longom in s Pajetto. V poročilu se pravijo, da so italijanski komunisti ob tej priložnosti v imenu direktorije partije povabili kitajsko delegacijo, naj obišče Italijo.

najlepše darilo
za
novo leto

OŽBA LIPA V KOPRU

OBVEŠČA LJUBITELJE KNJIG, DA NUDI V SVOJIH POSLOVALNICAH V KOPRU, IZOLI, PORTOROŽU, PIRANU, SEŽANI, POSTOJNI, PIVKI IN ILIRSKI BISTRICI PRI GOTOVINSKEM NAKUPU VSEH KNJIG — RAZEN SOLSKIH —

OD 10. DO 31. DECEMBRA 1962

15 % NOVOLETNEGA POPUSTA

V KNJIGARNI V KOPRU PA SO RAZEN TEGA KUPCEM NA RAZPOLAGO ŠE ANTIKVARNE KNJIGE PO ZELO ZNIZANIH CENAH!

Predsednik Tito v SSSR

Predsednik republike Josip Broz-Tito se je ob svojem obisku v SZ sestel v Kremlju s predsednikom ministrskega sveta ZSSR Nikitom Sergejevičem Hruščovom, pri čemer sta tovariško izmenjala mišljenja o bratskih sovjetsko-jugoslovanskih odnosih. Razgovor je potekal v duhu odkrite izmenjave mnenj in popol-

nega vzajemnega razumevanja. Iz Kremlja je predsednik Tito s soprogo Jovanko in spremstvom odpotoval v slavno mesto Volgograd (prej Stalingrad), kjer so mu priredili prebivalci prisrčen sprejem. Visoki gostje so med drugim obiskali tudi največjo hidrocentralo na svetu ob Volgi, novo mesto Volžgij in tovarno traktorjev

»Džerdžinski«. V tej tovarni je bil velik miting, ki se ga je udeležilo 10 tisoč delavcev, predsednik Tito pa je imel ob dolgem ploskanju vseh prisotnih govor, v katerem je poudaril skupne vezi, cilje in borbo narodov SZ in Jugoslavije.

Iz Volgograda je predsednik Tito odpotoval s spremstvom v posebnem vlaku nazaj v Moskvo. Po prihodu v glavno mesto Sovjetske zveze so gostje takoj odšli v Kremelj, kjer bo predsednik Tito nekaj časa počival. Obisk Lenjingrada so za zdaj odpovedali, vendar pa se nadaljujejo stiki in razgovori med predsednikoma Titom in Hruščovom. Za nedeljo je predviden obisk Kijeva in nekaterih drugih krajev Sovjetske zveze.

Zahtevamo kazen za zločince

Kljub skrbni zdravniški negi in operacijskim posegom zdravniki niso mogli rešiti ranjenega Momčila Popovića. Glavne komplikacije so bile zaradi ranjenih jeter. Kot je znano, je bil Popović ranjen ob napadu skupine ustaških atentatorjev na jugoslovansko predstavništvo v Mehlemu pri Bonnu. Momčilo Popović je umrl 11. decembra, ranjen pa je bil

29. novembra ob praznovanju dneva republike. Jugoslavija pričakuje, da bodo pristojne oblasti v Zahodni Nemčiji kaznovale ustaške zločince, ker to pomeni najbolj grobo provokacijo in očitno kršitev mednarodnega prava.

NOV TURISTIČNI OBJEKT V POSTOJNI

Ob glavni cesti, ki vodi iz Postojne proti Ljubljani, bodo na Mačkovcu (lepa in velika hiša nad cestarsko naprej od Ravbar-komande) adaptirali in uredili lepo gostišče s precej parkirnega prostora za vozila, pozneje pa tudi letoviške hišice, če se bo objekt razvijal. Gostišče leži prav ob cesti sredi prelepih jelovih gozdov in utegne postati prava Meka zlasti za šoferje in motorizirane domače in tuje potnike, ki vsak dan brez števila brziyo mimo. Stroški za ureditev znašajo okrog 30 milijonov dinarjev, investitor pa je Gostinsko podjetje Pivka. Načrti so že v delu, novo gostišče pa naj bi začelo z delom že prihodnjo sezono, če bodo zaproseni krediti pravočasno na razpolago.

SEMINARJI SZDL PO OBČINAH

Poročali smo že, da bo drugi del okrajnega seminarja Socialistične zveze o aktualnih gospodarskih problemih prepuščen organizaciji občinskih odborov SZDL. Sklep prav v teh dneh izvajajo in so tako že imeli celodnevni seminar o vlogi in mestu subjektivnega faktorja v našem družbenem dogajanju minulo nedeljo v Ilirski Bistrici, včeraj v Izoli, danes pa je takšen seminar tudi v Postojni (hotel Javornik) in v Piranu (Ljudski dom v Portorožu). Seminarja v Ilirski Bistrici se je udeležil tudi predsednik Okrajnega odbora SZDL Koper Ivan Lapajne, ki je v svoji razpravi posvetil posebno pozornost problemu kadrovanja v gospodarstvu.

Edvard Kardelj v Aziji

Na svoji poti v Indonezijo, Indijo in Irak se je podpredsednik ZIS Edvard Kardelj sestel v Teheranu z iranskim premierom Alamom in imel z njim razgovor o vprašanjih, ki zanimajo obe deželi. Od tod je z letalom odpotoval v Djakarto, kjer ga je sprejel predsednik Indonezije Ahmed Sukarno. Neuradna izmenjava gledišč o nekaterih bistvenih vprašanjih je ustvarila ugodno vzdušje in osnovo za začetek uradnih razgovorov o vprašanjih, ki zadevajo Indonezijo in Jugoslavijo.

Neuradne razprave so se udeležili poleg podpredsednika Kardelja tudi državni podsekretar Marko Nikezić in veleposlanik dr. Aleš Bebler ter sedem članov

indonezijske vlade na čelu s prvim ministrom Djuando. Razgovori so tekli o vprašanjih odnosov in indonezijsko-jugoslovanskem sodelovanju v mednarodnem planu.

Podpredsednik Kardelj bo ostal s soprogo Pepco in z ostalimi člani jugoslovanske delegacije v Indoneziji 10 dni.

RAZPRAVA O USTAVI

Izvršni odbor OO SZDL Koper je za jutri (sobota) sklical razširjeno sejo ob udeležbi članov OK ZKS, OSS, OK LMS in okrajne ustavne komisije, da bi se pogovorili o dosedanjem poteku razprav o predosnutku nove ustave in o analizi predlogov, mnenj in sugestij s teh razprav.

NE SAMOUPRAVE

Prvi del ustavne kampanje v našem okraju je v glavnem zaključen. Iz podatkov, ki so jih poslali občinski odbori SZDL, je razvidno, da je bilo zanimanje občanov — tako za prednostne zveze ustave kot za osnutek republiške ustave — izredno, saj je več primerov, da so v posameznih delovnih organizacijah in na vaseh zahtevali ponovne razprave o nekaterih vprašanjih. Občani so se v manjši meri zanimali za teoretična vprašanja in za pravno osnovo ustave, zanimala so jih predvsem konkretna določila ustave glede na pravice in obveznosti občanov ter za možnosti neposrednega sodelovanja proizvajalcev pri upravljanju v gospodarstvu, v javni upravi in družbenih službah. Ugotovimo lahko, da so javne razprave o ustavi dosegle namen, ker so občani videli skozi ustavo svoja podjetja in komunno ter človeka-proizvajalca, ki odloča o svojem delu. Važna je tudi ugotovitev, da ni bilo zaslediti nasprotovanj ali pa omalovaževanj vprašanj v zvezi z ustavo, oziroma načel, ki jih ustava določa.

Zanimanje za določila ustave kaže visoko število razprav in udeležba, saj je na 455 javnih razpravah sodelovalo 26.340 občanov in lahko rečemo, da je udeležba bila v zadnjih letih najboljša. Temu so pripomogle tudi dobre priprave, posebno še, ker so bili za vodstva družbeno-političnih organizacij, za člane samoupravnih organov in za predavateljske aktivne organizirani posebni seminarji, na katerih so bila predhodno podrobneje obdelana osnovna vprašanja nove ustave. Teh seminarjev se je udeležilo okrog tri tisoč slušateljev.

Občani so se živo zanimali za najrazličnejše probleme in aktivno posegali v razpravo, saj je bilo po nepopolnih podatkih postavljenih okrog 1200 najrazličnejših vprašanj.

Vprašanja so posegala na najrazličnejša področja našega družbenega in političnega življenja:

Precejšnje zanimanje so občani pokazali za delo in pristojnost krajevne skupnosti ter za sredstva, s katerimi bo razpolagala. Zanimala jih je funkcija okraja, razpravljali so o nalogah sodišč, zlasti o delu ustavnega sodišča, problematika v zvezi z rotacijo in omejitvijo ponovne izvolitve, zahtevali so pojasnila o odnosih med komunno in občani, o referendumu. V pasivnih področjih našega okraja je bilo zlasti precej vprašanj, kako naj zveza in republika skrbijo za nerazvita področja, zanimali pa so se tudi za vlogo SZDL in ostalih družbeno-političnih organizacij.

Skoraj na vseh sestankih in razpravah je bilo sproženo vprašanje šolanja, zlasti financiranja šolstva iz družbenih sredstev. V občinskih središčih, zlasti v Kopru, Postojni in Piranu, so se zanimali, kako bo organizirano financiranje srednjega in visokega šolstva in, če brezplačno šolanje zajema tudi brezplačne šolske knjige in ostala učila. Sprožili pa so tudi vprašanje prevoznih stroškov za šoloobvezne otroke.

V gospodarskih organizacijah so se delavci zanimali za probleme delitve dohodka, za razpore med najvišjimi in najnižjimi prejemki, o odgovornosti ljudi, ki povzročijo zgubo, oziroma škodo in v zvezi s tem o naši kaznovalni politiki. Razprave so se nanašale tudi na vprašanja medfaze obdavčitve in o pomanjkljivi kontroli cen. Zanimali so se tudi o tem, ali ima delavec pravico do oskrbnine v času brezposelnosti, razpravljali so o pravici do svobodne nastanitve in o dušenju kritike nekaterih nepravilnosti.

Razprave po vaseh so se gibale v glavnem okrog vprašanj zemljiškega maksimuma, o odnosih med kmeti in kmetijskimi zadrugami in to predvsem glede kooperacije nakupa gnojil in politike odkupa. Razpravljali pa so tudi o perspektivah kmetijstva in o naši nadaljnji kmetijski politiki, o arondaciji in odhajanju mladine v mesto. Precej je bilo tudi vprašanj, ki so se nanašala na našo davčno politiko in o zapostavljanju kmetijstva glede na ostale gospodarske panoge.

ŠE ENKRAT »OB NEKEM PRIMERU RODIKA«

Ne gre metati vsega v en koš!

Zelo sem vesel, da se je našel nekdo, ki je opisal razmere v Rodiku, vendar se moramo vprašati, ali je res vse tako, kot je rečeno v članku »Ob nekem primeru Rodika« v številki 47 Slovenskega Jadrana. Ne bi rad analiziral dela krajevnih organizacij SZDL v Rodiku, ker je že pisec sam pravilno ugotovil, da praktično ne obstaja, zato tudi delati ne more. Vseeno pa se je treba vprašati, kje so vzroki za takšno pasivnost. Prav gotovo vodstvo organizacije ni opravilo naloge, ki mu je bila zaupana.

Prizadela pa me je ugotovitev: »Tudi mladina je največ aktivna pri cerkvenem pevskem zboru in njene prisotnosti ni sicer čutili nikjer v družbenem življenju.«

Ali ni bila mladina prva, ki je ustanovila mladinski pevski zbor in recitatorski krožek, da bi tako pritegnila tudi tisto mladino, ki sodeluje pri cerkvenem pevskem zboru? Ali ni mladinska organizacija prva preprečila nekatera slaba dejanja svojih posameznih članov? Ali ni mladina prispevala veliko število delovnih ur za popravilo vaških cest, za ureditev igrišča, zbrala denar za ponesrečence ob potresu v Makarski in podobno.

Da, vse to je storila mladina brez kakršnekoli pomoči krajevnih organizacij SZDL. Po svojem delu je aktiv Ljudske mladine v Rodiku eden izmed najboljših in hrpelijski občini. To je dejstvo in zato je povsem neodgovorna trditev, da je mladina najbolj aktivna v cerkvenem pevskem zboru.

V Rodiku je bilo veliko narejenega, lahko pa bi bilo še več in bolje; vendar zaradi nekaj neuspehov, spodsrljavev, ne moremo trditi, da si v Rodiku ne želimo samouprave.

Verjetno je piscu orisal delo v Rodiku človek, ki bi moral tudi sam malo več prispevati za vsesplošno aktivnost in kulturno življenje v vasi.

Zapisek iz Rodika v Slovenskem Jadranu pa je kljub vsemu potrkal na vest vaščanov. Ni ga, ki ne bi prebral kritike vaških razmer, prizadela pa je prav vse. Kmalu zatem je bil sklican vaški zbor Socialistične zveze, na katerem so se temeljito pogovorili o vsem, kar jih žuli. Na sestanku je bilo okrog 80 vaščanov, kar je dovolj zgovoren dokaz, da v Rodiku vendarle vidijo v Socialistični zvezi svojo množično politično organizacijo. Zato je tudi padla ploha upravičene kritike po prejšnjem odboru krajevnih organizacij SZDL, ker ni opravič svoje naloge. V zelo plodni razpravi o razmerah in potrebah vasi so zborovalci nato izluščili najvažnejše naloge, s katerimi se bo moral spoprijeti novi odbor vaše organizacije SZDL in vse članstvo, pa tudi člani Zveze borcev in vaška mladina. Tako so sklenili, da bodo skupaj uredili vaško središče in prostor okoli spomenika padlim v NOB, da bodo popravili vaško telefonsko napeljavno, uredili vaške poti in javne vaške prostore za bolj živahno družbeno življenje v vasi. Pogovorili so se tudi, kaj bi bilo treba napraviti, da bi se zboljšala zveza Rodika z okolico po razpadajoči cesti, zaradi česar so izgubili tudi edino avtobusno povezavo s Kozino in Divačo. Govorili so tudi o kino predstavah in podobnem, kritizirali pomanjkljivosti in konstruktivno nakazovali, kaj bi bilo treba storiti za odpravo napak. Vsak bi moral priznati, da v Rodiku že zlepa ni bilo tako burnega, pa tudi tako plodnega sestanka.

Izvolili so ob koncu tudi nov odbor Socialistične zveze. V njem so zaupali več odborniških mest predvsem vaškim mladincem, ker pričakujejo, da bodo ti lahko posvetili več časa in svojih mladih sil reševanju vaških problemov in požitvi družbenega življenja, kot pa so to lahko doslej storili starejši, a popolnoma pasivni člani odbora. Zadnji zbor vaščanov, včlanjenih v Socialistični zvezi, vpliva močno upanje, da bodo prav vsi vaščani s svojim osebnim deležem prispevali k temu, da v bodoče ne bo treba več rdeti članom odbora, ko bodo pred Rodičane razgrinjali obračun svojega dela.

Boris Bernat iz Rodika, dijak učiteljskega v Kopru

Iz Sežane za Sežano

Pobude za premik na takšen ekonomski koncept, da bo mogla komunna zaživeti v vseh svojih svojiskih pogojih — Na tem odprtem obmejnem področju je treba popolnoma drugače upoštevati trgovino, turizem, gostinstvo in storitvene dejavnosti. — S preudarno davčno politiko omogočiti in podpirati dober in soliden razvoj blagovnih in storitvenih dejavnosti

Doslej smo bili vajeni, da so si bile razprave na sejah občinskih ljudskih odborov močno podobne. Tako podobne, kakor si je podobno življenje v posameznih komunah. Kakor da bi povsod živeli v enakih in ob enakih pogojih, po enakem receptu in konceptu. Ta vtis sicer ni naključen, ampak v določenem smislu vse-kakor pogojen s splošno usmerjenostjo našega donedavnega razvoja, bolj ali manj določenega od zgoraj navzdol. Življenje v pogojih novega gospodarskega sistema pa čedalje ostreje podira uniformiranost ekonomskih konceptov. Proces je tem hitrejši, ko so letos začele nastopati tudi prve posledice svobodne delitve dohodka. Komunne začenjajo postajati resnično samostojne, toda ne le po ustavnih in pravnih določilih, ampak tudi po svojem ekonomskem oblikovanju, po svojem ekonomskem življenju, za katerega si z odgovorno realnostjo postavljajo koncepte za bližnja leta in perspektivni razvoj.

Takšno svežino je bilo občutiti na zadnji občinski seji v Sežani. Dnevni red sicer po formalni plati ni obetel posebnosti. Toda nekateri ljudski odborniki so v razpravi posegli po občutljivi problematiki, ki je v komunni že dalj časa aktualna, v sedanjem razvoju novega gospodarjenja pa tudi že akutna. Odborniki so se sicer lotevali na videz drobnih stvari, ki pa so vendar značilne za sežansko komunno in njen nadaljnji razvoj. Ko je slednjič posegel v razpravo tudi predsednik okraja Davorin Ferligoj, se je pred ljudskim odborom razgrnila pereča problematika, tako rekoč nekateri osnovni ekonomski elementi življenjskega koncepta sežanske komunne.

Prvi vtis nekako strnjeno izražajo naslednje: Dosedanje po nekakšni splošni šabloni izoblikovano in potekajoče gospodarsko življenje bo treba začeti prilagajati prirodnim, geopolitičnim in komunikacijskim pogojem pa tudi teritorialnemu položaju komunne. Kakor drugod, lahko rečemo malone povsod, je tudi v sežanski komunni doslej vse bolj ali manj živelo (a tudi živetarilo) »v senci industrije in industrializacije«. Kolikšni in kakšni so stvarni in dejanski pogoji za industrijo, bodo pokazale skorajšnje analize in realni koncept o bližnjem in perspektivnem razvoju komunne. Isto velja kajpada tudi za kmetijstvo. Razprava na seji in dopolnilne pobude predsednika koprškega okraja se tega ni podrobno lotila, pač pa je za realni ekonomski koncept poudarila nekateri druge dejavnosti, za katere ima komunna izvrstne pogoje, ki pa smo jih doslej, te bolj, druge pa manj, občutno zanemarjali.

Kako malo smo doslej sploh upoštevali tako rekoč edinstven teritorialni položaj komunne. To je položaj odprtega sveta, skozi katerega in na katerem teče silen potniški (obmejni in mednarodni) ter blagovni promet. Tu se odvijajo živa blagovna menjava, o kateri povedo podatki, da je vsako leto obilnejša. Sem prihaja čedalje več ljudi z onkraj meje. Skozi to komunikacijsko področje je teče vsako leto večji mednarodni železniški, avtobusni, kamionski in avtomobilski promet. Mar niso vse to pogoji, ki bi jih bilo treba ne le registrirati, ampak upoštevati z največjo prizadelostjo? To so pogoji, ki dajejo brez števila možnosti za vse vrste ekonomske dejavnosti, pogoji, ki sicer nimajo fabriških dimni-

kov, a ob pravilnih prijemih, iznajdljivosti in marljivosti prinašajo ogromen dohodek.

Z drugimi besedami: z vsemi silami se je treba lotiti turizma, gostinstva, trgovine, uslužnostnih storitev in še drugih dejavnosti, kakor n. pr. dodelave, morebitne predelave, pakiranja in podobnih uslug pri izvozu in uvozu. Tudi usluge v tranzitnem prometu, pa usluge ob izvozu živine, ki odhaja čez mejo nespočita in shuššana. Skratka položaj, ki kar vpije po uslugah in storitvah vseh vrst! Pri tem pa je treba upoštevati, kako važno je, če prodajamo za devize na svojem področju. Iztržek je najmanj še enkrat tolikšen kakor pri poslih, ki nam beže čez področje kot izvoz. Se pravi, da se plača — pa še kako plača — imeti v komunni lepe mesnice, lepe prodajalne, čedne gostilne, specializirane prodajalne, uslužnostne obrate itd. Se več: nekaj lepih trgovin z lepo galanterijo, z lepimi usnjenimi izdelki, tudi s krznom, če hočete. Vse lepo in vabljivo, kar primika kupca, obiskovalca, turista, avtomobilista. Skratka, Sežana bi se v tem pogledu morala zavedati, da se je treba v tem razsežnem vsakdanjem dogajanju prilagoditi specifičnim pogojem. Zatorej ne gre, da bi imela v svojih trgovinah in poslovalnicah takšno robo, kakor jo ima n. pr. Murska Sobota. A ne gre le za izbiro, za lepe poslovalnice, za specializirane trgovine. Gre tudi za gibčnost, za prilagodljivost, če rečemo, gre za pravega trgovskega duha. Kaj bi nam tudi pomagale lepe poslovalnice z bogato izbiro, če bi ostali na dosedanj neprilagodljivosti? Ljudem, ki prihajajo na to odprto področje, je treba postreči vendar takrat, kadar pridejo. Kaj pa

nam pomagajo vse poslovalnice in drugi obrati, ko se pred zaprtimi vrati v popoldanskih urah ali ob nedeljah tarejo gnéče ljudi, turistov, popotnikov? Spet je treba reči, da ni vseeno, kako teče prodaja in kako so lokali in obrati odprti v Sežani ali Murski Soboti.

Kakor trgovini in blagovnemu prometu velja na tem odprtem prostoru tudi gostinstvu največji poudarek. Čeprav so zanj izredni pogoji, lahko brez sramežljivosti ugotovimo, da je prejšn razdobje nam je očito pokazalo, da integracija v gostinstvo le ni prinesla obetanege. Težave so ostale, še večje so celo (primer za Divačo). Pa preozki? Se res bojimo vsake zasebne gostilne ali gostišča? Namesto da bi bil na tem področju, kamor hodi na tisoče ljudi po gostinske usluge, po kraške specialitete, cel niz gostišč, se dogaja, da zasebniki vračajo dovoljenja in zapirajo še tisto, kar sploh je. Z gostinstvom in gostinskimi uslugami bi moral vendar ta naš Kras kar cveteti in kipeči. Ali nismo tu nekoliko togi, nerodni? Ni morda davčna politika napačna in glede razvoja gostinstva na Krasu vpliva negativno? Obracajmo stvari s socialističnega stališča kakorkoli, ekonomsko se nam bo vedno pokazalo, da so socialistični gostinski obrati dragi, medtem ko drobna gostinska obrt ne le streže vaškim, turističnim in maloobmejnim potrebam, ampak tudi kar izdatno streže občinski blaginji. Ob večji sprostosti bi bilo narobe, ljudje bi ne zapirali obratov, ampak vlagali prošnje za nove lokale. Zakaj bi ne omogočili, da bi imela vsaka večja vas zasebno gostišče? Celo sobe za nočitev, če je treba. Zakaj bi ne vabili ljudi? Koliko več spročenega življenja bi bilo po vsem Krasu, če bi na vse to gledali nekoliko širše in brez bojazni in, tudi brez zavisti. (Ž)

ZA MEDITERANSKI IN ESTETSKI VIDEZ NAŠE METROPOLE

Pogozdovanje in ozelenitev Bonifike

Prva faza pogozdovanja novega šolskega okoliša na Bonifiki se je začela letos spomladi. Zasadili so 480 sadik mediteranske sorte, med katero je največ alepskega bora, cedre in ciprese. Bile so, to že večje sadike, dva do tri metre. Pri kopanju jam za sadike je pomagala mladina koprskih osnovnih in srednjih šol s prostovoljnimi delom. Sicer je prevzelo izvedbo del Gozdno gospodarstvo iz Postojne in je to veljalo koprsko občino 2 milijona 100 tisoč dinarjev.

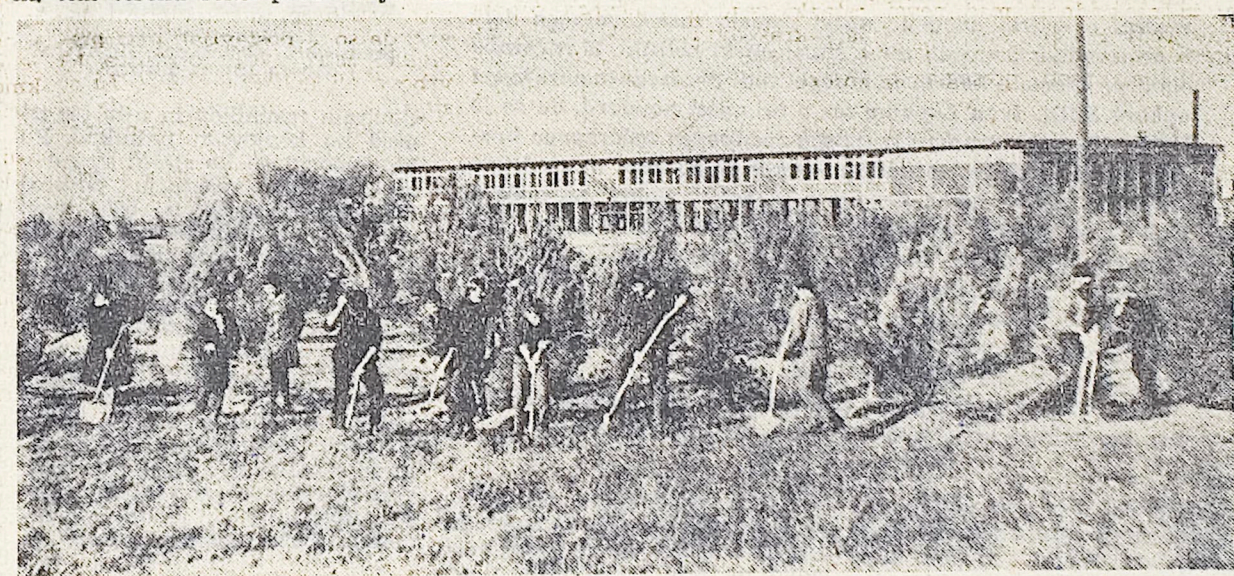
Drugo fazo pogozdovanja — vsega skupaj bo to dva hektara pogozdene površine — so prevzeli občinski gozdarji v svojo režijo. Izkazalo se je, da bodo tako precej prihranili, saj so izračunali, da jih bo veljala posaditev 300 novih sadik največ 700 tisoč dinarjev.

Seveda jim tudi zdaj krepko pomaga koprška šolska mladina in prav te dni je vsak dan kaj živahno okrog nove šole na Bonifiki. Mladina opravlja pri tem nestrokovno delo, to je kopanje jam, medtem ko sadi drevje strokovna delovna sila. Ob tem je treba pripomniti, da to delo ni lahko, saj je treba ob izkopavanju urediti tudi kanalizacijo. Zemlja je na tem terenu namreč slana in je treba omogočiti odtekanje podtalne vode, ki bi škodila mladi rasti. Koprski gozdarji se zelo pohvalno izražajo o zavzetosti mladine za lepši videz svojega mesta in pravijo, da je do zdaj sodelovalo več kot 350 učencev in dijakov vseh koprskih šol, ki so opravili že do zdaj 600 prostovoljnih delovnih ur, potrebnih pa jih bo še okrog 100, da bodo dela v drugi fazi pogozdovanja končana. Vrednost tega opravilnega dela znaša 250 tisoč dinarjev. Pri organizaciji mladine za prostovoljno delo so gozdarji sodelovali z občinskimi komitejem mladine, ki je prevzel za to vso skrb. Ob tem je treba povedati tudi to, da so koprski šolarji pomagali pri ureditvi vsega šolskega okoliša, igrišča, cest in celo šolske stavbe.

Nekot zanemarljena in pusta Bonifika dobiva zdaj drugo lice. Popolnoma pa ga bo spremenila, ko bo uresničena zamisel o štirikotarskem parku, ki se bo raztezal od Intereurope preko Bonifike, vključujoč sedanjo ozeleni-

tev, proti Semedeli. To bo urejen park zimzelena, ki bo poudarjal mediteranski značaj Kopra in prispeval k njegovemu estetskemu videzu, obenem pa bo stavbe na tem terenu ščitil pred burjo.

Z nadaljnjim pogozdovanjem in ozelenitvijo nameravajo koprski gozdarji nadaljevati prihodnje leto in pri tem spet računajo na sodelovanje in pomoč mladine.

Pri pogozdovanju šolskega okoliša pomagajo pridno tudi učenci Osnovne šole »Pinka Tomažiča« (na sliki)

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

Nekatere letošnje značilnosti

Ce smo lahko v začetku leta ugotavljali počasnejši razvoj in dvig proizvodnje, kot je bilo predvideno po gospodarskih načrtih, lahko ugotovimo za kasnejše mesece ugodnejšo sliko. Tempo porasta je iz meseca v mesec večji, tako da bi letošnje naloge znatno presegle, če ne bi bilo zastoja v prvih mesecih.

Ko to ugotavljamo, moramo še ugotoviti, da so prvi meseci v letu bili vedno kritični in da smo skoro vsa leta lahko ugotavljali nenaden padec dinamike razvoja, pa tudi vzroke, ki so do tega pripeljali. Značilno je, da tudi letos slišimo glasove in opozorila na to, da se ne bi ponovilo tisto, kar se ponavlja z leta v leto in kar smo ugotovili, da nam škoduje. Proti takim glasovom je slišati sicer nekaj ugovorov in mnogi trde, da se ne bo ponovila stara napaka, ker je n. pr. proizvodnja preskrbljena s surovinami in reprodukcijskim materialom, ker so se pogoji za delo zboljšali in podobno. Zopet drugi pa trde, da bi bilo nujno potrebno zagotoviti nemoten razvoj gospodarstva tudi s pravčasno objavo predpisov, ki bodo morda vplivali na ta razvoj. Zlasti da bi bilo potrebno seznaniti gospodarstvo z novim deviznim režimom,

kolikor naj bi stopil v veljavo že s prihodnjim letom. Prenehati bi bilo potrebno in o tem smo na tem mestu že govorili, z dosedanj prakso, da se uveljavljajo novi gospodarski predpisi sredi leta z veljavo za nazaj posebno še, če imajo taki predpisi vpliv na ekonomsko poslovanje podjetij.

Drugo, kar je za letošnje leto zanimivo, je zelo nizek odstotek porasta zaposlenih v proizvodnji, posebno v industriji. Dočim je bil še v lanskem letu porast zaposlenih zelo visok in je dosegel v prvem četrtletju višino 10%, je že konec lanskega leta padel ta odstotek na 4%, dočim se letos giblje skoro vse leto na višini 2%. Če upoštevamo, da pomeni padec števila na novo zaposlenih obenem z dvigom proizvodnje, uspeh za gospodarstvo, ker pomeni istocasno razlika med tema dvema postavkama v bistvu dvig delovne storilnosti, potem lahko trdimo, da smo v letošnjem letu v tem pogledu dosegli znaten napredek. V mnogih gospodarskih strokah se je namreč delovna storilnost že približala tuji ali pa jo lahko z njo primerjamo.

Ne moremo pa govoriti o uspehu pri zadrževanju cen na nivoju v lanskem decembru.

Cene so namreč za skoro vse vrste blaga in storitev narastle. Posebno lahko zabeležimo visok porast v prehrani, dočim se do zadnjega za industrijske proizvode indeks cen bistveno ni dvignil (skupno za 1%). Pri tem moramo zlasti omeniti visok dvig cen kmetijskih pridelkov, ki v glavnem tudi vplivajo na višino življenjskih stroškov. Indeks cen za prehrano in nekaterih drugih postavk, ki so važne za indeks življenjskih stroškov, se je dvignil od lanskega decembra pa do junija letos kar za 27%, dočim kaže po tem mesecu nekaj časa tendenco padanja. Glede na raven prejemkov v tem času, ki se bistveno niso spreminjali, lahko trdimo, da se je življenjska raven prebivalstva zaradi takega gibanja cen zlasti za življenje nujno potrebnih predmetov in storitev delno znižala. Tako bo »ustalitev« cen v prihodnje ena izmed važnih nalog našega gospodarstva, kar pomeni z drugo besedo okrepitev tistih gospodarskih dejavnosti, ki proizvajajo za prehrano, ker v industrijski proizvodnji ne moremo ugotoviti posebnih nihanj cen. Z druge besede: potrebno je okrepiti socialistični sektor na tem področju, da bo povečal proizvodnjo in obvladal trg.

—Šk—

Z gospodarsko-političnega in ekonomskega seminarja o aktualni problematiki v Ilirski Bistrici

DOBRA RAZVOJNA POT V KOMUNI

Po dvodnevnem ekonomskem in gospodarsko-političnem seminarju, ki ga je 12. in 13. novembra v Kopru organiziral okrajni odbor SZDL, so se zdaj začeli vrstiti enodnevni gospodarsko-politični seminarji po vseh komunah koprškega okraja. Medtem ko je bil seminar v Kopru namenjen gospodarskemu in političnemu aktivu v okrajnem merilu ter je v glavnih referatih, koreferatih in razpravi veljal načelnim stališčem, konceptom in pobudam za nadaljnji ekonomski razvoj na vsem okrajnem področju, so sedanji občinski seminarji namenjeni popolnoma konkretni ekonomski in gospodarsko-politični problematiki posameznih komun.

Nedeljski seminar v Ilirski Bistrici, ki ga je organiziral občinski odbor SZDL in ga je vodil njegov predsednik Tone Guštinčič ter sta se ga razen številnega občinskega gospodarskega in političnega aktivu udeležila tudi predsednik in organizacijski sekretar okrajnega odbora SZDL tovariš Ivan Lapajne in Miro Okretič, je obravnaval v štirih referatih in obširni razpravi trenutno gospodarski položaj komune ter konkretne možnosti za nadaljnji razvoj vseh poglavitnih gospodarskih panog in dejavnosti. V osrednjem referatu je predsednik občinskega ljudskega odbora inženir Ivan Kukovec prikazal sedanjo ekonomsko razvitost komune, stopnjo proizvodnih sil, družbene odnose ter človeka kot proizvajalca in občana v razvoju in uveljavljanju komunalnega sistema. V tej zvezi je nanašal obilico dejstev, ki pričajo o razmeroma čvrstem dosedanjem gospodarskem vzponu komune ter nato dodal še dobro proučene in argumentirane koncepte za bližnji in tudi perspektivni razvoj kmetijstva, posameznih industrijskih delovnih organizacij.

Stopnja družbenih odnosov v komuni ni enakomerna, zlasti kar se tiče delavskega in družbenega upravljanja, ki je v nekaterih delovnih organizacijah zadovoljivo, v drugih razmeroma še zaostalo ter nikakor v skladu z razvojem proizvodnih sil. Razmeroma šibka je bila doslej tudi sama občinska uprava. Nasprotno pa so bile v komuni precej aktivne politične in družbene organizacije, ki so kontinuirano ugotavljale perečo problematiko ter ob mobilizaciji občanov uspešno reševale tudi rešitve. Žal pa je bilo reševanja in rešitev razmeroma malo. Prav zaradi tega naj koncepti o bližnjem razvoju komune, prikazani in zastavljeni na tem seminarju, ne bodo samo stvar neprestanih posvetovanj in govorjenja, ampak pretehtan akcijski program, ki ga je treba samo še dosledno izpolnjevati.

Osrednji referat so dopolnili še referat o blagovnem prometu (gostinstvo, trgovina in turizem) in referat o komunalni dejavnosti, stanovanjskih skupnostih, urbanizmu ter gradnji proizvodnih objektov in objektov družbenega standarda. Posebno zanimanje in obilo razprave pa je vzbudil referat o kadrih, vlogi in nujni potrebi raziskovalnega dela v proizvodnih panogah ter o štipendijski politiki. V razpravo okoli problema o kadrih je posegel tudi predsednik okrajnega odbora SZDL Ivan Lapajne ter v tej zvezi poudaril, da se je končno le treba izmotati iz tistega značilnega začaranega kroga: ker ni sredstev, ni kadrov — ker ni kadrov, ni sredstev. Jasno je, da so kadri neogibno potrebni, dobri, razgledani kadri vseh stopenj do srednje in najvišje. Ljudje so tisti, ki delajo in ustvarjajo. In zato je treba prav zanje poskrbeti, jih vzgojiti po načrtu in perspektivni kadrovske politiki. To je osnovna investicija, ki bo v največji meri pripomogla k nadaljnjemu razvoju komune, kjer sedaj ravno zastran kadrov zeva najbolj občutljiva vrzel.

Iz referata predsednika inž. Kukovca povzemamo nekatere ugotovitve in pobude za nadaljnji razvoj komune.

Ugodni pogoji za razvoj sodobnega kmetijstva

Prirodnih bogastev, to so naši gozdovi in rodovitna tla, doslej nismo dovolj smotrno izkoriščali. Nad 10.000 ha gozdov v družbeni lastni dajemo komuni razmeroma malo sredstev za razvoj njenega gospodarstva, in sicer zaradi minimalnih zalog in slabih sortimentov v zastarelih gozdovih. V gozdovih doslej nismo izvajali niti enostavne reprodukcije, kaj šele razširjene. Nad 10.000 ha gozdov v zasebni lastni na služi v glavnem kot izravnalni gospodarski vir zasebnikom, posebno v slabih kmetijskih letinah. V to proizvodnjo smo doslej vlagali bore malo, niti s pomočjo kreditov, čeprav vemo, da imamo vsa leta izredne težave pri oskrbovanju lastne industrije.

Za brkinske gozdove imamo izdelan osnovni letni načrt. Tu gre predvsem za gozdove s hitro rastočimi gozdnimi vrstami. Skrb za ta razvoj smo doslej prepustili gospodarsko slabi proizvodni organizaciji, ki naloge ne more biti kos v tolikšni meri, kot bi bila skupaj z domačo lesno industrijo, ki te surovine potrebuje. Nastaja torej resno vprašanje — ali je pravilno, da širimo lesno

industrijske obrate, ki potrebujejo to surovino, tako hitro kot doslej tudi še naprej. Sodim, da razpoložljiva sredstva bolje izkoristimo, če bi jih vlagali kolektivni v obnovno gozdov. Narobe bi namreč bilo podpirati nove kapacitete lesno industrijske proizvodnje, pravilno pa razvijati sedanje obrate tako, da bi dosegali čim večjo finalno proizvodnjo. V tej smeri nam je lahko tovarna Lesonit odlični primer.

Rodovitnih kmetijskih površin imamo že zdaj precej, zato je tudi razumljivo, da štejemo med kmetijska področja. Približno tri tisoč hektarjev je primernih za najosodobnejšo intenzivno kmetijsko proizvodnjo. Več kot 90 odstotkov teh površin je v zasebni lastni, kjer gospodarijo nesodobno in na avtarkični osnovi. Doslej nam je uspelo urediti nekaj zamatkov socialističnih obratov živinorejskega in sadjarskega značaja. Za nadaljnji razvoj socialistične kmetijske proizvodnje pa imamo izdelan osnovni načrt, ki v glavnem določa ti dve osnovni panogi. Po tem načrtu moramo podružabiti proizvodnjo na

Konkretni načrti za razvoj vseh gospodarskih panog v bližnjih letih — Dobri pogoji za sodobno kmetijsko proizvodnjo, zlasti živinorejo in sadjarstvo — Lesna industrija si bo morala prizadevati, da se še močneje usmeri v finalno proizvodnjo — Dva akutna problema: sodoben klavniški obrat za domačo potrošnjo in izvoz ter nova pekarna — Turizmu in gostinstvu je treba dati boljše možnosti razvoja

vseh površinah, ki so primerne za intenzivno živinorejo in sadjarstvo. V ta namen potrebujemo okoli 2,5 milijarde za hidro ter agromelioracije, odkopavanje, postavitev gospodarskih in drugih objektov. Po že izdelanem načrtu bi morali letno vlagati 100 do 150 milijonov investicij, to je še enkrat toliko kot v zadnjih letih. Sodim, da smo za to gospodarsko sposobni in se je treba takoj lotiti realizacije.

Na hribovitem brkinskem področju je predvidenih 660 ha intenzivnih nasadov. Doslej je obnovljenih že 65 ha. Na ravninah ob Reki imamo zasnovane živinorejske obrate, ki se vedno bolj širijo in so določeni za plemensko in mlečno živino. Na kmeziški ravnini in planinskih pašnikih nastajajo pitlišča za mlado živino. Osnovni načrt predvideva sodobno proizvodnjo na 2500 ha ro-

Inž. Ivan Kukovec, predsednik občinskega ljudskega odbora Ilirska Bistrica

dovitnih travnikov in njiv ter na 4000 ha krajevnih pašnikov. Po tem načrtu se bo stalež živine v socialističnem sektorju povečal od dosedanjih 700 na 5000 glav.

Tudi v naših industrijskih podjetjih zaznamujemo stalen napredek. Nakazane pa so tudi možnosti za hitrejši razvoj zastarelih in omejenih zmogljivosti lesne industrije, kemične industrije ter prehrambene in konzervne industrije v sodelovanju s kmetijsko proizvodnjo in sodobnim klavniškim obratom. Med drugimi pokazatelji že sama proizvodnja, ki v vseh gospodarskih organizacijah narašča, dokazuje, da je bila gospodarska usmerjenost pravilna.

Lesonit

Z uspešno opravljenom rekonstrukcijo se je povečala zmogljivost od 9 na 17.000 ton proizvodnje. Do leta 1966 je predvidena še dodatna oprema, predvsem obnova stiskalnice in rafinatorja, s čimer se bo dvignila proizvodnja na 25.000 ton lesonita, kar predstavlja pravzaprav ekonomski minimum v evropski proizvodnji. Ker ob naraščanju osnovne proizvodnje zaostajajo obrati za oplemenitenje lesonita, ima kolektiv že izdelan program (ob sodelovanju lastnih sredstev in kooperaciji s podjetjem Topol) za nadaljnji razvoj kaširnice (proizvodnja lesomina in melanita). Tako bi se ta proizvodnja v letu 1963 povečala od 200.000 na 450 tisoč kvadratnih metrov. V letu 1964 pa je v programu nadaljnja razširitev tega obrata na 800.000 kvadratnih metrov, za kar je potrebna predvsem nova stiskalnica. Ker gre pri tej investiciji za devizna sredstva, bo treba najti razumevanje tudi izven komune. V obratu lakirnice je obratovanje še primitivno. Ker pa je ta proizvodnja visoko rentabilna, bo treba zgraditi nove prostore ter modernizirati opremo, za kar bo potrebnih okoli 25 milijonov din. Po tej investiciji bi se proizvodnja povečala od 300 na 600.000 kvadratnih metrov. V tovarni tudi raziskujejo možnosti, da bi leta 1963 uredili naprave za proizvodnjo natron in dekor papirja. Za te naprave bo treba vložiti nadaljnjih 12 milijonov, oprema pa je domača in dosegljiva. Podjetje proučuje tržne možnosti za finalne elemente za gradbeno mizarstvo, ladjedelništvo in industrijo vagonov.

Po realni oceni bi se tako celotna proizvodnja povečala od se-

daje 1 milijarde 700 milijonov na 5 milijard bruto realizacije v letu 1966-67. Hudo oviro za hitrejši razvoj pa predstavljajo kratke odplačilne dobe kreditov in še posebej pridobivanje potrebnih deviz za novo opremo. Podjetje ima tudi že nabavljene naprave za opremo modernega laboratorija za raziskovalna dela, namenjena sodobni proizvodnji lesne industrije. Kolektiv kot celota je usposobljen za samostojen razvoj ter ima zagotovljeno gospodarsko bodočnost za nadaljnji razvoj.

Topol

V tej tovarni obratuje: 1. elektrožaga, ki pa za zdaj obratuje samo s 50 do 60-odstotno zmogljivostjo; 2. furnirnica je 100-odstotno izkoriščena; 3. pohišveni obrat je šele v razvojni fazi. Proizvodne kapacitete so iztrošene že okoli 60 odstotkov in se še nadalje naglo trošijo. Ob slabi kadrovski zasedbi podjetje tudi nima začrtanega konkretnega razvojnega programa. Sedanje kapacitete elektrožage so nastale nenamerno in so prevelike glede na obstoječo surovinsko bazo. Furnirnica, ki je sicer dobro izkoriščena, uporablja skoraj 80% surovin iz oddaljenih krajev, predvsem iz drugih republik, ker se tudi ondi razvija lesna industrija. Zaradi tega je oskrbovanje s surovinami in zadostnimi količinami precej težko. Pohišveni obrat je trenutno edini, ki ima osnovo za nadaljnje povečanje proizvodnje, zlasti s prehodom na finalizacijo žagarskih, furnirskih in lesonitnih elementov. Spričo slabe konkurenčnosti klasične nesebične proizvodnje pohištva bo treba v sodelovanju s tovarno Lesonit poiskati originalna proizvodna pota. Obrat je v lanskem letu in v prvih letošnjih trimesečjih posloval z izgubo. Če pa, da so le našli nekatere rešitve, s katerimi bodo v prihodnjem letu poskušali izravnati sedanjo nerentabilnost.

Podjetje nesistematično proučuje tržniše, zaradi česar je oskrba surovin neredna, proizvodnja finalnih izdelkov nesigurna, manjka pa tudi razvojni program. Podjetje je v zadnjem času poslovalo na meji rentabilnosti. V interesu komune pa bo treba tudi najti za to podjetje pot k dobremu razvoju, in sicer tako, da bodo doslej minimalno izkoriščene zmogljivosti zaposlene v celoti in da ne bo prizadet delovni kolektiv z nad 300 delavci, ki nimajo možnosti druge zaposlitve. Trenutno je podjetje v težavah tudi zaradi izkoriščanja lastnih deviznih sredstev, ko ne morejo nabaviti novega stroja za rezanje furnirja in 300 m³ eksotične hlovdovine, kar ogroža realizacijo letošnjega izvoza. Sedanja bruto realizacija podjetja znaša okoli 850 milijonov dinarjev, ob primerni ureditvi pa bi imelo podjetje pogoje, da do leta 1965 poveča realizacijo na okrog eno milijardo.

TOK

Tovarna je v močnem razvojnem procesu. Sedaj proizvaja mlečno, vinsko in citrsko kislino, v mlekarni pasteurizira mleko za potrošnjo, izdeluje maslo, kazein in kazeinska lepila. Ima pa tovarna že izdelan program za osvojitve proizvodnje oksalne in mravljinčne kisline. Vse surovine, to je vinski kamen, vinski droži in sladkorna melasa, so domačega izvora. Po proizvodnji in pomenju pa je v naši državi to edina tovarna.

V citrski kislini nameravajo dvigniti proizvodnjo od 82 na 350 ton, od tega 250 ton za izvoz, s preostalimi 100 tonami pa bi krili vse jugoslovanske potrebe in bi tako ne bil več potreben dosedanjí uvoz te kisline. Proizvodnja vinske kisline bodo povečali od 100 na 250 ton, od tega pojde v izvoz 50 ton. Proizvodnja mlečne kisline se bo dvignila od 140 na 200 ton. Kolektiv je nadalje pripravljen zastaviti proizvodnjo za 500 ton oksalne kisline in 1.000 ton mravljinčne kisline, od tega

40 odstotkov za izvoz, ostala proizvodnja pa bi šla za domačo potrebo in bi tako postali glede uvoza neodvisni. Kolektiv in komuna nimata dovolj sredstev za investicijske soudeležbe pri zgraditvi tega objekta. Načrt je izdelan že dobro leto, a še neizkoriščen. Ostale zmogljivosti bodo širili postopoma, in sicer tako, kakor si bodo ustvarjali lastna sredstva. Za obrat oksalne in mravljinčne kisline ima podjetje ponudbo za uvozno opremo, in sicer na petletno kreditiranje, vendar pa doslej za ta dogovor še ni dobilo pristanka merodajnih republik in zveznih organov. Iščejo tudi ponudbe iz vzhodnih držav, kaže pa, da v tej smeri ni pričakovati pozitivne rešitve. V prvi etapi izgradnje je potrebnih 300 milijonov dinarjev, v drugi 350 milijonov, gradnja pa bi lahko bila končana v dveh letih. Iz lastnih sredstev je podjetje spričo svoje nizke letne realizacije 700 milijonov bruto proizvoda sposobno investirati največ do 30 milijonov letno.

Snežnik

Letos je podjetje »Snežnik« z uspehom izkoriščalo klavnico, ker je delalo tudi za izvoz. Zmogljivost, ki znaša 15 ton mesa v osmih urah, je za potrebe lokalnega trga izkoriščena komaj 30 odstotkov. Izvoz je to izkoriščenost le deloma dvignil. Klavnica je opremljena samo z eno baterijo hladilnih naprav, kar je pravzaprav ozko grlo. Klavnico bi bilo mogoče izkoristiti v treh izmenah, če bi dosedanjim hladilnim na-

pravam dodali še dve hladilni bateriji. Za to bi bilo potrebnih do 40 milijonov investicijskih sredstev. Podjetje bi bilo sposobno z lastnimi sredstvi opraviti to investicijo postopno v petih do desetih letih, vendar bi ves ta čas klavnica ne bila polno izkoriščena.

Če bi sredstva za rekonstrukcijo oziroma dodatno opremo v klavnici zagotovili v letu 1963 iz okrajnih ali republiških skladov, potem bi bila zmogljivost klavniškega obrata v Ilirski Bistrici tolikšna, da bi najmanj za dvajset let zadostila za potrebe celotnega koprškega okraja. Prav zaradi tega predlagamo, da se temeljito prouči vprašanje klavnice in predelovalnih obratov v okraju ter vskladi z medsebojnim sodelovanjem. Podjetje ima prodajalne mesa v občini, dve trgovini s sadjem in zelenjavo in dve prodajalni kruha in peciva. Oskrba mesnic in trgovin je bila razmeroma slaba zaradi malomarnosti kolektiva. Poseben problem sta tudi sedanji zastareli pekarni, ki bi pravzaprav po predpisih morali že prenehati z obratovanjem. Nova investicija, ki jo bo nujno treba opraviti, bo znašala 50 milijonov dinarjev.

Ostale panoge so različno razvite. Dobro se razvija transportna dejavnost v podjetju Transport, ki ima že 515 ton obnovljenih prevoznih kapacitet. Trgovina v razvoju stagnira zaradi omejenih možnosti. Gradbeno dejavnost se ne more razviti in nima perspektive v samostojnem razvoju v okviru občine. Uslužnostna obrt je prav tako v stagnaciji zaradi pomanjkanja kadrov. Razvoju turizmu doslej nismo posvečali nobene pozornosti. Pred časom je bil izdelan program za razširitev opekarne v Bukovici, ki pa spričo nastanka opekarne v Obrovem ne bo izveden, ampak bo opekarne delala v sodelovanju z gradbenim podjetjem »Primorje« v Ajdovščini. Letos so bile kapacitete opekarne izkoriščene le 60-odstotno, pri čemer je treba ugotoviti, da se matično podjetje v Ajdovščini, nekoliko premalo zanima za razvoj tega obrata.

Razvoj družbenih odnosov

Tudi družbeni odnosi se razmeroma hitro razvijajo, ponekod bolj, drugod manj, v skladu s stopnjo proizvodnih sil. V teh odnosih deluje bolj ali manj utečen mehanizem. Tako se porajajo odnosi med občinsko upravo ter kolektivi, med kolektivi in družbeno političnimi organizacijami, v samih kolektivih, v okviru delavskega samoupravljanja, končno pa delujejo v tem mehanizmu kulturno prosvetne in druge dejavnosti. Občinski ljudski odbor, njegovi organi in uprava kot oblasti preživljata ves ta čas precejšnje težave. Skromna proračunska sredstva, težke naloge, pomanjkljivi nivo pretežne večine kadra, vse to ovira normalno delovanje tega organizma, ki si ne more tako pridobiti tiste vloge in veljave v gospodarstvu, kot bi bilo to potrebno. Ker bodo imele občine in večje uprave po novi ustavi v celotnem družbenem in gospodarskem mehanizmu najbolj odgovorno vlogo, moramo tudi v naši komuni naglo ukrepati. Dejstvo je, da so sedanje oblike dela le preventivnega značaja, morajo pa postati gibalna sila v nadaljnjem razvoju. Prenehati moramo s prakso, da bi vedno ugotavljali procese, pač pa se moramo usposobiti, da jih bomo lahko tudi predvidevali.

Naše družbeno politične organizacije vlagajo ves čas znatne napore, da bi bile kos svojim težkim nalogam v komuni. Lahko trdimo, da imajo precejšnje uspehe predvsem v tem, da aktivno spodbujajo k takojšnjemu spoznavanju nalog. Svoje oblike dela hitro prilagajajo potrebam našega gospodarstva in človeka. Ne preneha pa jih spremljajo nevspešni pojavi v tem, da probleme analizirajo, odkrijejo in najdejo rešitve. Vendar pa ostajajo problemi nerešeni ali pa se rešujejo prepočasno, ker ni prave iniciative s strani tistih, katerim naj bi ukrepi služili.

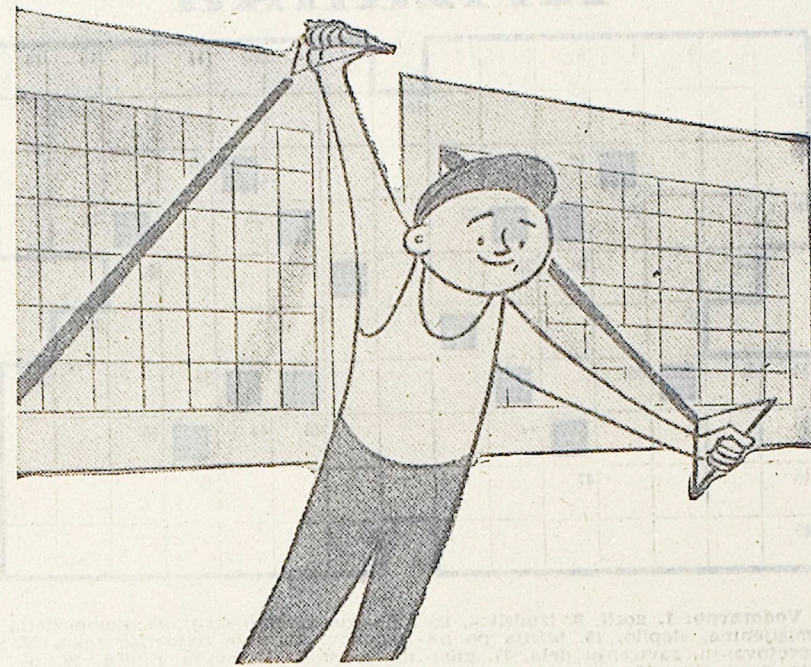
Družbeno upravljanje v delovnih kolektivih dosega v posameznih podjetjih različno stopnjo. Kjer so posvetili razvijanju družbenega upravljanja dovolj skrbi, lahko ugotavljamo uspehe v upravljanju, razvijanju proizvodnje in v zavesti vsakega delavca. Dejstvo je, kjer imamo primere dobrih kolektivov, imamo tudi primere dobrega gospodarjenja. Takšni kolektivi so: Lesonit, Tovarna organskih kislin, Kmetijska zadruga, podjetje Ilirija in v zadnjem času Snežnik in Topol.

Od pomembnejših podjetij manjkata Planika in Transport. V podjetju Transport ne moremo govoriti o slabem finančnem stanju. Ugotavljamo pa lahko slabo družbeno upravljanje, kar pa je deloma posledica značaja poslovanja, ko je pretežni del kolektiva večinoma na poti. Kljub temu pa to ne more biti opravičilo za slabo upravljanje, ker obstajajo tudi za takšne kolektive dobri načini delavskega upravljanja. V Topolu imamo primer dobrega delavskega upravljanja ob slabih ekonomskih pogojih zaradi značaja proizvodnje in posledic slabega gospodarjenja v preteklem obdobju. V Snežniku pa je letošnje dobro gospodarjenje v izdatni meri vplivalo tudi na upravljanje. V zadrugi se srečujemo z razmeroma dobrim upravljanjem kljub slabim gospodarskim pogojem.

Pri mnogih kolektivih pa lahko ugotovimo, da še v celoti ne obvladajo tehnike in izdelavi pravilnikov o delitvi čistega dohodka in pravilnikov o delitvi osebnega dohodka. Marsikje ne odstopajo samo od kriterijev, določenih v pravilnikih, ampak celo še dalje ohranjajo težnjo po meznih odnosih. Razumljivo je sicer, da nam bodo šele letošnje izkušnje lahko pripomogle do dobrih pravilnikov, kljub temu pa se ne moremo sprijazniti z dejstvom, da ponekod sploh ne upoštevajo in spremljajo delovanja pravilnikov in gospodarijo bolj ali manj po občutku. Rezultat tega je, da nam v komuni osebni dohodki prekomerno naraščajo v škodo skladov, ki so nam tako potrebni. Dvomimo, da bodo lahko odgovorni uslužbenci zagovarjali takšno gospodarjenje pred delavskimi sveti in pred javnostjo brez posledic, posebno še tam, kjer je poslovanje po nepotrebnem na meji rentabilnosti. Vse te negativne primere bo treba na osnovi analize komisije za delitev dohodkov obravnavati pred zborom proizvajalcev.

Pred kolektivi stoje torej težke naloge, zlasti še, ker nam primanjkuje visoko izobraženega kadra. Biti moramo zaskrbljeni, kako bomo uveljavili pravilne kriterije v delitvi dohodka, kriterije delitve po ekonomskih enotah in kako bomo izdelali statute gospodarskih organizacij kot nov element celotnega razvoja. Navedena problematika in postavljene naloge v razvoju proizvodnih sil ter nizka povprečna izobrazba in nam nalagajo izredno odgovornost.

Utripajoča rumena luč na semaforju matematičnega znanja

● Razprava okrog šolstva in njegovih problemov se je zadnje čase zelo razmahnila. K temu ni pripomoglo samo finančno vprašanje in pomanjkanje prostorov, čeprav je o tem še največ govora, ampak tudi številni pedagoški problemi in predvsem učni uspehi.

Svoječasno smo z veseljem pozdravili šolsko reformo, saj smo iz lastnih izkušenj vedeli, da je v šolskem sistemu nujno marsikaj spremeniti in da izobrazba mladega rodu mora iti vstric z vsestranskim družbenim presnavljanjem. Toda žal po tolikih letih ugotavljam, da ta naša šolska reforma in novi učni načrti še niso trdno shodili in da je njihovo tipanje in eksperimentiranje prizadelo številne otroke. Rezultat je, da ugotavljamo danes pomanjkljivo znanje teh otrok ter iščemo za to vzroke. Ta naša prizadevanost bo gotovo rodila uspeh, žal pa je prepozna za vse tiste mlade ljudi, ki se otepajo s težavami pri nadaljnjem študiju in v poklicih ter skušajo zamašiti vrzeli v svojem pomanjkljivem znanju.

Osnovna šola je minimum

V našem izobraževalnem sistemu je osnovna šola tisti minimum, ki je potreben za vstop v življenje in za vključitev mladega rodu v proizvodni proces. Torej ne gre samo za pripravo za nadaljnje šolanje, ampak tudi za zaključeno izobrazbo. Zato smo uvedli obvezno osemletno šolanje in reformirali pouk. To je bilo v redu in potrebno. Napaka, ki smo jo pri tem zagrešili, pa je po mojem mnenju v tem, da nismo istočasno reformirali tudi pouka na učiteljskih in na visokih šolah in da šele zdaj resno razpravljamo o pedagoških gimnazijah in pedagoških akademijah. Naša šolska reforma bi danes gotovo stala na trdnjših nogah in bi se lahko

pohvalila z vidnejšimi uspehi, če bi istočasno reformirali ves izobraževalni proces in pri tem manj eksperimentirali.

Številke nam povedo, da je letos končalo v Sloveniji popolno osemletno šolo skoraj 18.000 učencev, nekaj manj kot 26.000 pa je zaključilo obvezno šolanje z neopolno osnovno šolo. Prihodnje leto bo teh otrok še več, v zvezi s tem merilu govorijo o številki 200.000. Prav zato pa se v zvezi

— dopisno, izredno ali sezonsko, med delovnim časom ali izven njega. Iskanje teh novih oblik izobraževanja, kar je naloga vse družbe in še posebno gospodarskih organizacij, narekuje dejstvo, da vsi ne bodo mogli nadaljevati šolanja na srednjih in na strokovnih šolah. Tisti, ki se bodo usmerili v poklice, naj si torej pridobijo strokovnost na delovnih mestih. Ob tem pa ne smemo pozabiti, da bodo morali prinesiti s

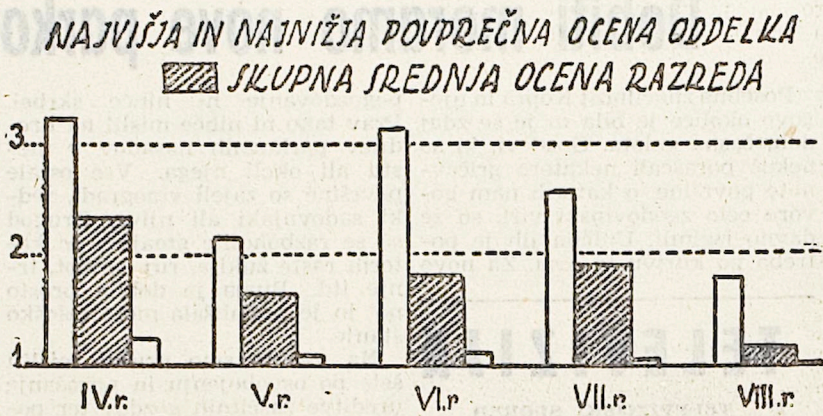
matematike na osemletkah obalnega področja. Najprej so o tem razpravljali upravitelji šol in pedagogi testiranih razredov, potem pa še predstavniki šolskih odborov, načelniki družbenih služb in referenti za šolstvo pri občinskih ljudskih odborih Koprja, Izole in Pirana. Torej tisti, ki imajo tehtno besedo v našem šolstvu.

Akcija testiranja je zajela 75 oddelkov od 4. do 8. razreda po metodi slučajnega izbora na nopolnih osnovnih šolah koprške, izolske in piranske komunke. Bilo je to 2408 ali 55% vseh učencev. Zavod zato upravičeno trdi, da rezultati niso slučajni, ampak značilni in da bi bili isti tudi tam, kjer testiranja ni bilo. Drži tudi ugotovitev, da so matematični testi bili v skladu z učnim načrtom.

- Res je, da je povprečno matematično znanje vseh učencev v Sloveniji nezadostno, vendar je

- na naših testiranih šolah še posebej vznemirljivo. Če je v slovenskem merilu povprečje nezadostnih ocen v matematiki njih 31%, je žal pri nas 50,7%. Da so se najslabše odrezali učenci 8. razredov, je tudi republiška ugotovitev. V desetih testiranih osmih razredih ni niti en učenec rešil nalog za pozitivno oceno. Od tega je pet takih razredov v naših treh obalnih občinah (Dekani, Marezige, Sečovelje in Šmarje), ostalih pet pa drugod v Sloveniji!

Oglejmo si še nekaj značilnosti: Brez negativne ocene je bil samo lanski IV. a razred na osnovni šoli »Janka Premrla-Vojka« v Kopru. Na isti šoli je bilo odlično ocenjenih 12 oddelkov (IV., VI. in VII. razredi) in v Piranu 4 oddelki (IV., V. in VII.). Žalosten rezultat osmih razredov, ki so ostali brez vsake pozitivne ocene, smo že omenili, razen tega pa so bili v 21 oddelkih (Šmarje — 1, Marezige — 2, Dekani — 3, Izola II — 3, Koper II — 3 in Sečovelje — 9) učenci sploh brez doseženih točk (testiranje se namreč ocenjuje po točkovanju, pozitivno oceno pa lahko dobi tisti, ki zbere vsaj 30% točk, to je če pokaže znanje iz ene tretjine učnega testa).

Prvo mesto v IV., V. in VI. razredu so dosegli testirani oddelki osnovne šole »Janka Premrla-Vojka« v Kopru, v VII. razredu Piran in v VIII. razredu Gračišče. Pet oddelkov osmih razredov je ostalo brez pozitivne ocene; učitelji tam niso strokovno usposobljeni.

nem merilu uveljavlja tudi predlog, naj bi mladino po zaključeni osnovni šoli bolj kot doslej vključevali v poklice, kjer jo najbolj potrebujejo. Po mnenju strokovnjakov bi potem uredili za to mladino dopolnilno izobraževanje

seboj osnovno znanje, tisti minimum, ki ga mora dati osnovna šola. Zaskrbljuje nas predvsem dejstvo, da naši otroci tega osnovnega znanja nimajo. O tem nam govorijo učni uspehi, letne in testne ocene, razne ankete.

Kaj so testi in kaj so pokazali

Učni uspehi na večini šol niso taki, kot bi si jih želeli. In zanimivo je, da imajo vse isti šibki točki: slovenščino in matematiko. To so pokazali razen šolskih ocen

tudi testi iz teh dveh predmetov v lanskem šolskem letu. Testiranje je nova oblika preizkusa učencevega znanja in so to zbirke nalog, ki so najbolj bistvene za oceno celotne snovi. Strokovnjaki zatrjujejo, da je to najbolj in najobjektivnejši pregled učencevega znanja, čeprav ne vpliva na oceno v spričevalu.

V lanskem šolskem letu so najprej testirali znanje slovenščine. Rezultat je bil tako slab, da se je med pedagogi razvila ostra debata o samem načinu sestavljanja testov, kajti preprosto nismo mogli verjeti, da naši otroci tako slabo poznajo svoj materin jezik. Kot se izkaže navadno, je bilo na vsaki strani nekaj resnice. Menda pa je obveljalo, da testi niso bili povsem v skladu z novim učnim načrtom in da so bili pretežki celo za študente slavistike, preizkušali pa so jih v osnovnih šolah.

Ob koncu šolskega leta je republiški zavod za napredek šolstva testiral 35.000 učencev iz vseh osnovnih šol v Sloveniji. Od tega so uporabili 20.000 izpolnjenih testov kot vzorec, iz katerega je mogoče sklepati o matematičnem znanju naših učencev od 4. do 8. razreda. V republiškem merilu so rezultati takile: odličnih je 2%, prav dobrih 14%, dobrih 22%, prav toliko zadostnih, 31% učencev pa je rešilo naloge nezadostno.

- Rezultat testov lahko strnemo v bistveno ugotovitev, da je znanje učencev preveč pomanjkljivo in da je bilo razredno ocenjevanje premalo. To neznanje se jim bo otepalo, pa najsi nadaljujejo šolanje ali se skušajo uveljaviti v poklicu. V jeziku sodobnega človeka bi lahko rekli, da nas rezultati teh testov opozarjajo na splošno nevarnost in da rumena luč na semaforju matematičnega neznanja nemirno utripa.

Matematika na naših osnovnih šolah

Povejmo si odkrito že kar na začetku: nosimo žalosten rekord najslabšega znanja. Zavod za prosvetno pedagoško službo v Kopru je zato čutil dolžnost, da po ključku analize testnih rezultatov seznaní širšo javnost o znanju

V četrtnih razredih je bilo pozitivno ocenjenih 73,49%, negativno 26,51, v petih je to razmerje 48,62:51,38, v šestih 52,83:47,17, v sedmih 57,15:42,85, v osmih pa je rezultat porazen, saj je le 14,23 odstotka pozitivnih in kar 85,77 odstotka negativnih.

Značilna so tudi razmerja med testno in letno oceno. V četrtnem razredu je to razmerje 2,34:2,41 (najvišja testna ocena 3,24 šola Koper I), v petih razredih 1,76:2,63 (najvišja testna 2,17 šola Ko-

je že na prvi pogled tipičen v vrsti vertikalnih prerezov.

Naloga št. 2 je zahtevala načrtovalno pomanjšanje danega trikotnika v razmerju 3:2. Naloge 8. in 9. niso še povsod obravnavali po prehodu na nov učni načrt, ko so bile ukinjene nižje gimnazije. Večinoma nereseni nalogi 12. in 14. sta zahtevali uporabo Pitagorovega izreka. Naloga št. 23 je bila rešljiva z enačbo ali pa s sklepanjem: »Dva delavca bi skupaj opravila delo v 2 urah, prvi delavec sam pa v 5 urah; v kolikem času bi ga opravil drugi delavec sam?« Najbolje je izpadla 28. naloga: »Načrtaj v koordinatni sistem 4 točke z danimi koordinatami, kot skupina

tine in (št. 27): Izračunaj površino kvadra z robovi 2, 4 in 5 m. — V VI. razredu (št. 16): Kolik je dohodek, če znaša 4% davek 3.600 dinarjev in (št. 30): Izračunaj ploščino trikotnika iz dane osnovnice in višine. — V VII. razredu (št. 26): Izračunaj dolžino loka na krogu iz danega polmera (20 cm) in središčnega kota (38 stopinj).

Ne moremo se tu spuščati še v druge tipične značilnosti, ki so jih pokazali rezultati testiranja; deloma so jih že obravnavali pri našem Zavodu aktivni upravitelji kot pedagoških vodij šol in učiteljev matematike, deloma so še predmet analize pri republiškem zavodu. Dotaknili bi se samo še primerjav med srednjimi letnimi in testnimi ocenami v testiranih oddelkih.

V veliki večini primerov obstaja tendenca, da dobljeno učeno letno oceno nad testno vrednostjo; to je vsaj deloma razumljivo in stari sami pogosto tako želijo. Zadeva pa lahko postane v svojih skrajnostih nezdružljiva, če se učitelj poleg sicer solidne metode poslužuje še »strogošča« v ocenjevanju ali pa, kar je slabše, če se strogošče sprevrže v svoje nasprotje. Primerjava med testnimi in letnimi ocenami v diagramu je v tem oziru zgovoren opomin. Celotni drugi primer diagrama — če se obe srednji oceni natančno ujema — je lahko le navidezno idealen; če namreč posameznim boljšim učencem oceno zaostrijo v primeri s šibkejšimi, kjer opustimo.

Navedene gole ugotovitve vodijo najprej do zaključka, da je šele testna akcija anatomsko razčlenila stanje v matematičnem pouku na naših šolah. V tem je uspešna bolj kot vsaka druga dosedanja metoda, čeprav ima tudi ta še določene pomanjkljivosti. Učitelj in pedagoško službo je opozorila na vrsto nevaljačih točk in negativnih zarez; na zanemarjanje geometrije kot izhodišča za šole, na mesta v navajanju učencev k logičnemu sklepanju, na čisto določene vrzeli v utrjevanju predelane gradiva že v nižjih razredih, ki se potem vedno bolj odražajo kot pomanjkljivosti vse do kraja. Predvsem pa je, upajmo, osvetlila tudi tisti del našega učiteljskega kadra, ki lahko še izboljša lasten odnos do dela in svojo strokovno poglobitev.

Vsem nam v premislek

Stvar zavoda je bila ta znanstvena analiza matematičnega neznanja. Čeprav vemo, da ti problemi niso od včeraj in smo o učnih uspehih že večkrat razpravljali, mora ta alarmni zvonec zbuditi tudi tiste, ki so prepuščali rešitev najlažji obliki: bo že kako. Težko bi bilo najti kompletnejša krivca za take rezultate in pokazati nanj s prstom. Upala bi si trditi, da je povsod najti razpoke, del krivde: pri učencih (nezainteresiranost, kino, televizija), pri učiteljih (strokovnost, upoštevanje predmeta in ne učenca, socialistični odnosi v šolah), pretresti pa bi morali tudi še učne načrte, razpravljati o materialnem stanju in o skrbi družbe za šolstvo. Družba da za šolstvo težke milijone, investitorji v njenem imenu pa so učitelji. Družba ima pravico, da računa vsaj z minimalnim znanjem absolutov osnovnih šol in pričakuje, da učenci obvladajo določeno znanje. V resnici pa ni tako. Kako bodo sicer uspevali v šolah druge stopnje ali v poklicih?

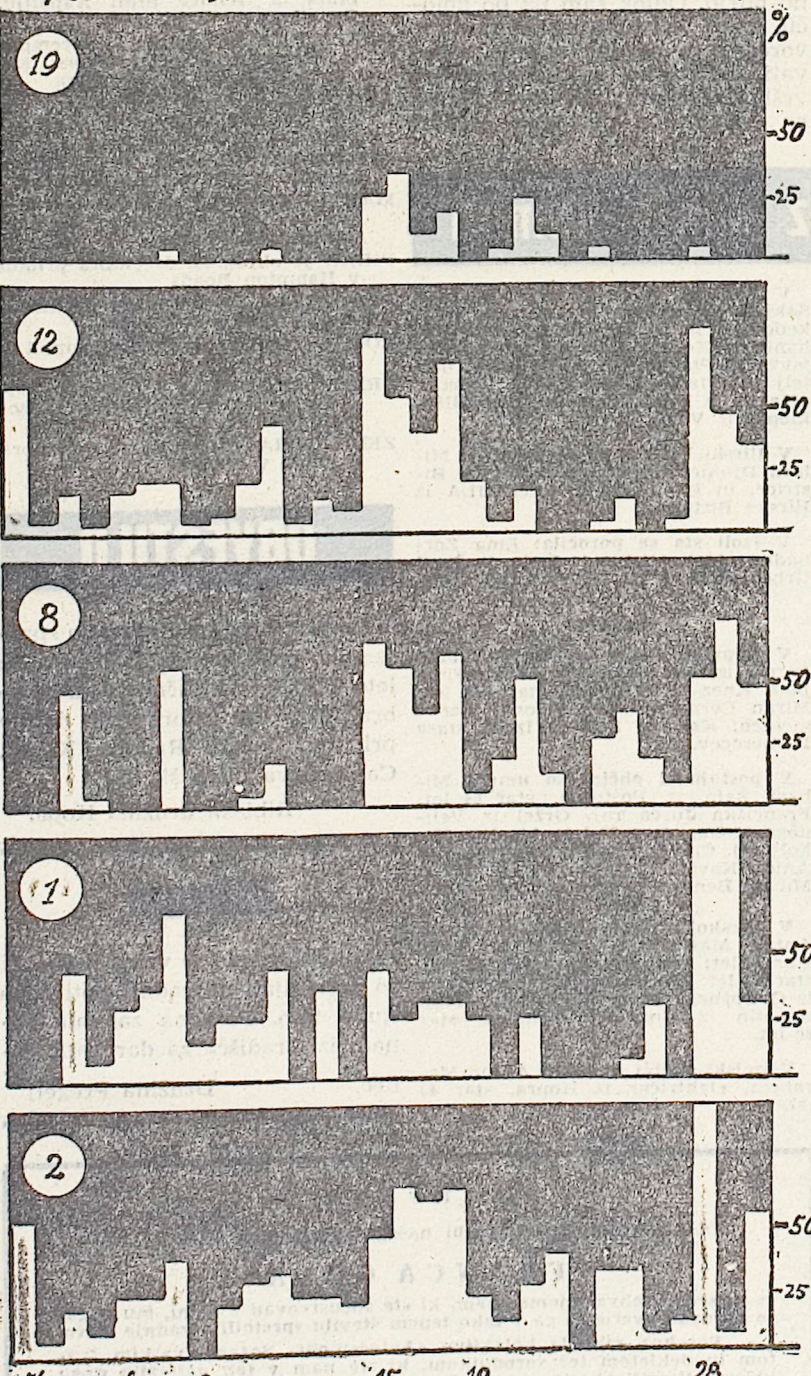
Na šolah druge stopnje se navadno izkaže, da zidajo stavbo brez temeljev in učenec se znajde ob tem prehodu med klavdom in nakovalom; druga stopnja zahteva od njega več, kot mu je nudila prva. In stavba se podira. Spričevalo je ne more držati pokonci, če ni znanja.

In to je samo matematika, kje pa je še slovenščina, tuji jeziki in vse drugo. Posledic res še ni čutili tako očitno, prav gotovo pa bodo kmalu očitne. Zato rezultati teh testov niso samo pedagoški, ampak tudi družbeni problem. Prav je, da nas je zavod nanj opozoril, kajti niti samjalo se nam ni, kako porazno je matematično znanje naših otrok. Zdaj imamo o tem pravo in objektivno sliko.

Slika, ki se je razgrnila pred nami, res ni kdove kako priročna in rožnata. Prav pa je, da smo si jo kljub temu upali ogledati, kritično in temeljito. Zdaj nas opozarja vsakega po svoje in vse skupaj.

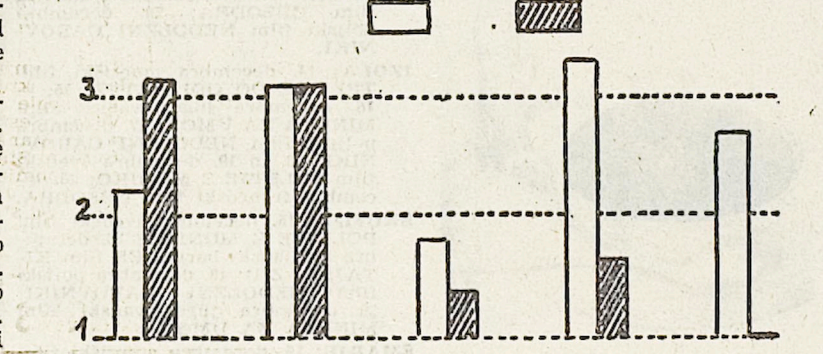
Zdenka Lovec

VIII. a - Odstotek pozitivno rešenih nalog v petih od 19 testiranih oddelkih (vzporednicah)

Vsak stolpec pomeni eno od tridesetih testnih vprašanj: št. 1 do 14 so vprašanja iz geometrije, od 15 do 18 so enačbe z eno neznanko, od 19 do 27 so problemi in uporabne naloge in od 28 do 30 koordinate točk in linearne funkcije. Črna barva pri tem simbolizira temo neznanja in majhna bela polja osvojeno znanje naših učencev v lanskem osmih razredih.

PRIMERJAVA NEKATERIH LETNIH IN TESTNIH SREDNJIH OCEN

Zaradi različnih ocenjevalnih kriterijev nastaja pogosto razlika med učiteljevo in testno oceno. Grafikon nam kaže nekaj takih značilnih razmerij. Najbolj značilno razmerje je tisto na sredini, ko je testna ocena (črtno polje) dokaj nižja od letne ocene učitelja (bel stolpec).

per I), v šestih razredih 1,83:2,33 (najvišja testna 2,39 šola Koper I), v sedmih razredih 1,91:2,64 (najvišja testna 2,71 šola Izola I) in v osmih razredih 1,16:2,65 (najvišja testna 1,78 šola Gračišče).

Povedano v najpreprostejšem jeziku: najboljše povprečno znanje naših otrok v matematiki je komaj solidna dvojka, trojka je že redek gost, v povprečju pa je ne doseže nihče.

Strokovnjaki našega zavoda za prosvetno pedagoško službo so izdelali o izidu testov grafikone in diagrame. Nekaj značilnosti, ki jih je osvetlil ta način obdelave, nam je posredoval svetnik zavoda tovariš Jože Rupnik.

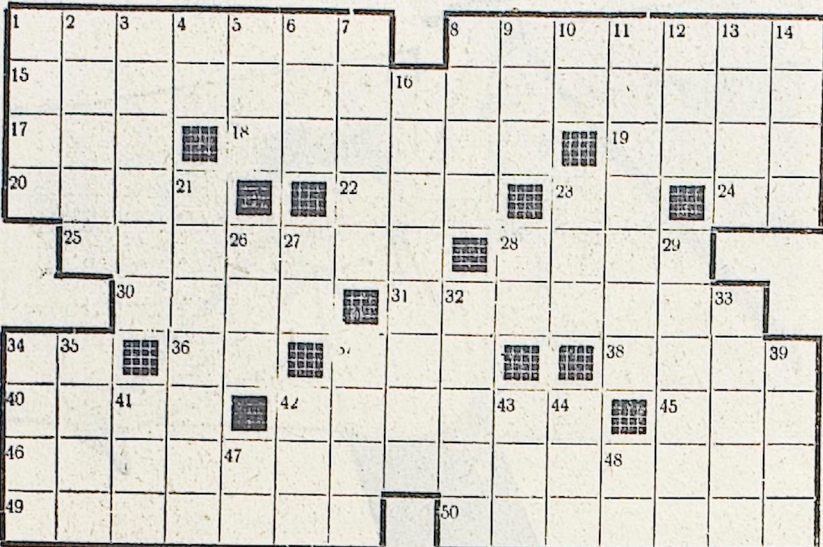
Govorijo diagrami

Iz diagrama srednjih ocen testiranih razredov je razvidno, da je doseglo 14 testiranih oddelkov IV. razredov oceno 2,34; v 13 oddelkih V. razredov znaša 1,67; v 15 oddelkih VI. razredov 1,83; v 14 oddelkih VII. razredov 1,91 in v 19 oddelkih VIII. razredov komaj 1,16. V zadnjem, osmem razredu so ocenjeni v 5 oddelkih vsi učenci negativno, t. j. z oceno 1; takih primerov je po dosedanjih informacijah v vseh ostalih Sloveniji še pet.

Kot normalna velja srednja ocena 3; dosegli ali presegli so jo od 75 oddelkov vsega štirje. Pozitivno je bil ocenjen učenec, ki je izračunal nad tretjino rezultatov pravilno.

Najbolj kritičen je položaj v VIII. razredih; to je zaključni razred osemletke in njegovi absolventi se vključujejo v gospodarstvo ali pa nadaljujejo študij na šolah druge stopnje. Za primer smo izbrali v diagramu odstotka rešenih nalog 5 oddelkov iz šol vseh treh obalnih mest in iz dveh podeželskih šol, z najvišjo (1,78) in najnižjo (1) srednjo oceno. Diagram

Križanka

Vodoravno: 1. gosli, 8. izmislica, izmišljenina, slepilo, 15. težnja po, navoženju, zaviranju dela, 17. gibanje po zraku, 18. tatarski poglavar, 19. slovesna obleka, 20. utrip z občutkom, 22. tolkač, bat, 23. egipčanski sončni bog, 24. osebni zalamek, 25. prebivalec čudovite alpske doline pod Triglavom, 28. modrikastobela kovina, 30. najlepši del cvetlice, 31. znan ruski slovanol (Ivan Sergejevič), 34. kratka za »armostni svet«, 36. pripovedna pesem, 37. števniki, 38. grški bog vojne, država v Indokini, 42. umen vojskovodja, 45. vrtna hišica, 46. gibanje avstrijskih socialnih demokratov, ki so izdajali revolucijo in paktili z reakcijo, 49. najbogatejša pokrajina v Kongu, 50. otok ob Sardiniji.

Navpično: 1. električna merska enota, 2. letos umrli francoski skladatelj (Jacques), 3. slovenski skladatelj (Slavko), opera »Krst pri Savici«, 4. kratka za »Ljudsko tehniko«, 5. grška boginja nesreče, 6. egipčanska boginja neba, Ozirisova žena, 12. mati, 7. edino jordanjsko pristanišče v Rdečem morju, 8. znana italijanska tovarna avtomobilov, 9. električno nabit delček atoma, 10. avtomobilska oznaka krapskega okraja, 11. pripadnica naroda, ki je razkoplen po vsem svetu, 12. junakinja romana Mire Mihelič »April«, 13. jastinina, 14. glavno mesto Jordana, 16. jokavka, 21. ženinova izvoljenka, 23. tuje žensko ime, 26. velik nogometni stadion v Budimpešti, 27. slovenski tehnik za razvedrilo, 28. različna stienka, 29. poljski pridelek, 32. žensko ime, 33.

RESITEV PREJSNJE KRIŽANKE
Vodoravno: 1. stratosfera, 11. Kalevala, 12. Lalo, 14. trn, 15. Kant, 16. Ledava, 18. kota, 20. Ra, 21. žoge, 22. in, 23. akord, 25. graja, 27. srd, 28. los, 29. itrij, 31. notar, 33. ed., 34. mala, 35. Ek, 37. Lanc, 38. cigara, 40. Seul, 42. tja, 43. liki, 44. Bellevue, 46. bojazljivka.

MALI OGLASI

IŠČEM lepo opremljeno SOBO s celotno oskrbo. Plačam dobro. Naslov v upravi Slovenskega Jadrana.

ZAMENJAM DVOSOBNO KOMFORTNO STANOVANJE v Šibeniku za podobno v Kopru ali Izoli. Naslov v upravi Slovenskega Jadrana.

DVOKOLESA od 7.000 Lit dalje nudi MARCON v Trstu, Piazza Ospedale 6. Kot darilne pakete pošiljamo v Jugoslavijo bicikle.

OB VAŠIH OBISKIH V TRSTU ne izpustite obiska trgovine »MAGLIABELLA« na Corsu Garibaldi št. 11 (Barriera) nekaj korakov od avtobusne postaje. Pri nas boste našli veliko izbiro pletenin, nogavic in perila za dame, gospode in otroke po najnižjih cenah v Trstu. Postrženi boste v vašem jeziku! Proti izreku tega oglasa prejmete darilo!

STANOVANJSKA SKUPNOST SERVISNE DELAVNICE PIRAN sprejme s 1. januarjem 1963:

1. SAMOSTOJNEGA RACUNOVODJO
2. MATERIALNEGA KNJIGOVODJO
3. GRADBENEGA TEHNIKA

Pogoji: pod 1. je potrebna popolna srednja šola z daljšo prakso v finančni službi; pod 2. nepopolna srednja šola s prakso v materialnem knjigovodstvu; pod 3. ustrezna izobrazba z večletno prakso.

Osebnih prejemkov se določijo po pravilniku podjetja ali pa po dogovoru.

Interesenti naj pošljejo vloge z življenjepisom in opisom dosedanjih zaposlitve na gornji naslov. V postev pridejo prošnje, ki imajo stanovanje v bližini Pirana.

RAZPIS
Kadrovska komisija SPLOŠNE PLOVBE PIRAN razpisuje delovno mesto

DAKTILOGRAFA TUJIH JEZIKOV
z nekaj leti prakse in popolnim znanjem angleščine in italijanščine

Nastop službe takoj — Osebnih dohodkov po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov — Prošnje pošljite na naslov: Kadrovsko-personalna služba SPLOŠNA PLOVBA, PIRAN

DELAMARIS IZOLA

RAZPIS
PIRANSKE SOLINE, PORTOROŽ, RAZPISUJEJO PROSTO DELOVNO MESTO

saldakontista

Pogoji: dokončana ekonomska srednja šola. Nastop službe je možen takoj. Osebnih dohodkov po pravilniku. Prošnje pošljite v upravo Piranskih solin, Portorož. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Kolektiv

Splošno trgovskega podjetja Postojna

ISKRENO ČESTITA ZA 29. NOVEMBER — DAN REPUBLIKE — VSEM SVOJIM POSLOVNIM PRIJATELJEM,

SVOJIM POTROŠNIKOM TER DELOVNIM LJUDEM

JUGOSLAVIJE IN JIM ŽELI MNOGO USPEHOV V

GOSPODARSTVU!

NEDELJA, 16. decembra:

8.40 Z vedro pesmijo v nedeljsko jutro — 9.00 Naša reportaža: »Gostinstvo in turizem« — 9.15 Zabavni zvoki — 9.45 Poje Perry Como — 10.30 Sedmi kraj in ljudje — 10.40 Glasba po željah — 10.50 Poročila — 11.00 Glasbena glasba, vmes reklame — 11.15 Pobjeda komorni zbor iz Trsta p. v. Ubalde Vrabca — 11.30 Nedeljski rendez-vous.

PONEDELJEK, 17. decembra:

13.40 Odlomki iz oper — 14.30 Zabavni mozaik — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Slovenske narodne pesmi.

TOREK, 18. decembra:

13.40 V ritmu z orkestri in ansambli — 14.00 Paleta zabavnih pevk — 14.30 Skladbe za mlade poslušalce in izvajalce — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Pri Logarskih fantih.

SREDA, 19. decembra:

13.40 Mala prodajalna plošč — 14.00 »Ja sam Vraždinac« ... in druge pesmi iz Hrvatskega Zagorja — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Poje Koroški akademski oktet.

ČETRTEK, 20. decembra:

13.40 Dvajset minut z orkestrom Michel Legrand — 14.00 Glasba po željah — 14.30 Melodije za prijetno popoldne — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Tržaške narodne pesmi pojeta Dario in Darko ob spremeljavi vselega dolinskega tria.

PETEK, 21. decembra:

13.40 Šest avtorjev — Šest pesmi, izjava zbor RTV Ljubljana — 14.00 Zabavni mozaik — 14.30 Operetne melodije — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Domače aktualnosti — 15.40 Glasbena medigra.

SOBOTA, 22. decembra:

13.40 Popevke in ritmi od tu in tam — 14.30 Mali koncert zabavne glasbe — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Glasbena medigra.

Obratna ambulanta v Postojni

Na Pivki, kjer je obratna ambulanta, znaša bolniški stalež 3 %, v Postojni, kjer ni obratne ambulante, pa kar 12 % — Koj po novem letu bodo odprli v Postojni obratno ambulanto, na katero bodo gravitirali zaposleni z »Javorovih« obratov v Postojni, Prestranku in na Belskem

Če danes, po nekaj letih, odkar ima »Javor« svojo obratno zdravstveno ambulanto na Pivki, vprate delavce in delavke, kako so do zdaj zastran tega, boste slišali priznanje in izraze zadovoljstva. Se pravi, da gledajo na to pridobitev pravilno: ambulanta je zares bolnemu ali kako drugače

Krvodajavci

Darovalci krvi, ki so se prijavili v transfuzijski postaji v Izoli 4., 7. in 8. t. m.

DELAMARIS IZOLA: Anica Bembič, Ivan Hrvatič, Angel Jerebica, Anica Krapež, Milena Marušič.

EMONA — OBRAT KOPER: Marjan Gregorič, Milan Pavlin.

GIMNAZIJA KOPER: Bojan Batagelj, Laura Božič, Matjaž Brojan, Janez Bukovšek, Sonja Cehovin, Voljo Cok, Zorko Dežjot, Stane Grmek, Irena Falter, Božena Kocet, Norina Križman, Ljubo Komar, Božo Lesnik, Tadeja Lukež, Aleksander Majerič, Tatjana Mančko, Marija Moško, Svetlana Nikolič, Lea Perhanc, Anita Plisnec, Mitja Podgornik, Stjepko Polak, Mihaela Prelec, Marija Skarab, Nadja Skopin, Goran Strkalj, Stojan Sturm, Lado Vuga.

ITAL. OSNOVNA SOLA KOPER: Nerio Farina.

OBNOVA IZOLA: Anton Rajmond, PEKARNA IZOLA: Evaljija Kokosar.

PRIMORSKI TISK KOPER: Livio Babič, Maks Jeretina, Pavel Tršek.

SLAVNIK KOPER: Stanko Zafek, STAVBNIK KOPER: Trivun Subotič, Ranko Tomič, Jovo Vavpotič.

ZACIMBA PORTOROŽ: Savina Lazič, Ciril Velikajne.

KINO

POSTOJNA: 14. decembra ameriški film OSAMLJENI CLOVEK; 15. in 16. decembra italijanski CS film SLADKO ŽIVLJENJE; 17. in 18. decembra grški film NIKOLI V NEDELJO; 20. decembra sovjetski film SONCE SIJE VSEM.

PIVKA: 15. in 16. decembra francoski barvni CS film NOTREDAMSKI ZVONAR; 19. decembra ameriški barvni CS film ULICA FREDERIK ST. 10.

PRESTRANKE: 16. decembra italijanski barvni film VSTAJENJE.

SEZANA: 14. decembra jugoslovanski film PLES V DEŽU; 15. in 16. decembra ameriški CS film DOLOČEN SMEHLJAJ; 18. in 19. decembra češki film VIŠJE NACELO; 20. decembra bolgarski film UBOŽNA ULICA.

ILIRSKA BISTRICA: 15. in 16. decembra italijanski barvni CS film ZVEDE; 17. in 18. decembra ameriški barvni CS film VIKINGI; 19. in 20. decembra jugoslovanski film PUSTOLOVŠČINA FRED VRATI.

KOPER: 14. in 15. decembra mehiški barvni CS film PESEM UPORNIKOV; 17. in 18. decembra jugoslovanski film MINUTA ZA UMOR; 19. decembra francoski film OBSODBA; 20. decembra poljski film NEDOLŽNI CAROVNIKI.

IZOLA: 14. decembra ameriški film TRI URE DO ODLICITVE; 15. in 16. decembra jugoslovanski film MINUTA ZA UMOR; 17. decembra poljski film NEDOLŽNI CAROVNIKI; 18. in 19. decembra švedski film POLETJE Z MONIKO; 20. decembra francoski film OBSODBA.

SKOFIJE: 15. decembra švedski film POLETJE Z MONIKO; 16. decembra italijanski barvni CS film KITAJSKI ZID; 18. decembra poljski film NEDOLŽNI CAROVNIKI; 20. decembra jugoslovanski film MINUTA ZA UMOR.

SMARJE: 15. decembra ameriški film TRI URE DO ODLICITVE; 16. decembra švedski film POLETJE Z MONIKO; 19. decembra poljski film NEDOLŽNI CAROVNIKI.

RADIO KOPER

NEDELJA, 16. decembra:

8.40 Z vedro pesmijo v nedeljsko jutro — 9.00 Naša reportaža: »Gostinstvo in turizem« — 9.15 Zabavni zvoki — 9.45 Poje Perry Como — 10.30 Sedmi kraj in ljudje — 10.40 Glasba po željah — 10.50 Poročila — 11.00 Glasbena glasba, vmes reklame — 11.15 Pobjeda komorni zbor iz Trsta p. v. Ubalde Vrabca — 11.30 Nedeljski rendez-vous.

PONEDELJEK, 17. decembra:

13.40 Odlomki iz oper — 14.30 Zabavni mozaik — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Slovenske narodne pesmi.

TOREK, 18. decembra:

13.40 V ritmu z orkestri in ansambli — 14.00 Paleta zabavnih pevk — 14.30 Skladbe za mlade poslušalce in izvajalce — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Pri Logarskih fantih.

SREDA, 19. decembra:

13.40 Mala prodajalna plošč — 14.00 »Ja sam Vraždinac« ... in druge pesmi iz Hrvatskega Zagorja — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Poje Koroški akademski oktet.

ČETRTEK, 20. decembra:

13.40 Dvajset minut z orkestrom Michel Legrand — 14.00 Glasba po željah — 14.30 Melodije za prijetno popoldne — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Tržaške narodne pesmi pojeta Dario in Darko ob spremeljavi vselega dolinskega tria.

PETEK, 21. decembra:

13.40 Šest avtorjev — Šest pesmi, izjava zbor RTV Ljubljana — 14.00 Zabavni mozaik — 14.30 Operetne melodije — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Domače aktualnosti — 15.40 Glasbena medigra.

SOBOTA, 22. decembra:

13.40 Popevke in ritmi od tu in tam — 14.30 Mali koncert zabavne glasbe — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Glasbena medigra.

zdravstveno prizadetemu (obratne nezgode) delovnemu človeku nadvse koristna. Koristna pa je tudi vsemu delovnemu kolektivu, ki je zainteresiran na tem, da je človek zdrav, a tudi na tem, da proizvodnja kar najbolj nemoteno in nepretrgano poteka. Odkar imajo na Pivki ambulanto, se je bolniški stalež v povprečju nekoliko ustalil, če tako rečemo.

Precej drugačno pa je glede tega stanje v Postojni, kjer tamkajšnji obrati »Javora« (vključno Belsko in Prestranek) nimajo obratne zdravstvene ambulante. V primerjavi s Pivko, kjer je povprečje bolniškega staleža 3,2 %, znaša bolniški stalež za postojnsko območje kar 12 %. Torej precej hud bolniški stalež, ki s svojimi posledicami občutno vpliva

na proizvodnjo in realizacijo dohodka, a tudi na samo delitev dohodka.

O tej pereči problematiki so v podjetju pogostoma razpravljali, končno pa se je delavski svet odločil, da ustanove obratno ambulanto tudi v Postojni, in sicer za obrate Postojna, Belsko in Prestranek. Sodobna ambulanta, ki bo veljala tudi za kolektiv Gozdnega gospodarstva Postojna, je že urejena, lepo opremljena ter jo bodo odprli ko po novem letu. V celoti stane okoli 10 milijonov. V njej bo ordiniral zdravnik, ki ga je štipendiral »Javor« v okviru splošne štipendijske akcije v postojnski komuni.

Brez dvoma je, da pomeni tudi ta obratna ambulanta lepo pridobitev v zdravstveni službi. Za podjetje je tem večjega pomena, ker bo pripomogla s hitrejšim in časovno najkrajšim (čas za pot v ambulanto in nazaj!) poslovanjem k bolj normalnemu bolniškemu staležu. »Slovenski Jadrani« je v zvezi z novo ambulanto v Postojni postavil vprašanje, kako bo zastran načela o prosti izbiri zdravnika. Odgovor pravi: Svobodna izbira zdravnika ostane prej ko slej neokrnjena. Važno pa je, kako bo s postavljanjem in določevanjem bolniškega staleža. Stalež bo določal ambulantni zdravnik ali sam, kadar bo prišel pacient k njemu, sicer pa v soglasju in po posvetovanju s tistim zdravnikom, ki si ga bo pacient izbral po svobodni izbiri. (2)

Dobiti moramo nove parkovne nasade

Posebna značilnost Kopra in njegove okolice je bila in je še zdaj dolgočasna golota. Gozdovi, ki so nekoč poraščali nekatere gričevnate površine, o katerih nam govorijo celo zgodovinski viri, so že davno izginili. Uničila jih je potreba po kurivju in lesu. Za novo

pogozdovanje ni nihče skrbel. Prav tako ni nihče mislil na ureditev parkovnih nasadov v mestu ali okoli njega. Vse ostale površine so zajeli vinogradi, redki sadovnjaki ali njive. Drugod so se razbohotile gmajne, po katerih raste žuklja, ruj, srobot, trnje itd. Burja je dobila prosto pot in je poslabšala meteorološko stanje.

Na vse to smo pričeli misliti šele po osvobojenju in vprašanje ureditve zaščitnih gozdov ter posaditev parkov je bila že večkrat predmet pogovorov na raznih mestih. Vendar dalje od tega nismo prišli. Vzrok za to je bilo več. Glavna sta bila pomanjkanje sredstev in pomanjkanje strokovno preštudiranih načrtov. Mimo tega bi za to potrebovali predpise, ki bi bili obvezni za vse, tudi za zasebnike in bi imeli tudi moč sankcij. Na to smo pričeli misliti letos. Tako je bil izdelan osnutek odloka o zelenih površinah v koprski občini, o katerem so se pretekli teden posvetovali predstavniki občinske uprave, gozdarji, urbanisti in zastopniki zainteresiranih organizacij. Sprejeti so bili nekateri načelni zaključki, ki naj postanejo vodilo za nadaljnje delo. Ko bo osnutek odloka dokončno formuliran, bo prišel pred občinski ljudski odbor, da ga potrdi in uveljavi.

Urbanisti bodo morali v zvezi z ostalimi strokovnjaki določiti površine za parkovno ureditev mesta Kopra in njegove okolišne okolice, kakor tudi ankaranske obale. Dalje naj bi izdelali predloge še za parkovno in gozdno ureditev pri izviri Rižane Zvrčuck, Strmcu (Socerbu) in posaditev zaščitnih gozdov, ki bi varovali Koper in Ankanar pred premočno burjo. Odklop sam pa bo določil, kako je treba parkovne, drevoredne in gozdne nasade varovati. Zaščitil bo tudi nekatere površine zasebnih lastnikov, odnosno posamezne potrebne nasade.

TELEVIZIJA

TELEVIZIJSKI SPORED
od 16. do 22. XII. 1962

Nedelja, 16. XII.:
10.30 ROBIN HOOD — otroška oddaja

Ponedeljek, 17. XII.:
18.00 France Bevk: LENUH POLEZUH — prenos lutkovne igrice
19.00 DOKUMENTARNI FILM
19.30 TV OBZORNIK
21.45 SODOBNI CLOVEK V SLOVENSKEM ROMANU

Univ. asistent Matjaž Kmecl bo polemiziral o sodobnem slovenskem romanu, njegovih junakih ter pisateljih in bralcih. Sodelovala bosta romanopisca Smiljan Rozman in Vladimir Kavčič

Sreda, 19. XII.:
18.00 TRMASTA MUCA
18.15 PIONIRSKI TV STUDIO
19.30 TV OBZORNIK

Četrtek, 20. XII.:
19.00 AKTUALNI RAZGOVORI
Otroško varstvo
19.30 TV OBZORNIK
20.30 TV. PODLISTEK: Dovolite, to je moj oče!

22.05 CLAUDE DEBUSSY — glasbena oddaja, pripravil jo je in jo bo vodil Danilo Pokorn

Petek, 21. XII.:
18.00 KUHAJSKI NASVETI: PERUTNINA
18.30 NOBELLOVI NAGRAJENCI I: Sovjetski fizik Lev Davidovič Landau
19.00 KRATKI FILM
19.30 TV OBZORNIK
19.45 TV OBZORNIK

Sobota, 22. XII.:
19.30 TV OBZORNIK
20.30 SPREHOD SKOZI CAS — XII. oddaja
19.45 PROPAGANDNA ODDAJA
22.15 TRETJI CLOVEK

ROJSTVA
V koprski porodnišnici so rodile: Irma Mulec iz Cerje — dečka, Nerina Plahuta iz Kopra — dečka, Zajtra Benčič iz Izole — dečka, Ana Antončič iz Kopra — deklico, Angela Benčič iz Pračane — deklico, Albin Klarič iz S. Donata — deklico, Marija Markočič iz Premancane — deklico, Katla Lanič iz Pirana — dečka, Cestina Pavlič iz Gracina — dečka, Marija Pogačnik iz Storič — deklico, Marija Kleva iz Izole — deklico, Zvezda Zavadlal iz Zg. Skofij — deklico, Regina Valenta iz Buj — dečka, Anka Stavanja iz Ritomeč — deklico, Ivana Mežec iz Pirana — dečka, Guerna Jakomin iz Pridvora — dečka, Marijeta Jagodič-Birsa iz Hrvatinov — deklico, Frančiška Jerončič iz Izole — deklico, Marija Bologna iz Lj. v. — deklico, Branka Rakar iz Dekanov — dečka, Ana Ražem iz Nasirca — deklico, Katarina Grubavc iz Kopra — dečka, Jolanda Peroša iz Babičev — deklico, Terezijsa Savron iz Bertokov — deklico, Egidija Stubej iz Spodnjih Lisjakov — dečka, Sonja Chico iz Izole — dečka, Marija Peršič iz Novigrada — dečka, Ema Zore iz Kopra — dečka, Marčeta Zanko iz Ljubljane — deklico, Marija Vitez iz Sežane — dečka, Marija Pušenjak iz Izole — deklico, Milena Zubič iz S. Martina — dečka, Roža Lisjak iz Krkavč — dečka, Gracijala Karbončič iz Novigrada — dečka, Terezijsa Okineri iz Pirana — deklico.

V postojnski porodnišnici so rodile: Stefanijsa Lipold iz Nove Sušice — deklico, Ljubinka Stojkečič iz Ajdovščine — deklico, Frančiška Baraga iz Postojne — deklico, Ema Natlačen iz Velikega Ubeljskega — dečka, Lucija Plešnar iz Voglarjev — deklico, Ida Kuret iz Divače — deklico, Marija Stembergar iz Kosev — dečka, Olga Babič iz Vipave — deklico, Lidija Di Falco iz Grgarja — dečka, Ema Gabrijelič iz Anhovega — dečka, Genevra Iljič iz Vipave — deklico, Viktorija Andlovce iz Gradišča — dečka, Anica Srebotnjak iz Postojne — deklico.

V ilirski Bistrici je rodila: Ulančič iz Topolca — dečka.

POROKE
V Kopru so se poročili: Ondina Rodela, šivilja iz Dekanov, in Jožef Cah, mizar iz Črnega kaha; Palmira Kodarin, delavka iz Pridvora, in Karel

V Postojni so se poročili: Muaber Sakjiri, gospodinja iz Tetovega (Makedonija) in Derviš Idris, elektromehaničar iz Kopra; Marija Tomažič, delavka iz Planine, in Jožef Arko, učitelj iz Planine; Stanislava Lesnik, delavka iz Prestranka, in Josip Hlad, klepar iz Vevč.

V ilirski Bistrici so se poročili: Milava Djukič, gospodinja iz ilirske Bistrice, in Ivo Leković, oficir JLA iz ilirske Bistrice.

V Izoli sta se poročila: Ema Zornada, saldakontistka iz Izole, in Emil Grbec, delavec iz Dvorov nad Izolo.

SMRTI
V koprski občini so umrli: Lazar Peroša iz Koštabone, star 64 let; Frančiška Jurca roj. Gržel iz Velikega otoka, star 83 let; Amalija Mikolj roj. Čuk iz Postojne, star 63 let; Anton Kavčič iz Postojne, star 61 let; Mihael Benčan iz Strmice, star 61 let.

V postojnski občini so umrli: Mihael Sajin iz Postojne, star 64 let; Frančiška Jurca roj. Gržel iz Velikega otoka, star 83 let; Amalija Mikolj roj. Čuk iz Postojne, star 63 let; Anton Kavčič iz Postojne, star 61 let; Mihael Benčan iz Strmice, star 61 let.

V ilirskobistriški občini so umrli: Anton Maslo, upokojenec iz Bača, star 70 let; Ivan Strle, kmet iz Klovč, star 79 let; Marija Bišćak, gospodinja iz Ostrožnega brda, star 78 let; Ivan Hrvatin iz Gornjega Zemona, star 89 let.

V izolski občini je umrl: Anton Marancin, električar iz Kopra, star 43 let.

ZAHVALA
Ob nenadomestljivi izgubi našega ljubljeneega sina

FRANCA ORLA

se prisrčno zahvaljujemo vsem, ki ste sočustvovali z nami, mu bogato darovali cvetje in ga v tako lepem številu spremlili v zadnje siovo. Posebna zahvala kolektivju »Avtoremont« Sežana, vaškim fantom in dekletom ter sorodnikom, ki ste nam v teh najtežjih dneh kakorkoli stali ob strani in sočustvovali z nami.

V ljubezni bo živel dalje v naših srcih.

Zalujoča družina OREL

Grizje, dne 1. decembra 1962

drevesa itd. Nihče ne bo smel več samovoljno uničevati nasadov ali delati nestrokovno novih. Investitorji novih zgradb bodo dolžni sami poskrbeti za ureditev nasadov okoli njih. Stroški bodo morali biti vračunani že v investicijski Seveda bo mogoče vse to uresničiti šele postopoma.

R.R.

MARIO FAFANGEL — NAJBOLJŠI JADRALEC FLRJ V LETU 1962

Za odlično jadrnanje in vzgojne uspehe

Kakor vsako leto, je tudi letos uredništvo časopisa »Tehnične novine« izbralo desetorico najboljših športnikov ljudske tehnike. Prvo mesto je osvojil mednarodni tekmovalac, prikolničar inž. Boško Snajder iz Zagreba, ki je osvojil veliko nagrado Madžarske, drugo mesto v Portorožu, tretje mesto v Opatiji in dosegel vrsto odličnih uspehov na raznih mednarodnih tekmovanjih. Drugo mesto je osvojil letalski modelar Županski iz Pančeva, tretji je bil kajakaš Jovkovič iz Skopja, četrti padalec Savič iz Beograda, peto mesto

je osvojil član radijskega kluba »Nikola Tesla« Tosič, medtem ko je bil šesti naš znan tekmovalac v speedwaju Babič iz Videm-Krškega. Jadranci so se pojavili tokrat šele na sedmem mestu, ki ga je zasedel Mario Fafangel iz Kopra. To pomeni, da je Fafangel po mnenju Tehničnih novin najboljši jugoslovanski jadrlec v letu 1962.

Fafangelu je pripadel ta naslov zaradi izrednih uspehov na domačih in tujih tekmovanjih. Predvsem naj omenimo zmago na prvenstvu distrikta v Avstriji ter saj je osvojil prvo mesto. S tem je moštvo popravilo slab vtis zaradi neuspehov v jesenskem delu tekmovanja v koprski okrajni ligi.

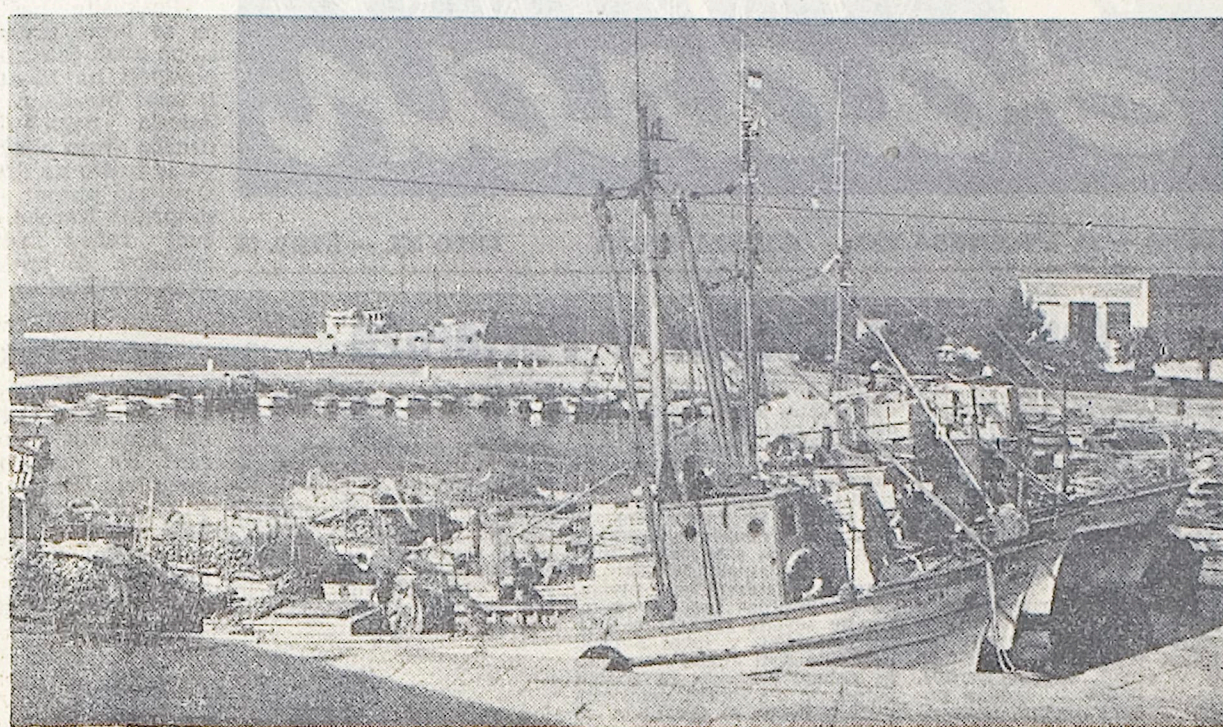
V predtekmovanju sta se najprej pomerila Tomos in Primorje. Ajdovci so zasluženo zmagali 2:1. Koprčani so igrali zelo raztrgano in daleč pod svojo običajno formo. V drugi tekmi je Tabor premagal borbeno Vipavo 2:0.

V srečanju za tretje in četrto mesto je Tomos premagal Vipavo s 3:1, v odločilni tekmi pa je Tabor premagal Primorje 2:0.

V Sežani je bil v nedeljo tudi pokalni košarkarski turnir. Kakor je bilo pričakovati, je osvojil prvo mesto Lesonit iz Ilirske Bistrice pred sežanskim Partizanom in postojanskim Nanosom. Največje presenečenje je vsekakor pripravil sežanski Partizan, ki je premagal postojanski Nanos s 56 proti 41. Sežančani so nudili močan odpor tudi Lesonitu, saj so izgubili srečanje s tesnim izidom 41:47. Član sežanske ekipe Škrinjar je bil najboljši strellec turnirja. Dosegel je 48 košev.

prvo mesto na tradicionalni brionski regati v razredu Star. Na tej regati se je jadrnica Cha-Cha III uveljavila kot najhitrejša jugoslovanska jadrnica.

Fafangel pa je imel tudi odlične uspehe pri vzgoji mladih kadrov. Vodil je namreč kar šest jadrlnih tečajev, na katerih se je usposobilo nad 100 mladih jadrancev. Škoda je le, da ti mladi ljudje nimajo plovilnih objektov, da bi lahko pridobljeno teoretično znanje praktično uveljavljali. Zato se spet postavlja vprašanje, kaj bo s sredstvi za izgradnjo jadrnic Kadet. Pred nami so jugoslovanske pionirske igre, ki bodo drugo leto posvečene razvoju ljudske tehnike. Prav bi bilo, da bi letošnjo zimo izkoristili za izgradnjo jadrnic Kadet, na katerih bi obmorska mladina široko razvila jadrlni šport. Seveda bi morali priskočiti na pomoč s sredstvi tako lokalni činitelji kot republiška broderska zveza.

Iz močne ladijske flote vrlih izolskih ribičev so v glavnem kadri vrlega nogometnega kluba Delamaris, ki je moral te dni prežeti toliko bridkih občutkov in neupravičenih kritik in ki išče zdaj svojo pravico, hlapca Jerneca pri vrhovnem nogometnem forumu v Beogradu, ko naj bi je iz republiške nogometne zveze po nekaj različnih kolebajočih odločitvah dokončno odklonila

RAZVOJ OKROG OŠKODOVANJA NAŠEGA NOGOMETNEGA KLUBA V IZOLI Z ODVZEMOM TOČK

Delegacija Delamarisa v Beogradu

Pridružujemo se stališču Gorice, ki je izrekla nezaupnico Nogometni zvezi Slovenije

V Beograd je odpotovala posebna delegacija nogometnega kluba Delamaris, ki jo sestavljata predsednik kluba Mikac in trener Livio. Njima se je pridružil še predsednik okrajne nogometne podzveze Martelanc. Namen potovanja je intervenirati pri nogometni zvezi Jugoslavije v zadevi registracije igralca Janusa ter iskati zaščito zakonitosti.

Izolski Delamaris se je znašel v dokaj težkem položaju. Predsedstvo Nogometne zveze Slovenije je namreč razveljavilo tekmi Delamaris-Kladivar in Triglav-Delamaris ter ju verificiralo s izidom 3:0 p.f. v korist nasprotnikov Delamarisa. Tekmi Delama-

ris-Rudar in Celje-Delamaris sta še v postopku, vendar če bodo upoštevali enake kriterije kot pri prejšnjih odločitvah, bodo tudi tokrat nasprotniki Delamarisa prišli do točk. Sicer pa se lahko spomnimo tudi drugi klubi na pritožbo (Janus je namreč nastopil v vseh srečanjih jesenskega dela prvenstva) in tako lahko doživimo pravo »razprodajo točk«. V tem primeru bi Izola avtomatično obsedela na zadnjem mestu in bi bila že vnaprej obsojena na izpad iz lige.

V razgovoru s člani delegacije smo zvedeli še nekaj podrobnosti v zvezi z registracijo Janusa. Ta igralec je povsem pravilno registriran za Delamaris; spor, ki je nastal, pa je povsem umetno skonstruiral Kladivar. Ker Janus niso hoteli dati izpiznice, je Delamaris točno po pravilih v osmih dnevih uredil registracijo. Pravila namreč jasno govorijo, da se lahko igralec v takih primerih, če razpolaga s primernimi dokazili, tudi registrira.

Toda Nogometna zveza Slovenije se je oprla na dejstvo, da celjska nogometna podzveza ni izdala izpiznice Janusu. Tu pa nastopa tista kuhinja, o kateri smo podrobno pisali že v prejšnji številki. Janus je namreč poslal svojo prošnjo Kladivaru in celjski podzvezi v eni kuverti, saj je razmere v Celju dobro poznal in je vedel, da sta sekretar nogometnega kluba Kladivar in predsednik podzveze ena in ista oseba. Zakaj so se tam postavili na birokratsko stališče, ni težko uganiti. Vsekakor ne zato, ker so na Janusa še računali, saj je ta igralec že dobil zaposlitev v Izoli, in so dobro vedeli, da je povsem

naravno, da igra za domači klub. Zadevo so zamotali predvsem zato, da bi v kalnem ribarilu in v primeru poraza prišli do točk za zeleno mizo. To pa je skrajno nešportno in zasluži vso obsodbo. Še bolj žalostno pa je dejstvo, da Nogometna zveza Slovenije taka dejanja podpira, saj bi moral iti tak forum mimo vseh klubskih tendenc in objektivno reševati spore. Nogometna zveza Slovenije je dobro vedela, da z navdušenjem, s katerim so se v celjski podzvezi lotili Delamarisa, ne more biti nekaj v redu in da mora biti nujno vmes klubstvo. Toda to za Nogometno zvezo Slovenije ni bilo važno! Važno tudi ni znanje, če vzameš nekemu majhnemu klubu štiri, osem ali kar vse točke, samo da ne trpijo tisti klubi, na katerih »sloni slovenski nogomet«. Tudi če so bile neke stvari sporne, bi lahko uporabili opomin, ukor ali nekaj podobnega, ne pa tako drastično kazni, ki se uporablja samo za najhujše primere. In to je tisto, kar danes športna javnost koprškega okraja najbolj zameri republiškemu nogometnemu forumu.

Prav zato se pridružujemo pisemu nogometnega kluba Gorica,

ki je obvestil vse klube slovenske lige, da izreka nezaupnico Nogometni zvezi Slovenije. Tekmovanje v slovenski ligi naj bo pošteno in v borbeno, ne pa da se spreminja v lov na točke za vsako ceno. Tak lov na točke namreč ustvarja sovraštvo in nelojalnost med klubi, to pa je diametralno nasprotno načelom našega športa.

Najbolj žalostno pa je dejstvo, da moraš iskati zaščito pri zveznem nogometnem forumu za tako v bistvu zelo malenkostno zadevo, ki bi jo lahko mimogrede rešili v domači hiši, če bi bili le malo objektivni. Po drugi strani pa ima Izola povsem prav, da išče zaščito in da gre do konca. Če bi se namreč »sprijaznila z usodo«, bi se lahko taki primeri še ponavljali. Do konca bo šel tudi igralec Janus, ki je že vložil tožbo pri rednem sodišču v zvezi z zadevami v Celju.

Do zaključka redakcije se delegacija še ni vrnila in bomo rezultate njenih razgovorov na zveznem nogometnem forumu objavili v naslednji številki. Zvedeli smo, da je tudi posebna delegacija Gorice odpotovala v Beograd, prav tako zaradi iskanja zaščite zakonitosti.

S SKUPŠČINE TABORNIKOV KOPRSKEGA OKRAJA

Pogumna ocena je jamstvo uspeha

Preteklo nedeljo je bila v Koprju redna letna skupščina Okrajne zveze tabornikov, na kateri so prisostvovali delegati iz 14 enot in številni gosti, med temi podpredsednik republiške zveze Vojko Novak, organizacijski sekretar OK ZKS Koper Ivan Mavsar, predsednica OK LMS Mara Godnič in predstavnik Vodne skupnosti Marjan Piško.

Letošnja okrajna skupščina je bila v vsakem pogledu ena najbolj uspešnih v zadnjih letih, kajti referat in plodna razprava so dali čutili, da znajo taborniki zelo kritično analizirati svoje delo, boriti se proti slabostim in napakam, s katerimi se vsakodnevno srečujejo pri svojem plodnem in koristnem delu. Ravno ta kritičnost pri ocenjevanju svojega dela daje tej organizaciji tiso veljavo in mesto, ki ji že davno pripada med družbenimi mladinsko-vzgojnimi organizacijami v našem okraju.

V letu 1962 so enote okrajne zveze zabeležile vrsto ohrabrujočih uspehov pri tekmovanjih, kakor tudi v drobnem vsakdanjem delu v okviru svojega kraja in komun. Že drugo leto zaporedoma so osvojili prvo mesto v republiškem orientacijskem pohodu, tretje mesto na državnem prvenstvu v krosu in si v tretjič priborili pokal Zveze tabornikov Slovenije v taborniškem mnogoboju, ki jim je ostal v trajni lasti. Pomembni pa so še drugi uspehi. Na taborih je taborilo 834 članov, to je 2/3 vseh včlanjenih, do srede

avgusta je bilo prirejenih nad 550 enodnevnih, večdnevnih izletov ter pohodov, na raznih tekmovanjih je sodelovalo približno 650 članov ter opravljenih je bilo izredno veliko delovnih ur v pogozdovanju, urejevanju naselij, spravljanju kmetijskih pridelkov, zbiranju odpadnega materiala, urejevanju planinskih postojank na Snežniku itd. Prav tako so enote sodelovale v raznih programih v zvezi s praznovanjem državnih in drugih praznikov. Zaradi te izredne dejavnosti, ki je prišla zlasti letos do veljave, je bila Okrajna zveza tabornikov Koper proglašena za najboljšo v Sloveniji in v tej zvezi je tudi dobila priznanje na kongresu v Beogradu. To priznanje je bilo izročeno na nedeljski skupščini predsedniku Raulu Šiškočiču. Razen tega je kongres podelil posebna priznanja še Tončku Jurišiču, Igorju Pelanu, Ernestu Lupincu, Janezu Canžku, Vidi Celigoj, Raulu Šiškočiču in Odreru srebrnega galeba iz Kopra.

Za prihodnje leto si je okrajna zveza zadala obširen program dela. Težišče njihovega dela bo v

razširitvi in organizacijski utrditvi enot ter vključevanju v organizacijo zlasti delavske in kmečke mladine. Temu vprašanju namenjajo posvetiti vso pozornost, ker menijo, da taboriška organizacija ne sme biti monopol dijaške mladine, ampak organizacija, v kateri so včlanjeni vsi, ki želijo v njej sproščati svoja hotenja. Nadalje imajo še v programu razna okrajna tekmovanja, sodelovanje v republiških akcijah, vključitev v tekmovanje v okviru jugoslovanskih pionirskih iger, razne delovne akcije, kot je gradnja bivaka na Vremščici ter povezovanje in sodelovanje z drugimi sorodnimi organizacijami.

Ob zaključku skupščine je Okrajna zveza podelila pohvale in priznanja najzaslužnejšim članom iz enot.

Delegati so izvolili nov izvršni odbor, ki se je takoj konstituiral in iz svoje srede izvolil za predsednika Raula Šiškočiča, za podpredsednika pa Tončka Jurišiča in Igorja Pelana.

Raul Šiškočič

Claudio Puglisi:

VAS ZAŽIGAJO

Odlomek iz knjige ZADNJA URA. V prevodu Marijana Breclja in v opremi Romana Antolina izdala založba LIPA v Kopru

šilil. Nato je opazil rdečo zvezdo na čepel in stegnili roko, da ga otipa. »Kaj hočeš? Je vprašal kmet. »Hotel sem se ga dotakniti,« je odgovoril ta. »To je prvi partizan, ki ga vidim.« »Videl jih boš, kolikor jih boš hotel, če greš z nami,« mu je rekel partizan. »Govorite italijansko?« je vprašal zadovoljen in začuden. »Seveda. Pa nikar me ne vikaj. Tu smo vsi tovariši,« je odgovoril partizan. »Si razumel?« ga je vprašal kmet. »Veliko jih je. Prišel je čas, ko se bomo morali tudi mi odločiti. Ali z enim ali z drugimi.«

Fašisti pa so to, kar so. Brezbržni ne moremo ostati zdaj, ko je vojna prišla čisto do nas. Odločiti se moramo.« »Kaj nam je storiti?« je vprašal človek bolj sebe kakor druga dva, ker so ga mučili dvomi in je bil še vedno pod vtisom nepričakovane srečanja. »Slovenščine ne razumem,« je rekel. »Ni ti besedice ne znam.« »Nič za to. Tudi italijanski partizani so med nami,« je rekel kmet. »Njim se boš lahko pridružil.« »Pa ni samo to. Če bi se bilo treba boriti samo z Nemci, bi bilo eno. Toda si fašisti... čeprav mrhe, so le Italijani.«

»Ni ne Italijanov ne Nemcev ne Slovenec,« je rekel partizan. »Temveč samo fašisti in antifašisti. Tudi mi Slovenci se koljemo med seboj prav zaradi tega. Fašizem moramo točiti, pa naj bo kjerkoli.« »Si razumel?« ga je vprašal kmet. »Danes je svet razdeljen v dobre in hudebine. In fašisti so mrhe, ali nisi ti sam tega rekel?«

Ognjenikrjav blisk je prekal tel na mestu, kjer se je dopolnjevala grozna usoda. Plameni, ki so žgali strehe, in ognjeni jeziki, ki so lizali senike in hleve, so med padanjem

»Jaz pa sem Golšič, toliko, da se pozna. Ti se vrni v cerkev in povej, kar si videl. Morda boš še koga prepričal.«

»Morda,« je rekel Pagli.

»Strahopetci so, toda to bi jih moral ganiti,« je odgovoril Golšič.

»Kdo ve, Morda.«

»Se nekaj, ni res, da bi bili ustrelili Pontinija, vsaj jaz za to ne vem.«

To sem povedal le zato, da bi jih zganil z njihove lenobnosti; toda če strahu dodaš strah, to še ne pomeni, da ustvariš pogum.«

»Govoriš zares?« ga je vprašal Pagli.

»Da. Toda ti tega drugaj nikar ne razkrivaj. Verjeti morajo, da lahko umrejo tudi tako, ne da bi zavzeli kakršnokoli stališče. Tebi sem to povedal, ker vem, da se zavedaš.«

»Hvala, čemu?«

»Za čast, ki mi jo izkazuješ.«

»Za nič,« je odgovoril Golšič. »Ko se ti bo zdelo, da se s temi ne da nič storiti, se spomni, da so tudi italijanski partizani v teh hribih. Ne pozabi na to,« mu je rekel in s prstom pokazal točko, kjer je tema krvavo žarela. »Vsi, ki jih sovražiš ubija, so naši. Spomni se tudi tega.«

»Da,« je rekel Pagli.

»Se nekaj, jaz sem komunist. Ne vednež sem in ne razumem stvari, toda neposredno jih spoznavam. Zame so v tej vojni komunisti najboljši; kaj se ti zdi?«

»Ne vem,« je odgovoril Pagli. »Trenutno sem samo antifašist.«

»Prav,« je rekel Golšič. »Jaz torej grem,« je rekel.

»Zdravo,« je pozdravil partizan.

»Zdravo,« je odzdravil Pagli.

»Zdravo, tovariš,« je rekel kmet.

»Kaj pomeni tovariš?« je vprašal Pagli.

»Tovariš,« mu je poljalsni kmet.

»Teda, zdravo, tovariš,« je rekel Pagli.

»Zdravo.« Pozdravili so se s stisnjenimi pestmi in izginili v noč. Po nekaj metrih sta se njuni senci zabrisali za vedno, kakor bi bili umrli druga za drugo.

se je na križišču pred znakom »Stop« ustavil in tako se je vanj zaletel tovorni avtomobil iz Ljubljane, ki ga je upravljal Jože Zupančič. Gmotno škodo so ocenili na približno 55.000 dinarjev.

Kal pri Pivki ob 14.45. Voznik tovornjaka iz Beograda Dušan Marković je vozil na nepreglednem ovinku po sredini cestišča in se zaletel v kamion iz italijanskega dela Gorice. Gmotno škodo so ocenili na približno 200.000 dinarjev.

7. december
Kastelec ob 9. uri. Voznik osebnega avtomobila Marjan Bikič iz Novogradiške je zaradi okvare na kretalnem mehanizmu zavozil pod nasip. Nezgodna je terjala le gmotno škodo, ki so jo ocenili na okrog 100.000 din.

9. december
Koper, križišče pri Slavniku ob 01.30. Voznik osebnega avtomobila M. Gnuš iz Ljubljane se je peljal proti Kopru. Na križišču pred podjetjem Slavnik je trčil v tovornjak, ki je prihajal iz nasprotni strani. Po trčenju je osební avtomobil zaneslo s cestišča in je obležal na obrežnih kamnih pod škaro. Nezgodna je terjala le gmotno škodo. Ocenili so jo na približno 110.000 dinarjev.

10. december
Rakitnik ob 7.30. Voznik tovornjaka s prikolico Slavko Vujinčič iz Banje Luke je zaradi neprimerne hitrosti in spolzke ceste zavozil v obcestno ograjo, nato pa z vso močjo treščil v stanovanjsko hišo št. 7. Pri trčenju je počila zunanja stena hiše. Škoda na vozilu so ocenili na približno 2 milijona 250 tisoč din, na zidu in hiši na 200.000 din, škoda pa je tudi na tovoru.

Kozina ob 8. uri. Na železniškem nadvozu pri Kozini je zaneslo preko cestišča tovornjak s prikolico, ki ga je upravljal Franc Obreza. Kmalu zatem sta se v tovornjak zaradi nepreglednosti zaletela še osebni avtomobil in tovornjak, ki ga je upravljal Franc Kramar. Na zadnjih dveh vozilih je nastala gmotna škoda, ki so jo ocenili na okoli 200.000 dinarjev.

Ilirska Bistrica ob 14. uri. Med Ru-po in Ilirsko Bistrico sta se na nepreglednem ovinku zaletela drug v drugega osebni avtomobil, ki ga je upravljal Antun Majkuš z Reke, in avtomobil, ki ga je upravljal turški državljani. Turek in njegova žena sta dobila lažje telesne poškodbe. Prepekljati so ju hoteli v bolnico, vendar sta zdravniško pomoč odklonila. Gmotna škoda: 500 tisoč dinarjev.

Piran ob 04.00. Na nepreglednem ovinku pri ladjedelnici se je prevrnil na nasip in nato spet na cesto avtomobil, ki ga je upravljal Anton Golja iz Ljubljane. Voznik je dobil pri lažje telesne poškodbe. Odpekljali so ga v izolsko bolnišnico. Na vozilu je nastalo za okrog 150.000 dinarjev škoda.

Železniška nesreča na postaji v Sežani. V nedeljo, 9. decembra, je prišla na postaji v Sežani do lažje železniške nezgode. Električni stroj, ki ga je upravljal Andrej Sivec, je natekel na zadnji vagon vlaka Pariz-Ate-ne, ki je bil privozi iz Italije. Pri trčenju so dobili lažje telesne poškodbe trije potniki. Gmotne škode ni bilo.

KROS V DIVAČI

V teku čez drn in strn v Divači je nastopilo nad 70 pionirjev in mladincev. Prvo mesto je osvojil Glažar, pri ženskah pa Biazicova, oba iz Prestranka. Pri moških ekipah je bila najboljša šola iz Prestranka, pri ženskah pa sežanska šola.

RAZPIS
STANOVANJSKE SKUPNOSTI
KOPER razpisujejo delovno

MESTO TAJNIKA

Pogoji:

1. visokošolska izobrazba s 3-letno upravno prakso;

2. srednješolska izobrazba z najmanj 5-letno upravno prakso.

Osební dohodki so določeni s pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov. — Rok razpisa velja do zadnje delovnega mesta.

RAZPIS LICITACIJE

Prodamo motorno kolo znamke

»Puch-TOMOS« (250 ccm) v brezhibnem stanju. Motorno kolo si lahko ogledate do 25. decembra v Gorški ulici 6, prodano pa bo tega dne ob 10. uri dopoldne najbližjemu ponudniku na javni licitaciji. Izklicna cena 200.000 din.

Prednost pri nakupu imajo gospodarske in družbene organizacije, če teh ni, pa bo prodano za osebnim interesom.

STANOVANJSKE SKUPNOSTI KOPER

Vedno več Švedov v Portorožu

VELIKO ZANIMANJE NA SVEDSKEM PRIMORJE — SKANDINAVCI BODO TUDI PRIHODNJE LE TO NAJSTEVJAJŠI GOSTI IZ INOZEMSTVA V PORTOROŽU — V VASI DRŽAVI SEM PREZIVELA SVOJE NAJLEPŠE POČITNICE PIŠE UGLEDNA ŠVEDINJA ALICE TIMANDER

V Slovenskem Primorju so v polnem teku priprave za prihodnjo turistično sezono. Direktorji tukajšnjih hotelov so bili v raznih krajih Evrope, kjer so podpisali ugodne pogodbe s tamkajšnjimi potovalnimi agencijami, ki bodo tudi prihodnje leto pošiljale turiste iz teh držav v letovišča v Slovenskem Primorju. Po sedanjih podatkih bodo tudi prihodnje leto najštevilnejši gosti iz Švedske. Na Švedskem

opisuje svoje vtise za časa bivanja letos v Portorožu. Med ostalim piše: »V Jugoslavijo sem prišla na priporočilo svojih številnih prijateljev in znancev, ki so že bili v vaši zemlji. In nisem se razočarala. Na plaži v Portorožu sem videla mnogo svojih sonarodnjakov, tako da sem dobila vtis, da sem v »mali Švedski«. V hotelu, v katerem sem bivala, govorijo osebe tudi švedsko, kar je seveda redkost v drugih letovišcih v južni Evropi. Vljubila sem Jugoslovane. To je dober, prijazen in pošten narod. V Portorožu sem bila s staro mamo — invalidom in s starim očetom. Vsi, ki sem jih spoznala za časa tritedenskega bivanja v Portorožu, so klicali staro mamo in starega očeta »papa in mama«. Pomagali so mi in radi so imeli mojeg babico na invalidskem vozičku. Pri vas je odlična hrana.

gradnje. Prepričala sem se, da gost iz inozemstva najde pri vas plaže lepše kot v Italiji, francosko hrano, švedski standard in špansko sonce. Pri vas sem preživela svoj najlepši dopust. Zato smo jaz in moji starši ter mnogi naši prijatelji izbrali vašo zemljo, kjer bomo vsako leto preživeli svoj dopust. Podobno izjavo je dala Alice Timander tudi novinarjem vodilnih stockholmskih listov.

vlada izredno zanimanje za Portorož, kar potrjuje tudi obširno pismo, ki je prispelo te dni na naslov uprave enega izmed portoroških hotelov. V njem Švedinja Alice Timander, zdravnica iz Stockholma,

Hotel »Palace« s svojim velikim in lepim parkom izgleda kot dvorec iz bajke. Lepšega parka nisem videla. Obiskala sem več krajev v vaši državi. Videla sem stare kulturne znamenitosti, velike moderne

KAJ SE SPODOBI
V ZDA vlada v zadnjem času veliko zanimanje za bonton. O tem lahko sklepamo po številnih časopisnih rubrikah, ki dajejo navodila, kaj se spodobi in kaj se ne. Nasveti so zanimivi. Med drugim je mogoče brati, da se nikakor ne spodobi, da bi nekemu, ki se pripravljajo, da bi sedel, spodmaknili stol. Prav tako se tudi ne spodobi, da bi zašlo podstaviti nogo nekemu, ki nosi poln pladenj kozarcev. Če se bonton bori proti najbolj razširjenim razvadam, potem si lahko mislimo, kako se ponč od obnašajo.

Aparat, ki meri psihične reakcije

Tole kratko novico smo vzeli iz sovjetske revije Tehnika Molodjoži, številka 11, leto 1962. Takole pravi: »Inženir ljubljanskega elektrotehničnega inštituta Arsen Surljan je skonstruiral elektronsko napravo, s katero je mogoče meriti brzino psihičnih reakcij. Priprava deluje avtomatično in odaja optične signale. Aparatu je zelo lahko streči in ga je mogoče s pridom uporabljati v športu in transportu, pa tudi v gospodarstvu pri preverjanju psihičnih reakcij pri delav-

cih na tistih delovnih mestih, kjer je potrebna nagla psihična odločitev.«

ORIGINALNA REKLAMA

Uprava restavracije v Limskem zalivu reklamira svoj objekt na svojevtrsten način. Na okusno izdelani pločevinasti školjki je imena restavracije in v dveh jezikih napisane specialitete, ki jih je mogoče dobiti v tej restavraciji. Ker so ostrige, ki jih dobivajo v vseh letnih časih iz bližnje farme ostrig, ena glavnih specialitet te restavracije, se so odločili, da se naziv izdela v obliki školjke. Ta originalna reklama je pokazala za zelo učinkovito. M. Jovanović

NIČ NE POMAGA

»Poskusite naš vermet, pa se boste prepričali, da se po dveh čašicah ni težko povzpeli na Mont Blanc!« S temi besedami je reklamirala neka francoska družba svojo plačo. Te dni pa je prišlo na družbin naslov tole pismo: »Nisem se prepričal. Narobe. Prilagam tudi račun zdravniških stroškov. S spoštovanjem Jean Stablinski.«

ČUDEN REKORD

13-letni Howard Hampson je pred kratkim dosegel svetovni rekord. Kakšen? Na vsak način sila imeniten. Uspelo mu je, da je v eni sami uri 248-krat vdel sukanec v iglo. Tako je posekal rekord nekega ameriškega dečka, ki je v podobno šivanko le 224-krat vdel sukanec.

Grad v jami

Tujec o predjamskem gradu v članku, ki nosi naslov »Das Schloss in der Höhle«.

Znano je, da je naša turistična propaganda na splošno precej ravna. Sem in tja nadoknadimo tisto, kar bi morali napraviti mi, tujci, ki so jih nenavadne lepote naše domovine očarale. Pred kratkim je napisal za nemški list Frankfurter Rundschau daljši članek Siegfried Schaarschmidt. Zgodovina tega članka je po svoje zanimiva. Pred dobrim letom (?) je namreč koprška založba LIPA izdala v prevodu knjigo z naslovom »Pripovedke sultanove papige«. Izvirne perzijske pripovedke je predelal in v nemškem jeziku napisal Siegfried Schaarschmidt. Kma-

ZARADI DRUGE GLAVE

Italijanski predsednik Fanfani je v nekem govoru dejal:

»Politiki smo večkrat podobni šahistom: razbijamo si glave s tem, da bi vedeli, kaj neki ima nasprotnik v glavi.«

POGUMEN MOŽ

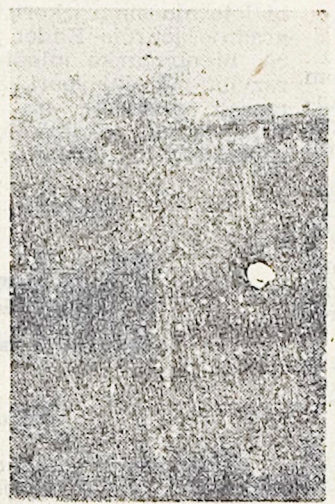
Od grškega filozofa Zenona so zahtevali, naj odkrije imena sodelavcev v zaroti proti tiranu Eleju. Da bi ga ne premagala skušnjava, si je filozof odsekal jezik in ga vrgel tiranu v obraz. To se je zgodilo 490 let pred našim štetjem.

PASJA PRISTOJNOST

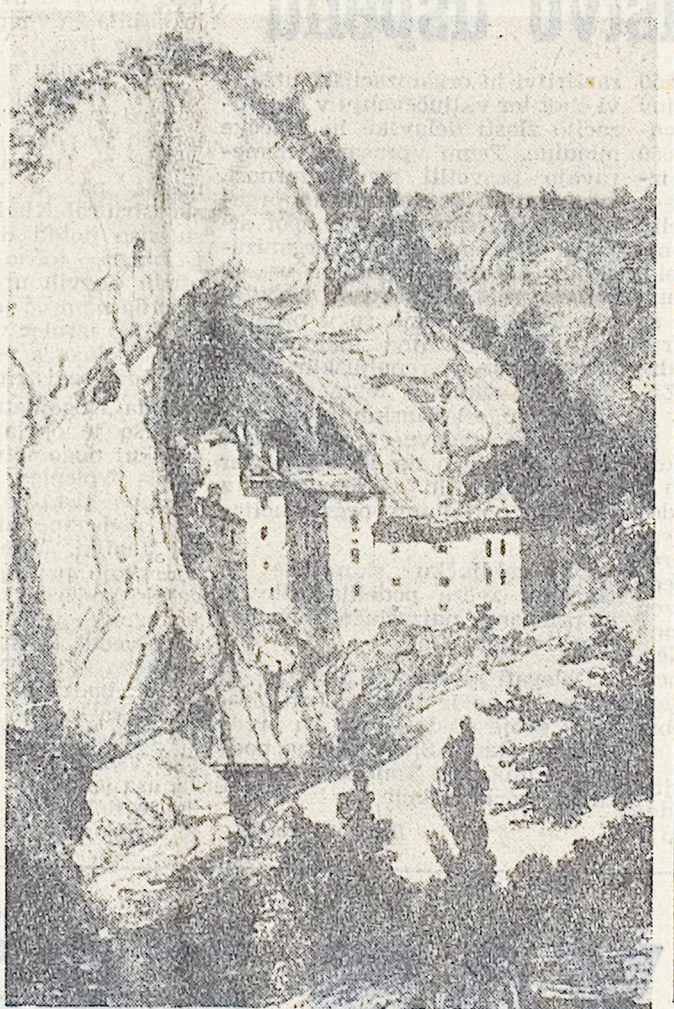
V Veliki Britaniji je nek pes ugriznil poštarja v prst, ko je le-ta vtaknil roko v odprtino za pisma na vratih. Poštar je zakričal in predal stvar sodišču. Sodniki so psa oziroma njegovega lastnika opustili s motivacijo, češ da je poštarjeva roka »vdrila v pristojnost privatne lastnine, ki jo je moral pes varovati«.

ČOLN IZ BELGIJE — POMORSČAKA IZ GRAZA

Letošnje poletje se je pojavil v Savudriji čoln z neobičajno in neznano zastavo za tukajšnje pomorščake. Slo je namreč za dva Avstrijca iz Graza, ki sta željna križarjenja in avantur po morju, kupila čoln v Belgiji. Iz Anversa sta se pripeljala z vlakom do Trsta, od koder sta se napotila na »križarjenje« po morju. Toda nista daleč prišla. Ustavila sta se v Savudriji, ker sta si želela ogledati mesto. Sam videz čolna ni bil neobičajen, toda zastava, ki je plapolala na krmu, je izzvala radovednost ljudi, ki so jo opazovali z obale. Mnogi so se vpraševali, kako je bilo mogoče priti iz Avstrije s tem »čolnikom«. Ko so zvedeli, za kaj gre, so se duhovito pomirili. »Pomorsčaka« Josef Bauer in Ernest Steiner nameravata s svojim čolnom, ki sta mu dala ime »Krumir«, do konca letošnjega leta pluti po Sredozemlju. Prihodnje leto pa bosta »Krumir« prodala in z večjo ladjo krenila na pot okrog sveta. M. Jovanović

Na nekem središču cementne industrije, raste mlado kakej drevo (zlate japonske jabolke), ki je letos izredno obrodilo. Ko so se pod težo lepih rumenih plodov začele lomiti širke veje, jih je srečni lastnik podprl z viličastimi preklami. Uspeh pripisuje svoji nenehni skrbi za drevo, ki ga je skozi vse leto dobro gnojil in po potrebi tudi zalival. Za razliko so nekateri manj prizadevni sadjarji zaradi letošnje suše obrali komaj kot oreh debele plodove. Kaki vsebujejo mnogo vitaminov, obirajo pa jih še zdaj, ko drugod po Sloveniji že leži bolj ali manj debela snežna odeja

KO JE MIR VISEL NA NITKI

(Nadaljevanje in konec)

V teh dneh se vsi Američani, ki imajo tranzistorje, niso od njih ločili niti za hip, niti za minuto niti na delu niti v kavarnah niti v času kosila. Poročila so govorila o tem, da so ceste na jugu Floride polne vojaštva. V Miamiu so vse hotelske sobe zasedli oficirji vojnega letalstva. Okoli mesta so postavljali vojaške bolnice. Bob Brown je naposled le zvedel, kaj so gradili na stadionu vojne baze v Key Westu. Novica ga je presenetila. Na stadionu so postavljali taborišče za bodoče ujetnike. Živčna kampanja se je zdela, da jo dela vlada. Guverner New Yorka Nelson Rockefeller je imel po televiziji nagovor prebivalcem. V njem je dejal, naj se ljudje pripravijo na to, da utegne ena izmed prvih atomskih bomb pasti na New York.

V Los Angelesu so jeli ljudje polniti steklenice, lonce, škatle in konzerve z vodo, za primer, če bi atomska bomba poškodovala vodovodno napeljavno. Vojna! To besedo je bilo mogoče slišati vedno bolj pogosto, zdaj je bila izgovorjena šepetaje, zdaj glasno, zdaj z glasnim zdelo izjavo, v sovražno. Ponoči so otroci pri jokali v sobe staršev in legli k njim v posteljo, da bi »skupaj umrli«.

Prišel je trenutek, ko so se lasje dvignili celo urednikom, ki so nalašč sejali zmedo. Celotni njim samim se je zazdelo, da visi mir na

nitki. S strani časopisov je bilo čutili zbegani stok, češ da dogodkov ni mogoče več nadzorovati, da jih ni mogoče več ustaviti. S katerim koli novinarjem sem govoril, vsakdo me je spraševal, kaj neki bo napravila Moskva. Presenečala so jih poročila ameriških dopisnikov iz Moskve, ki so poročali o tem, da v Sovjetski zvezi ni panike, čeprav se ljudje zavedajo nevarnosti položaja.

DEMONSTRACIJE

Pripovedujejo, da se ameriški novinarji, ki so oblegali Bolo hišo in Pentagon, niso upali niti na stranice, da ne bi zamudili trenutka, ko naj bi bila objavljena vojna napoved Kubi. Dopisniki iz New Yorka se niso premaknili iz stavbe OZN niti podnevi niti ponoči. V 36. nadstropju so oblegali U. Tantom kabinet in se dobesedno obesili na namestnika ministra za zunanje zadeve SZ Zorina. V teh dneh so bile po vsem svetu demonstracije proti kubanski pustolovščini. Pred zgradbo OZN so demonstrirali preprosti Američani. Najprej je demonstriralo 400 študentov, potem pa se jim je pridružil še 700 žensk. Naslednjega dne sta bili tukaj kar dve demonstraciji hkrati. Šest tisoč ljudi je nad glavami nosilo transparente: »Roke proč od Kube!« Nedaleč od njih je drgetal človeček, ki so ga pred razjarjeno množico čuvali policaji. V rokah je tiščal transparent z napisom: »Takoj napadite!« En sam proti šest tisočim!

OLAJŠANJE

ZA ČISTOST IN PRISTNOST NAŠIH IMEN

Drnica

Nekoč pritok Dragonje, po regulaciji Dragonje pa samostojna rečica, ki se izliva v morje mimo Sečovelj in skozi soline, kjer ji količina že bratične vode določata plima in oseka, je povzročila Valderniga. Že več razmišljanja o njenem imenu. Najstarejši zapis njenega imena sploh ne omenja, marveč samo dolino, po kateri teče. V viru iz leta 1202 nahajamo samo zapis »in Valle« — v dolini. Šele v 14. stoletju se v pisanih virih pojavijo ime Vallis Derniza in nato Vallis Derniga, Vallis Erniga ter končno Valderniga. Imamo torej opravka z imeni doline, nastalimi v zvezi s potokom odnosno rečico, ki po njej teče: Dolina Derniza, Derniga, Erniga. Ime Valderniga pa je že ne veče ločena povezava doline in reke in velja tako za oboje.

Da je ime Vallis in Valle latinsko oziroma italijansko, ne more biti dvoma, prav tako pa tudi ne, da je prišlo v latinsko in italijansko pisane zapiske le kot prevod slovenske doline, ko vemo, da so okoli in okoli prebivali le Slovenci. Tudi delu Badaševiče doline so domači Slovenci rekli preprosto Dolina in pravijo še zdaj. Italijanski razlagovalci so se opirali pri imenu rečice na zapise Derniga in Erniga (Gravisi). Tudi prof. Bezljaj je poznal samo ta dva zapisa, pa je vendar predpostavljala možnost, da je Derniga nastala iz slovenske Dernice s polglasnim e, ki je dal v poznejši slovenski pisavi samoglasniški r — Drnica. Če pa poznamo tudi zapise Dernizza, odpade še zadnji mogoči dvom. Valderniga je tako Dolina Drnice, Drniška dolina. Ime je dobila rečica zaradi tega, ker je v svojem gornjem delu deroča, naglo tekoča.

Ime Drnica se je medtem že popolnoma uveljavilo in nihče pri nas ne piše več Valderniga ali Derniga. Tudi prof. dr. Anton Melik uporablja v knjigi »Slovenske Primorje« to edino pravilno in pravo ime. O tem pravzaprav ne bi bilo niti več treba pisati, je pa dobro, da smo si tudi zgodovinsko in jezikoslovno na jasnem, zakaj je Valderniga ali Derniga res — Drnica. R

— Spet si ti krivi! Če ne bi umaknil glave, ko sem ti zabrisala likalnik, bi bila šipa še vedno cela!

— Bi bilo treba dolgo čakati na pranje in namazanje?

Strogo zaupno

VOHUNSKA ZGODBA IZ II. SVETOVNE VOJNE

Stekel je živahen razgovor. Leontjev in Marija Sergejevna — tako je bilo staro ime — sta se jela spominjati nekdanjih dni, naša brez števila skupnih znancev in prešla nato na razgovor o Leningradu. In kakor se to vedno dogaja s starimi Leningraščani, sta se v hipu sprijateljila, se razžalostila, in Marija Sergejevna si ni mogla kaj, da ne bi zajokala.

Leontjev je že zdavnaj zapustil Leningrad in že nekaj let ni nič slišal o profesorju Zubovu. Marija Sergejevna mu je povedala, da ji je profesor zadnjikrat pisal pred tremi meseci in da ni odšel prejela o njem nobenega sporočila več. Leontjev se je trudil, da bi potolažil staro, vendar zaman. Venomer je drtila, da sluti nesrečo.

Marija Sergejevna je predstavila Leontjevu svojo sopotnico, Natalijo Mihajlovno, ki je bila žena nekega moskovskega zdravnika. Natalija Mihajlovna se je bila umaknila, ko sta se stara Leningraščana predala svojim spominom, potem pa so se vsi trije vrnili v kupe, kamor so jim servirali lahko večerjo. Leontjev je prinesel steklenico vina in vsem je bilo na moč prijetno. Marija Sergejevna se je na mah pomladila. Pokazala se je kot živahna in umna sogovornica in je bila Leontjevu močno všeč. Simpatična mu je bila tudi sramežljiva, tiha in molčeca Natalija Mihajlovna.

Bilo je že okrog enih ponoči, ko je zaželel Leontjev svojima sopotnicama lahko noč in odšel v svoj kupe. In čudno, brž ko je bil spet sam, ga je prevzel nejasen nemir. Zaklenil je vrata, pokadil cigareto, se poskušal v mislih prestaviti v študentovska leta, vendar se ni in ni mogel otresti nemira, ki je mejil že na strah.

»Kaj je z menoj?« se je spraševal. »So to živi, preutrujenosti? Je to slutnja česa neprijetnega, me morda zares čaka kakšna velika nesreča?«

razmišljati. Odkod neki bi ga mogli opazovati? Odprl je vrata na hodnik. Tam ni bilo nikogar. Prislulnil je. Iz oddelka za toaleto je prihajal slaboten sum. Po prstih se je prihitel k vratom in jih naglo odprl. Tam je, naslonjena na umivalnik, stala Natalija Mihajlovna.

»Lepo vas prosim, oprostite,« je dejala. »Pogledala sem, ali spite ali ne, pa vas je nemara prebudil moj pogled. Imate morda piramidon? Marijo Sergejevno je začela strašno boleti glava. Golo-vo jo je vznemirilo rečanje z vami.«

»Na žalost nimam,« je odgovoril Leontjev in se takoj pomiril.

»Naj poprosim kondukterja?«

»Ne vznemirjajte se, golobček,« se je zaslislal iz kupeja slabotni glas Marije Sergejevne. »Zdi se mi, da mi bo kmalu odleglo. Najbolje bo, da greste spat, pa vi Natalija Mihajlovna tudi.«

V Moskvo so prišli, ko se je ravno končal letalski alarm. Ulice so bile polne avtomobilov, po pločnikih so se pretirali ljudje, avtomobili so neusmiljeno hupali, vsem se je nekam mudilo. Leontjev je opazil, da je bilo na ulicah zelo veliko vojakov.

Na kolodvoru ga je čakal avtomobil, ki ga je bil poslal ljudski komisariat. Svojima sopotnicama je Leontjev predlagal, naj vstopita, da bi ju avtomobil odpeljal domov. Natalija Mihajlovna se mu je za pozornost zahvalila, češ da jo čaka sorodnik, Marija Sergejevna pa ga je prosila, naj jo odpelje do hotela Moskve, kjer se je nameravala zadržati, in kjer so rezervirali sobo tudi za Leontjeva.

V hotelu se je Leontjev poslovil od Marije Sergejevne. Dogovorila sta se, da se bosta zmenila za prihodnji sestanek po telefonu. V svoji sobi se je Leontjev umil in obiril, nato pa krenil na ljudski komisariat, kjer so ga že pričakovali.

2. Preizkušnja

Preizkušanje topa se je začelo točno ob desetih na enem izmed podmoskovskih vežbališč. Tamkaj so se zbrali predstavniki ljudskega komisariata, nekaj artilerijskih generalov in inženirji tovarne, ki so bili prototip orožja izdelali.

Leontjev je prišel na vežbališče prvi. Preveril je preračun topa in osebno preizkusil pomožne naprave. Ves prejšnji dan je bil v tovarni, dlakopeskno je gledal top, se prepiral z inženirji, ker niso nekega detajla pri lafeti napravili iz medenine, marveč iz nerjavečega jekla. Prepričal se je brez potrebe, zakaj ta podrobnost ne bi niti najmanj vplivala na bojno vrednost topa, vendar si je Leontjev želel, da bi bil njegov prvenec mimo drugega tudi lep.

In glej, naposled je le prišla ta dolgo pričakovana, radostna in vznemirljiva minuta. Vsi so se zgrnili okrog topa. Leontjev je z njega skrbno potegnil prevleko. Velikanska siva cev je strogo pogledala proti daljnemu horizontu. Dobrodušni in siloviti general je poksilil v cev, da bi pogledal navoje, pa je samo molče skomignil z rameni: v cevi ni bilo nikakršnih navojev.

»To je povsem drugačen princip, tovariš general,« se je nasmehnil Leontjev, ko je opazil njegovo začudenje. »Naj začnemo?«

»Prosim, pričnimo,« je dejal predstavnik ljudskega komisariata.

Vsi razen Leontjeva so se umaknili od orožja. Leontjev je pritisnil na gumb in granate, ki so bile razvrščene na nekakšnem tekočem traku, so zdrlele v odprto ustje cevi.

Cez sekundo so s švistem poletele v zrak fantastične strele in se je le med letom bobneče razletavati. V ognju eksplozij so se pojavljali brezštevilni novi vzhubi. Zdelo se je, kakor da boho plameni, ki so se bliskovito množili, zažgali ves horizont.

Top je trzal nazaj in se vračal in bljuval vedno nove granate.

Cez nekaj minut ni bilo o tarčah, ki so stale pet kilometrov naokrog, ne duha ne sluha.

Leontjev je stal bled in ni odmaknil oči s svojega prvenca. Zablubljen je bil v tale stvar — bil je plod njegovega konstruktorskega talenta, v katerem so se spajali dosežki sovjetske fizike, kemije in balistike.

Ko se je vse umirilo, so člani preizkusne komisije oklevajoče pristopili h konstruktorju. Bili so razburjeni in pretreseni, in vsakdo je čutil, kako bedna bi bila navadna čestitka. Ta molk je trajal celo minuto, vendar ga Leontjev ni opazil. Zatopljen je bil v svoje proračune, v svoje misli in v svoje bojzani. Kot vsak nadarjen človek se tudi on ni zadovoljil s tistim, kar je dosegel. Tuhtal je o tem, kako bi bilo mogoče učinkovitost orožja povečati za dvakrat, trikrat, desetkrat...

Naposled je k Leontjevu pristopil eden izmed generalov, ga molče obšel in poljubil.

»Hvala,« je rekel tiho, skoraj šepetaje. »Četrto stoletje sem posvetil artileriji, pa nisem do sedaj videl še ničesar podobnega, tudi sliša! Nisem še o nečem podobnem, in tako, žal, o čem takem tudi sanjal nisem.«

Nato se je obrnil k ostalim in dejal:

»Mislim, da je preizkušanje orožja s tem končano. Sedaj je najvažnejše, da začnemo top proizvajati serijsko.«

Ko se je Leontjev vozil nazaj v mesto, ga je eden izmed inženirjev mahoma vprašal, s kom se je vozil v vlak.

Znanstveno in raziskovalno delo v gozdarstvu in lesni industriji

DOBRRO GOZDARSTVO IN MODERNA LESNA INDUSTRIJA

- Z znanstvenim in raziskovalnim delom za izboljšanje stanja v naših gozdovih — Čeda-
- lje hitreje in močnejše je treba v gozdarstvu uvajati mehanizacijo in motorizacijo —
- Industrija bi morala imeti več posluha za potrebe gozdarstva, da bi mu pomagali na
- stopnjo sodobne gozdarske proizvodnje — Lahko bi si prihranili marsikaj iz uvoza, če
- bi bilo več razumevanja in dobre volje, ob kateri bi mogli izdelati sami stvari, ki jih
- zdaj v tujini drago plačujemo — Ali bi sami ne mogli izdelovati motornih žag in trak-
- torskih priključkov? — Lesni industriji, ki se mora nujno modernizirati, je treba zago-
- toviti dovolj surovin

Glavemu referatu inž. Pa-
vla Zavcerja o vključevanju
znanstvenega in raziskovalne-
ga dela v gospodarstvu, ki ga
je imel na nedavnem okraj-
nem seminarju SZDL v Kopru,
je v koreferatu inž. Jože
Drnovšek prikazal, kako se v
gozdarstvu in lesni industriji
v koprskem okraju utrjujejo
oblike raziskovalnega dela in
kako se izsledki že koristno
vključujejo v gozdno in lesno
gospodarstvo. Iz tega korefe-
rata povzemamo nekatere
glavne ugotovitve in pobude
za nadaljnji razvoj razisko-
valnega dela.

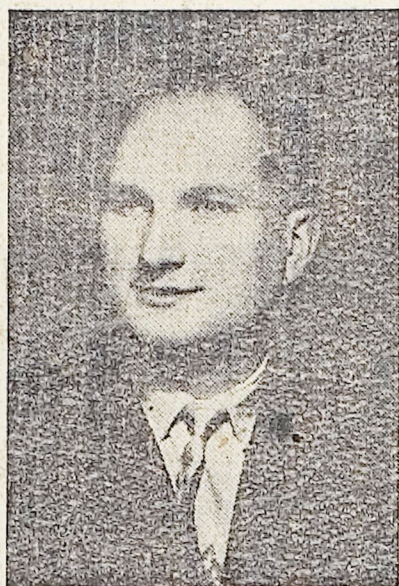
● Gozdarstvo je biološka veda in
prav zaradi te svoje značilnosti
terja neprimerno več raziskovalne-
ga in znanstvenega dela, po-
sebejo kadar gre za naslednjo eko-
nomsko problematiko: da bi go-
zdarstvo dajalo vedno več lesne
surovine za razvito lesno indu-
strijo ter nasploh zadovoljivo
streglo čedalje večjim potrebam
po lesu. Še pred nekaj leti se
gozdarstvo v koprskem okraju ni
znalo vključiti v znanstveno in
raziskovalno delo. Za to je bilo
več vzrokov: pomanjkanje prepo-
trebnih kadrov, pomanjkanje sred-
stev, a tudi precej ekskluziv-
na skrb zgolj za izkoriščanje go-
zdov, ne pa hkrati tudi za bio-
loške raziskave, ki jih v nujni
konsekvenci terja čedalje večja
sečnja v gozdovih.

S pritegnitvijo strokovnih ka-
drov se je tudi skrb za izboljša-
nje naših gozdov premaknila v
smer raziskovalnega dela, in sicer
na več področjih: ugotavljanje
bioloških, hidroloških, pedoloških
in drugih svojstev tal. Nadalje:
uvajanje mehanizacije v gozdar-
stvu, pravilnejše izkoriščanje
lesnih surovin, strokovni dvig ka-
drov, predvsem osnovnega delav-
ca v gozdarstvu, t. j. sekača. Pa
še ugotavljanje večje storilnosti z
uvvedbo mehanizacije, zboljšanje
delovnih pogojev na posameznih
deloviščih v gozdovih itd.

V gozdarstvu si glede na
razvoj naše industrije, predvsem
lesne, ne moremo več zamljati
stihistijskega dela, ali kot so včasih
gozdarji dejali: gozd rase, četudi
gozdar spi. Morda je doslej lahko

v določenem smislu veljalo to
pravi. Zdaj pa je popolnoma
jasno, da morajo gozdarji neute-
goma v naravo ter ob že dognani-
h znanstvenih izsledkih iztrgati
naravi vse, kar se da. S prouče-
vanjem bioloških, hidroloških in
geoloških svojstev tal in na osno-
vi mikro in makro flore smo ugo-
tovali in še nadalje ugotavljamo,
kakšen gozd oziroma kakšna
vrsta gozda bi lahko najugodnejše
uspevala glede na različne po-
goje, ki vladajo na posamez-
nem področju. Lahko bi navedli
primere, da je gozd, ki ga je člo-
vek umetno posadil brez vsakršne
raziskave omenjenih pojavov,
splošno odlično uspeval. Ko pa
je doživel določeno starostno do-
bo, je začel nazadovati, začele so
ga napadati bolezni. Razen tega
so se hkrati spremenila tudi svoj-
stva tal. Takšen gozdni sestav je
seveda nujno obsojen na propad,
namen, čas in vložena sredstva
so bila torej bolj ali manj zaman.
Od tod je razumljivo, zakaj je v
gozdarstvu tako silno važno, da
temeljito preiščemo svojstva tal
prav z vseh vidikov in strani. Za
raziskovanje v tem smislu pa je
treba imeti inštitut in potrebne

institucije, kajti strokovnjak-ope-
rativci namreč nima vseh pogo-
jev, da bi mogel sam v celoti tudi
znanstveno in raziskovalno delati.

Inž. Jože Drnovšek,
direktor Gozdnega gospodarstva
Postojna

Samo s sekiro in žago ne gre več

V gozdarstvu moramo glede
na rastoče potrebe po lesu loče-
no voditi račun o dasedanjih
klasičnih gozdovih posebej in po-
sebej o plantažnih gozdovih.
Plantažno gojenje gozdov — tu ne
gre samo za topolo, ampak sploh
za hitro rastoče vrste iglavcev in
listavcev — mora nujno sloneti
na raziskanih dejstvih, sicer
ne bo uspeha in lesna industrija
oziroma družbena skupnost, ki
daje sredstva, ne bo dobila prič-
akovanih uspehov. Pri gojenju
gozdov je neizčrpen vir znanstve-
nega in raziskovalnega dela, ki je
sicer že zastavljeno, vendar ga bo
treba še nadalje razširjati tako,
da bomo tu čimprej dosegli kar
največje in najboljše rezultate.

Ko presojamo gojitev gozdov,
ugotavljamo, da smo do nedavna
opravljali gojitvena dela samo s
sekiro, jevevnikom in ročno žago.
Tudi tu smo že začeli uporabljati
razne kemične pripravke (herbi-
cide), s katerimi samo premažemo
skorjo debla, da fizično prekine-
mo rast in ga namenimo drugim
debelcem v oporo. Preparat de-
luje torej kemično ter nam je to-
rej treba za isti rezultat vložiti
neprimerno manj dela kot doslej.
Tudi pri varstvu gozdov se že po-
služujemo različnih pripravkov,
katerimi preprečujemo v poseb-
no mladih sestojih uničevanje sa-
dik oziroma drevesc.

mativi del v gozdarstvu, in to za
vso Slovenijo tako za ročno kot
mehanizirano izdelavo gozdnih
sortimentov.

Vseh naštetih nalog se gozdar-
ska operativna ne loteva sama,
ampak tesno sodeluje z inštitu-
tom za gozdno in lesno gospodar-
stvo, biotehnično fakulteto ter
raznimi zveznimi in republiški-
mi institucijami, a tudi s tistimi pa-
nogami industrije, ki so zainte-
resirane na delih in za dela v go-
zdarstvu. Inštitut si je v zvezi s
potrebami operativne izdelave krat-
ko in dolgoročni program. V krat-
koročne programe je vključil že-
lje in potrebe operativne, v dolgo-
ročni program pa delno potrebe
operativne in pa naloge, ki so šir-
šega značaja, tako družbene skup-
nosti kot celote in interesov iz
ostalih gospodarskih panog. Inšti-
tut posreduje znanstvena dognan-
ja, ki jih operativna sprejema ali
kot dokončna ali pa še obdeluje
ter daje predloge za izboljšave

itd. Tako n. pr. GG Postojna pro-
učuje kot zvezni polzgodni center
uvajanje mehanizacije, zlasti uva-
janje domačega traktorja v go-
zdarstvo. To proučevanje poteka
skupno z inštitutom, biotehnično
fakulteto, industrijo traktorjev in
še drugimi industrijskimi podjet-
ji. Konstrukcije raznih priključ-
kov znanstveno preizkušajo z me-
ritvami, obtežbami in drugimi
prijemami. Na demonstracijah in po-
svetih izsledke skupno obdelajo,
nato pa sporoče industriji, kaj je
dobro, kaj še ni dobro, kaj je
treba spreminiti, dopolniti itd.

Ce bi naše gospodarske organi-
zacije na splošno bolj sodelovale
z inštituti ter imele bolj razvit
posluh za potrebe v gospodarstvu,
bi lahko marsikaj izdelovali do-
ma v serijski proizvodnji, s čimer
bi bila rentabilnost zagotovljena.
Tako pa pogosto trošimo, ker smo
togi in ne znamo prisluhniti go-
spodarskim utripom, dragocene
devize za tisto, kar bi bili sposob-
ni doma še bolje narediti. V zve-

zi z uvajanjem mehanizacije oz.
priključkov za traktorje smo ob
razumevanju majhnih obrtnih de-
lavin, kot na primer »Agroser-
vis« v Sempetru v Savinjski do-
lini in v Ljutomeru, že prišli do
priključkov, ki so boljši kot tuji,
cenejši in doma dobimo zanje na-
domestne dele. Zaradi znatne po-
trebe po teh priključkih pojdeti
ti dve podjetji ob malih investici-
jah v serijsko proizvodnjo. Tu
bo našlo svoje mesto tudi podjet-
je »Liva« iz Postojne s svojo kako-
vostjo odlivkov za razne priključ-
ke. Torej izrazita in rentabilna
ter splošno koristna kooperacija.
Z žalostjo pa je treba ugotoviti,
da naše velike tovarne, v katere
je družba investirala ogromna
sredstva, stojijo ob strani, čakajo
na donosnejše posle, češ da so
»preveliki, da bi se ukvarjali z
malenkostmi«. Posledice so jasne:
imajo neizkoriščene strokovnjake,
ki bi lahko sodelovali pri razisko-
valnem delu, a tudi neizkoriščene
obrate, stroje in naprave.

Osnovni problem lesne industrije: zagotovitev surovine in modernizacija

Najvažnejši problem v lesni in-
dustriji je osnovna surovina, to je
hlodovina. Nujno, potrebno bo iz-
delati temeljito analizo o obsto-
ječem stanju zalog (lesne mase)
v gozdovih, ugotoviti možnosti
povečane sečnje ter na tej osnovi
nato napraviti načrt za pomlad-
tev oziroma modernizacijo naše
lesne industrije. Lesna industrija
v koprskem okraju je močna, ima
precej obratov, ki pa so malone
vsi stari in z zastarelimi napra-
vami. Ob ugotovitvi, da je naša
lesna industrija glede na surovini-
sko zaledje močna, sledi ugotovi-
tev, da je naš trg (jugoslovanski)
pretesen za njene izdelke in mora
zatorej nujno misliti na izvoz. V
izvozu pa mora biti konkurenčna
z ostalimi partnerji, s katerimi se
pojavi na svetovnem trgu. Kaj
bi bilo treba v tej zvezi urediti?

1. Jasno povedati lesni in-
dustriji, koliko surovin bo lahko v
obdobju 10 do 20 let dobila na
domaćem področju, da bo tako šla
v nakup primanjkljajev drugam.
Na tej osnovi pa se tudi lotila
rekonstrukcij, novogradenj, me-
hanizacije svoje proizvodnje itd.
Le na ta način, ob modernizaciji
in koncentraciji, se bo tako sodo-
bno povzpela, da se bo mogla
učinkovito vključiti v mednarod-
no delitev dela ter postala konk-
urenčna na svetovnem trgu. Sa-
ma lesna industrija seveda tega
problema ne zmore, ampak bo
nujno potrebna družbena pomoč.

2. Za lesno industrijo postaja
čedalje bolj važen problem: za-
sledovanje in proučevanje želja
in okusa potrošnikov. Ni se več
mogoče zadovoljiti samo z enim
načinom obdelave, bodisi v obli-
kah ali kakovosti. V tem stoji le-
sna industrija pred nepopisanim
listom. S svojimi strokovnjaki,
inštituti in biroji se mora dvig-
niti na stopnjo, da bo lahko vsak
trenutek moderna, poceni in kon-
kurenčna na trgu.

Lesna industrija ima — kakor
gozdarstvo — nešteto potreb po
raznih materialih, ki bi jih mogla
dobavljati naša industrija, a jih
ne. Če pa jih dobavljajo, so pogo-
stoma neakoznostni ali pa ne
ustrezajo za posamezne izdelke.
Tako so trenutno najbolj kritič-
na razna lepila. Dogaja se, da ima
naša lesna industrija pri tujih
kupcih pogoste nevednosti in re-
klamacije na izvožene izdelke.
Vzrok? Slabo lepilo, in to domače
lepilo. Če terjamo od lesne indu-
strije kakovostne izdelke, je lo-
gična tudi zahteva po garanciji
za lepila! Sedaj pa se dogaja, da
industrija lepil lepo obrazloži
merodajnim organom, da ima do-
ma proizvodne kapacitete, da ima
ji manjka samo del surovin iz
uvoza ter da je sposobna izdelati
prav takšna lepila, kakor so tuja.

Hkrati pa ta industrija strokovno
in znanstveno ne obdela vpraša-
nja, kakšno mora biti lepilo za
posamezne izdelke, za posamezne
faze izdelave itd. Dokler naša ke-
mična industrija ne bo zmožna
jamčiti za svoje izdelke ali pa
prevzeti odgovornosti za izvozne
reklamacije, toliko časa bo mo-
rala lesna industrija še uvažati

razna lepila. Ker porabimo v les-
ni industriji precej lepil, se kaže
tega problema lotiti z vso odgo-
vornostjo.

Podoben pojav pri lesni indu-
striji povzroča tudi razno okovje.
Če hočes na tuj trg, potem se
ondi ne smeš pojaviti z doma iz-
delanim okovjem, ker ni kako-
vostno niti estetsko obdelano.
Kako je le bilo nekoč mogoče,
ko so na obrtniški način izdelo-
vali razno okovje, konkurenčno
izvažati v tujino? Tu smo vsek-
akor zastareli in zaostali ter bo
treba kreniti na drugačno pot!
V Dekanih imamo na zunaj čed-
no tovarno okovja. Znotraj pa je
sama starina, stari stroji, iz ka-
terih ni moč kaj dosti iztisniti.
Tudi vendar treba poskrbeti za
moderno obnovo obdelovalnih
strojev, posebno še, ker smo so-
sedni zahodnega zahtevnega kup-
ca, pri katerem bi lahko marsikaj
posneli, s pridom uporabili ozi-
roma izdelovali doma. Tu so ve-
like potrebe in ne bi bilo napak,
če bi tudi ta kolektiv našel razu-
mevanje za obnovo in moderni-
zacijo obrata, ki bi izdeloval ka-
kovostno in estetsko okovje!

Zaključno pa še naslednje: Delj
časa se že ugotavlja potreba po
skupnem nastopanju vse lesne
industrije na zunanjem tržišču,
ne le v koprskem merilu, pač pa
v republiškem in zveznem. Ker
tega ni, nastajajo in nastopajo
pojavi, ki niso le abotni in ne-
zdravi, ampak gospodarsko škod-
ljivi. Neogibno potrebno je zato-
rej, da se tudi v zunanjetrgovins-
kem poslovanju uvede pravilno
sodelovanje ter dobra poslovna
moralna, da naši izdelki ne bodo
več izgubljeni na ugledu ter na
cenah.

Nezorana ledina v izkoriščanju gozdov

V izkoriščanju gozdov pa smo
še vedno tako rekoč na nezorani
ledini. Tu gre za naslednje: uva-
janje mehanizacije od poseka le-
sa do spravila in odvoza do po-
trošnika. Do pred dvema letoma
pri sečnji še nismo imeli meha-
nizacije, z drugo besedo, sečnja
lesa je bila popolnoma ročna. Z
uvajanjem ročnih motornih žag je
bil v izkoriščanju gozdov postavl-
jen temeljni kamen. S tem, ko
smo uvozili več vrst motornih žag,
pa ne smemo biti zadovoljni, am-
pak moramo pospešeno razisko-
vati, katera motorna žaga nam
glede na tehnične izpopolnitve
najbolj ustreza (seveda upoštevaj-
je možnosti nadaljnje uvoza te
motorizacije). Tu bi bilo potre-
bno pregledati in ugotoviti, ali in
v kolikto bi se domači industriji
izplačalo izdelovati motorne žage.
Potreba po motornih žagah je iz-
redna, zato bi bilo verjetno za našo
industrijo zanimivo obdelati
vprašanje izdelave motornih žag,
saj smo vendar država silnega
gozdnega bogastva. Tako ima n.
pr. Norveška, ki je po gozdnati
površini približno enaka kot Ju-
goslavija, dobro razvito indus-
trijo motornih žag, ki jih ne izdelu-
je samo za lastno potrebo, ampak
z njimi uspešno konkurira na
mednarodnem trgu.

Nadaljnji problem je — izvelek
lesa. Pri tem imamo zdaj domači

traktor »Ferguson«. Takšnega,
kakršnega dobimo iz tovarne, pa
ne moremo učinkovito uporabljati,
ker je dobesečno gol, torej
brez raznih priključkov. Gozdno
gospodarstvo v Postojni je zvezno
poskusno središče za uvajanje
traktorja v gozdarstvo. Tu pa
smo gozdarji navezani na lastne
sile, t. j. sami moramo dati
predloge za razne priključke, kar
imajo v tehnično razvitih drža-
vah že urejeno v dobri meri.
Morda bi kdo postavil vprašanje:
to nas vendar precej stane. Drži,
toda tu ne kaže ostati na pol poti.
Dejstvo, da se tudi kmetijska pro-
izvodnja čedalje bolj mehanizira
ter je glede traktorjev in pri-

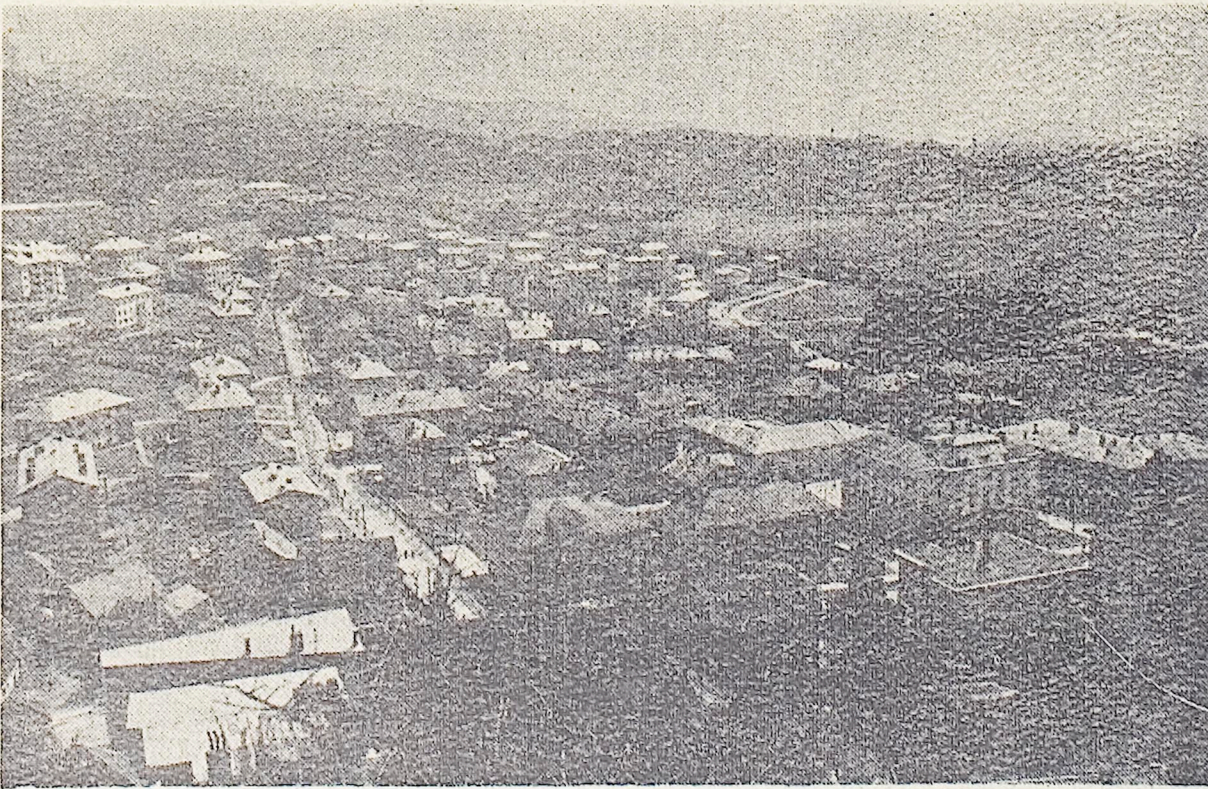
ključkov precej pred gozdar-
stvom, narekuje gozdarstvu, da
krepko krene po tej poti ter kot
kmetijstvo začne izločati
uporabo konjske vprege in konj-
ske delovne sile.

Tudi glede prevoza gozdnih
sortimentov iz gozda do potroš-
nika bo treba izdelati natančne ana-
lize o dolžinah prevozov, o renta-
bilnosti kamionskega ali traktor-
skega prevoza, o uporabnosti pri-
kolic itd. O enoslojnih traktorskih
prikolicah že sedaj vemo, da niso
konstruirane prometno varnost-
no. Glede konjskega prevoza pa
je jasno, da ga bomo morali opu-
ščati, ker z njim kvarimo in uni-
čujemo zgornje cestne uestroje.

Nujna zahteva: ekonomika tudi v gozdarstvu!

Ekonomika v gozdarstvu je
problematika, ki v sebi združuje
niz najrazličnejših vprašanj. V
gozdarstvu bo treba opraviti med
drugim znanstveno analizo o kro-

jenju lesa. Tu bo treba obdelati
problem, kaj lahko s pridom še
uporablja lesna industrija za svo-
je pol ali končne izdelke. Prav
tako so tudi še neobdelani nor-

Pogled na mestno središče Postojne. Mesto se ima za svoj nagli razvoj vsekakor zahvaliti tudi dvigu in kvalitetni
rasti lesnega gospodarstva in lesne industrije, ki je najmočnejša gospodarska panoga v tej naši občini. Lepa lega
sredi gozdnatih površin, bogatih s plemenito divjadjo, ob stajajih cestnih in železniških komunikacijah, ob bogatih
pasnikih in svoji slavni Postojnski jami — vse to napoveduje spričo pridnih rok prizadevnih občanov tej naši ko-
munici že zelo lepo bodočnost

Heinz G. Konsalik

SAMO OPERACIJA
IN OBSEVANJE?Odlomek iz romana DIAGNOZA RAK. Izdala založba LIPA
v Kopru, prevod Mirko Napast, oprema Milan Arnež

Poročila so izšla v medicinskih listih. Naletela so na senzacionalen odmev. Pri profesorju Runkelu je telefon neprenehoma zvonil. Klicali so prijatelji, ordinariji drugih univerz, patologi, ginekologi, terapeviti za obsevanje. Razburjenje je bilo elementarno kakor trditve, ki jo je postavil dr. Hansen.

»Ta mož je nevaren!« je zaklical patolog profesor Bongratzius v telefon. »Tumor ni lokalna obolenost, ampak vidna manifestacija kronično obolenja telesa. Tega si ne smemo dovoliti, gospod kolega! Kaj boste ukrenili?«

»Nič! Runkel je sedel v usnjem naslanjaču in je imel časopise z rdečo podrtanimi Hanse-novim člankom pred sabo. »Čez štiri dni bo stekla po televiziji moja operacija aorte. Dodal sem ji nekaj čednih besed o raku. In razen tega... kdo je ta Hansen? Ne zmenimo se zanj!... to je najboljši. Razburjenje in sporni razgovori so najboljša reklama. Ne smemo mu je kar tako poslati v hišo. Ničesar ne bomo rekli, ljubi Bongratzius... toda tudi temu Hansenu ne bomo dovolili vpiti.«

»Predlog, vreden razmišljanja, nedvomno. Ob priliki bi se morali vsi sestati.« Zdelo se je, da profesor Bongratzius lista po koledarju. »Recimo... čez tri tedne. V Wiesbadnu. Sedemindvajsete- ga?«

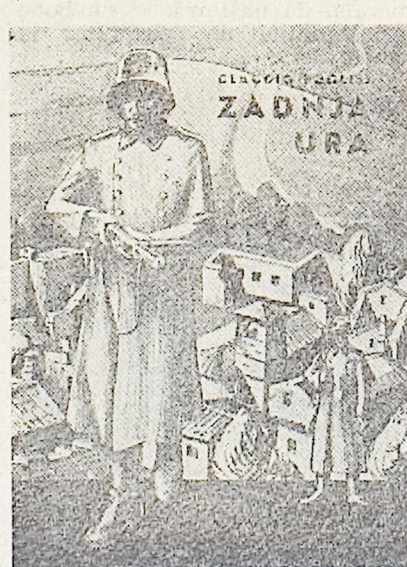
»Bi hoteli obvestiti druge kolege?« Runkel si je zabeležil datum. »Jaz imam ogromno dela na kliniki. Patolog ima več časa...«

Bongratzius se je zasmejal. »Dobro. Sporočil bom kolegom. Saj ni mogoče misliti, kaj bo, če bodo začeli govoriti o teh zdravilnih metodah v javnosti...«

Runkel je večkrat priklimal. Nato je odložil slušalko in še enkrat prebral neki Hansenov stavek, kakor da se ga hoče naučiti na pamet.

Mohammed Dib — ALŽIRIJA: Alžirski pisatelj Dib je poskušal v življenju številne poklice, predvsem pa je bil novinar in je skušal po svojih močeh prispevati v velikem boju svojega ljudstva za svobodo. Zato je opisoval deželo, v kateri vre, in ljudi, ki se v mukah, nasilju in ljubezni povzpnejo do razumevanja dogodkov in lastnega položaja. Mohammed Dib piše o ljudeh, ki jih je strilo delo, la- koto, pomanjkanje, da si ne upajo dvigniti oči in ne prenesejo več sončne svetlobe. O njih še pravi, da stegujejo roke, toda ne da bi berali, ampak da bi našli bratovsko roko in pomoč. Trilogija ALŽIRIJA je izšla založba LIPA v Kopru v prevodu Ma- ksa Veselika in v opremi Zdravka Valovca.

Claudio Puglisi — ZADNJA URA: Mladi italijanski pisatelj Puglisi je znan v svoji domovini zlasti po čr- tanih po raznih časopisih in revijah, prvo njegovo obširnejše delo »Zadnja ura« pa je izšlo prej v slovenskem prevodu kot v originalu. V svojem delu je skušal upodobiti poslednje krče na smrt obsojenih zver, ki se je dolga leta vojne opijala s krvjo ne- dolžnih ljudi. Delo je pravzaprav slo- vensko-slovensko-italijansko sode- lovanje naprednih sil v skupnem bo- ju proti nacifazizmu. Zato se dogaja- nje v glavnem odvija na stikalskih romanskih in slovenskega sveta. Za- jdeje odključuje Puglisičev delo tudi lepi opisi narave in poglobljeni psihološki orisi. Delo je izdala kop- ska založba LIPA, prevedel ga je za- njo Marijan Breclj, opremil pa Ro- man Antolin.

»Mnogi zdravniki in odgovorni ljudje z uprave stojijo žal še zme- raj na stališču, da so izdatki za zdravljenje neoperabilnih nespas- metni in nesmiselni, ker usodno- ga neizogibnega konca ni mogoče z ničimer zadržati.« (Dr. Herber- ger.)

In dalje: »Kdaj bodo kirurgi in terapeviti za obsevanje uvideli, da naknadno zdravljenje rakavih bol- nikov ali pomagalne metode niso nesmiselne, marveč samo osnov- no interno zdravljenje bulastih bolezni? Problem raka ne bo re- šen v hiralnicah, ampak s prak- tiki na bolniški postelji! Priznaj- mo si vendar že, da problem kar- cinoma ni več zgolj problem cel- lice, ampak problem celotnega ob- otenja!«

Profesor Runkel je odložil čas- niki in zamišljen zmajal z glavo.

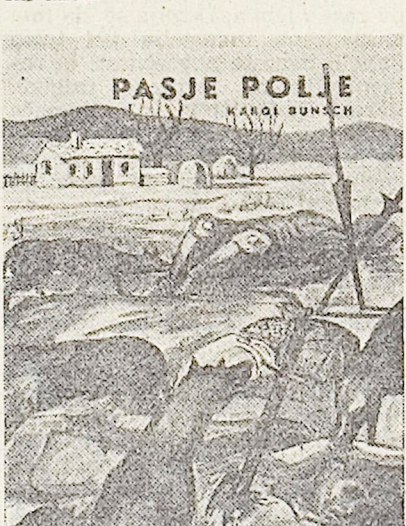
novitete na knjižni polici

Claude Roy — NESREČA LJUBE- ZNI: Naključno srečanje zveže mla- dega francoskega raziskovalca Alaina in dedke Ano v ljubezni, kakršna je dana človeku samo enkrat in ne za- dolgo. Preživita skupaj kratek, a ču- dovit čas, pripovedujeta drug drugemu o sebi, premišljujeta o ljubezni in o življenju, nikoli pa ne govorita o ju- trišnjem dnevu. To je ljubezen brez prihodnosti, zato tudi brez običajne sebičnosti, ujeta v srečo trenutkov. Knjigo je za založbo Obzorja prevedel Vital Klabus, opremila pa Radmila Novak.

POLENSKA ZEMLJA IN LJUDE: Dolenjska založba v Novem mestu je izdala pod tem naslovom knjigo s tri- najstimi študijami, ki kot delci moza- ka nakazujejo živopisno in raznoliko podobo Dolenjske. Te študije govori- jo o nalogah geografsko raziskoval- nega delavca na Dolenjskem, o kraških jamah in ponikavcih, o pridojnih pokrajnah, o nastanku zemeljskih oblik, o klimi, o lehnjaku in Krki in o koelevarju njenih voda, o pitni vodi, o kmetijskem izkoriščanju zemlje, o dnevnem odhajanju delavcev in uslu- žbenec na delo in domov, o rasti pre- bivalstva in o trdeljski soseski. Knjiga je opremljena s fotografijami, grafikoni in tabelami, povzetki študij pa so objavljeni tudi v angleščini.

Zbrano gradivo sta uredila dr. Ivan Gams in dr. Roman Savnik, pripra- vil pa ga je Geografsko društvo Slo- venije s sodelovanjem podružnice v Novem mestu, Inštituta za geografijo SAZU, Geografskega inštituta univer- ze v Ljubljani in Inštituta za razisk- vanje Krasa SAZU. Zbornik je opre- mil Bogdan Boršič.

Viktor Konjar — ODMEOVI SAMOT- NEGA JUTRA: Med svoje pesniške zbirke je uvrstil mariborska založba Obzorja v opremi Janeza Vidica tudi drobno knjižico pesmi mladega lirika Viktorja Konjarja. Motiv v zbirki so znani in že tradicionalni, vendar jih je Konjar zapel v svobodnem verzu in z velikim hrepenenjem po velikem in polnem življenju, svoje doživeto čustvo pa je ujel v racionalni pesni- ski izraz.

Marij Bunsch — PASJE POLJE: Koprska založba LIPA je v prevodu Rudolfa Moleta in v opremi Marijana Vojške založila zgodovinsko povest poljskega pisatelja K. Bunscha »Pas- je polje«. Snov zanj je avtor zve- žal zgodovinske dogodke iz leta 1655, ko Nemcem in slavno zmago nad nem- skim cesarjem pri Vroclavu. Boljšice je dobilo ime »pasje polje«, ker je bilo na njem toliko mrtvecev, da jih ni bilo mogoče niti vseh pokopati in so trupla razgrajali divji psi. Delo ima vse kvalitete zgodovinskega pisanja, posebno pozornost pa je pisatelj po- svetil hrabrosti branilcev domovine.

Florentina Metlika — ZACETNI POUK BRANJO PO GLOBALNI ME- TODI: Zavod za prosvetno-pedagoško službo v Mariboru je pripravil za- ložbo Obzorja izdal v zbirki Šolski priročnik prvi del osnov globalne me- tode začetnega pouka branja v opre- mi Uroša Vagaja. V uvodu pravi av- torica knjige, da se je že nova čitan- ka, ki je uvedla analitično-sintetično metodo približala globalni metodi. To je metoda, ki izhaja iz smiselne celote, t. j. stavka, in pokaže učencu že prvi dan smisel branja, pri čemer upošte- va otrokov izkustveni svet, njegovo življenjsko doživljanje. Zagovorniki glo- balne metode pouka zatrjujejo, da bodo po tej metodi tudi manj razvi- ti in manj nadarjeni učenci hitro osvo- jili branje, ki po sedanjem učenem načinu delava večini učencev največje preglavice. Uspehi, ki so jih dosegli po tej metodi pouka, so zelo dobri. B. Traven — ASLAN NORVAL: Aslan Norval, ki je bil v preteklih letih malo manj zvečan, ga niče ne pozna osebno in ne ve, kdo pravzaprav je — se je pri romanu »Aslan Norval« zavaroval takole: »Imena oseb v tej knjigi nimajo no- bene zveze z živimi, umrli ali še ne rojenimi ljudmi, ki bi imeli enako

Nato je primaknil svoj koledar, potisnil zlata očala na čelo in za- pisal pod datum 27:

»Pridrži si prosti dan. Dolž- nosti predači Färberju.«

Mimo dr. Hansena ni bilo več mogoče iti.

Na televizijskih ekranih je mi- getala velika transplantacija aor- te, ki jo je izvedel profesor Run- kel. Za javnost so film nekoliko skrajšali. Samo na univerzah in zdravniških kongresih naj bi ga predvajali v izvorniku.

Tega dne je bil televizor na ob- jezerski kliniki izključen. Ne go- voriti o boleznih... to je bila tu- kaj ena najstrožjih zapovedi za- paciente. V šefovi sobi so se zdravniki in neslužbujoče sestre zbrali okrog Hansenovega apar- ata in strmeli v Runkela in njego-

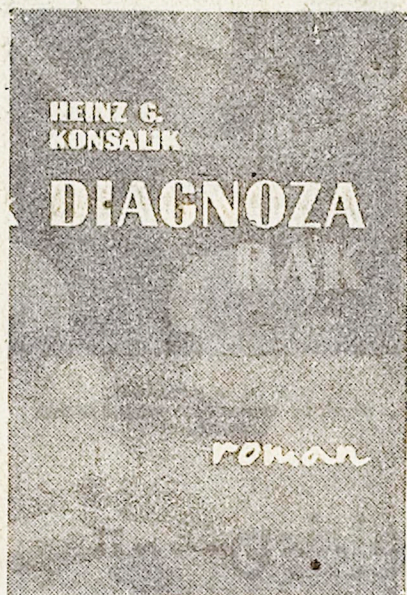
vega višjega zdravnika dr. Fär- berja, ki mu je asistiral.

Herta Färberjeva je sedela čis- to zadaj, s hrbtom naslonjena na steno. Njena usta so bila stisnje- na, ko je na ekranu gledala mo- ža... zdaj čisto od blizu, zdaj sa- mo njegove roke, ki so zanesljivo operirale, in kdaj pa kdaj čula njegov globoki glas, kadar je kaj zahteval od instrumentarke. En- krat je bilo, kot da debelo gle- da... tedaj je stisnila zobe...

Kaj je nastalo iz mene, je mi- silila. Enemu sem pobežnila... drugi me pošilja nazaj. Ne vem več, kje sem in komu pripadam.

Operacija je potekala neverjet- no natančno, to že razume, je mislila. Srce, kot pest velika ke- pa, je sedaj utripalo v odprtih prsih. Takšno je torej človekovo srce, ki se trga od ljubezni in trp-

Heinz G. Konsalik — DIAGNOZA RAK: Roman »Diagnoza rak« nem- škega pisatelja H. G. Konsalika sodi med velike tekste o zdravniških-bor- bah proti smrti, kot so n. pr. Citadela, dr. Arrowsmith in drugi. Značilnosti Konsalikovega pisanja so: dobra stil- stična gradnja, razglašena, napeta pripoved, dramatičnost in izredna snovna aktualnost. Glavna junakinja je zavratna bolezen, ki biča danes vse

človeštvo in povzroča tragično in pre- zgodnjo smrt milijonov ljudi... to je rak. Iz zdravniškega življenja in bo- lniškega okolja pa je avtor izluščil zdravnika dr. Hansena, ki se posveti zdravljenju te najzahrbtnješe bolezni in ubira pri tem še neizhogeno pot, to je ne verjame samo v moč kirur- škega noža in terapevtskega obseva- nja. Pri tem pride v konflikt s šolsko medicino in njeno predstavitvijo sku- sato uničiti dr. Hansena in njegovo delo. Pri tem pa so prizadeti tisoči težkih bolnikov, ki jih je medicina že zapisala smrti.

V to dogajanje je pisatelj tenko- čutno vpletel ljubezenske scene brez melodramatične sentimentalnosti.

Knjigo je izdala založba LIPA v Ko- pru v prevodu Mirka Napasta in v opremi Milana Arneža.

Oskar Hudales

Hlevar med vojaki

Odlomek iz zgodovinskega romana KBIŽAR LENART — Izdala Založba Obzorja Maribor v opremi Janeza Vidica

vidale na sever. Lenart je še zadnji hip utegnil pomahati Vanču. Jezdec se si veselo klicali v slovo ter se koj nato spustili v rahel drinec.

Kiki je veselo zahrzala, ko jo je Lenart potpreljal po vratu. Moro, ki je nosil de Cividala na četu čete, se ji je takoj odzval, kakor se krepko zahrzali še številni drugi konji. Hr- zanje konj je udobrovoljilo tudi jezde- ce. Zapletli so se v živahen pogovor.

Bilo je zares prijetno jezdit v sveže pomladansko jutro. Zlasti takrat, ko so si slabi urji jahajnja prišli iz ob- močja oglejskih močvirij in mlak. Le Lenartu je na dno toplega pomladan- skega razpoloženja legla tiha otož- nost. Jahali so naravnost proti severu. Daleč na severnem obzorju so se visoko v pomladansko nebo dvigale vrste visokih gor. Njihova pobočja so se zavila v vijoličasto tanko me- glico s snegom pokriti vrhovi so se srebrnasto lesketali na temnomo- rednem ozadju daljnega neba. Lenarta so spominjali domačih gor, toda za- man je med njimi iskal topi nos Ro- gatega in ravni hrib Raduha. Rogatec in Raduha in Ojstrica in vsi drugi domači hribi so ležali mnogo bolj na desno. Ko se je ozrl v tisto smer, je videl tam samo dolgo vrsto zelenih hribov tujih oblik, ki so se proti ju- gu spuščali v mnogo nižje gričevje. S tistih gričev bi se morda videle do- mače gore!

»Ali si že dolgo v službi gospoda de Cividale?«

Iz premišljevanja ga je zbudil ne- koliko hipravi glas njegovega sosed- a Kancijana.

»Od lanske jeseni.« je kratko odvr- nil Lenart, ki se je bal, da bi ga Kan- cijan vprašal, kako je prišel v ple- nično službo. Kancijan ni bil človek kakor Vanč. Nekaj odbijajočega je bi- lo v njegovem vedenju. Zatorej Le- nartu ni bilo do tega, da bi mu za- upal svojo preteklost.

»Menda si hlevar pri njem, ali ne?« je se naprej poizvedoval Kancijan.

»Da, za gospodovalne konje skrbi- m.« je odvrnil Lenart, ki ga je rahlo dra- žilo Kancijanovo poizvedovanje. »Sem pa tudi njegov orožar.«

»Vidim, da si orožar.« je nadalje- val Kancijan. »Hlevarji navadno niso orožarji.«

»Res?« se je začudil Lenart, kakor da tega še ne ve. Kancijanovo pri- pombo je razumel kot očitek, češ:

ljenja. Kepa. Iz aparata je bilo čisto bitje tega srca. Ali pa je bil njen pulz, ki je tako udarjal... Njen pogled je poiskal Hansena. Sedel je poleg dr. Wüllnerja, na- slonjen nazaj, in sledil operaciji s stvarno pozornostjo. Ekran je svetlikajoče se odseval na njego- vih belečih se lasih.

»Drzno!« je rekel Wüllner, ko je Runkel končal transplantacijo in je krvni obtok stekel po tef- lonski aorti. »Runkel zares nekaj zna...«

»Tega ni nihče izpodbijal.« Dr. Hansen si je šel z roko po čelu. »Runkel je kirurški genij. O tem ni prav nobenega dvoma.«

Nato so se zaslislale Runkelove besede, ki so zadele vse, ki so bili tukaj zbrani, kot udarci s pestjo.

Medtem ko je bil krvni obtok speljan nazaj k srcu, ko so in- ternisti strmeli v osciloskop, da bi mogli pri nastopu srčnega mig- ljanja takoj poseči, ko so na za- slonju zopet poskočili električni zobci in se je vrnilo v srce živ- ljenje, je Runkel z zvnečim gla- som rekel:

»To je samo majhen prikaz te- ga, kar kirurgija danes zmore. Prav toliko dosega na mnogih drugih področjih, če ne več. Tudi pri raku je edina možnost za ozdravljenje pri kirurgiji in te- rapiji z obsevanjem. Enkrat bi bilo zares treba z vso ostrino na- stopiti proti vsem čevkavim ma- začem in šarlatanom, ki hočejo zdraviti raka z zelišči, s tableta- mi in z globokim vdihavanjem

Arhivi so v skladišču mrtvi

Nekateri jugoslovanski listi so po- svetili tednu arhivov tehtne članke, v katerih so osvetlili važno vlogo ar- hivov, katerih gradivo ni pomembno samo za golo znanstveno registriranje preteklosti, marveč tudi za odnose se- danosti do preteklosti in praktično izkoriščanje doseženih ugotovitev. V Sloveniji se te tematike skoraj sploh nismo dotaknili, najmanj pa se pri- nas na Primorskem in konkretno v Istri. In vendar imamo tudi v našem okraju arhive in z njimi vred mno- žico še neosvetljenih vprašanj.

Posebno dosti je takih neresenih vprašanj v naši Slovenski Istri in v prvi vrsti na ozemlju, ki je dolga sto- letja pripadalo Beneški republiki. Slovenski zgodovinarji, ki so razme- roma dobro osvetlili preteklost bivših avstrijskih pokrajin, se istrske skoraj niso dotaknili. Vzrokov za to je bilo več, najvažnejši med njimi pa je bil ta, da niso imeli dostopa do arhivskih Kopra, Pirana in Izole, ker so v pre- teklosti italijanski irendistični, pozne- je pa fašisti čuvali vire, iz katerih bi mogli Slovenci izvedeti za svoj tu- kajšnji tisočletni obstoj. Italijanski zgodovinarji, s Kandlerjem na čelu, so pobirali iz arhivov samo tisto gra- divo, ki je moglo služiti njihovim irendističnim težnjam, ali pa so ga preprosto po svoje tolmačili in s tem potvarjali zgodovinske resnice.

Pogoj za proučevanje tukajšnjih arhivov so nastali šele z osvoboje- njem, nesreča pa je hotela, da je zna- ten del arhivskih izginil čez mejo, in to deloma tudi po naši lastni krivdi.

zraka! Človek bi jih moral pre- prosto izsmejati, več niso vred- ni! Žal pa še dandanes nasedajo najširše ljudske množice takim psevd znanstvenikom in zapra- vijo s tem edino možnost za re- šitev: operacijok!

Mučna tišina je ležala v sobi, ko se je Marijana Pechl z drhte- čimi ustnicami vzdignila in ugas- nila aparat. Čemu ta na tem me- stu popolnoma nepodkrepljeni in neprimerni Runkelov izbruh? Herta Färberjeva je stisnila roke.

Tudi dr. Hansen se je vzdignil. Zapel si je haljo in pogledal na zapestno uro.

»Sobe dvanajst, petindvajset in sedemindvajset morajo še dobiti kisliniske kopeli. Sobi enainšes- deset in sedemdeset bomo še en- krat postopoma rentgenizirali. Pojdimo na delo...«

Molče so zdravniki in sestre za- pustili šefovo sobo. Samo Herta Färberjeva je ostala. Kakor po- zabljena je bila videti na robu zadnje vrste stolov. Hansen se je obrnil k njej.

»Tvojemu možu se obeta velika bodočnost...«

»Strahopetec je!«

»Priznan medicinin je... in ne šarlatan...«

»Jens!« Herta Färberjeva je skočila pokonci. »Kar je Runkel malo prej rekel, je... je bilo ne- sramno. Kratko malo nesramno! Le kako more Hubert to prena- šati?«

»On je zgolj višji zdravnik. In Runkel je odskočna deska k nje- govi karieri. Kaj ne moreš razu- meti tega...?«

»Ne! Ti ne bi tega nikoli storil! Nikoli! Tudi zaradi tega te lju- bim...« Zataknilo se ji je. Njen ozki obraz se je obarval s svetlo rdečimi madeži. »Tudi če bi bil v resnici samo šarlatan, te ne bi nič manj...«

Hansen se je truden obrnil in zapustil sobo.

Herta Färberjeva je stisnila pe- sti in se udarila po senecih. Kaj sem spet pogrešila? Kaj neki? Kako naj mu tedaj povem, kako ga ljubim?

Vprašanje vrnitve stvarno še vedno ni do konca rešeno, čeprav je bil pravno o tem dosežen sporazum. Te- žava je tudi v tem, da nimamo ssa- ma vseh arhivov, iz katerega bi šele mogli ugotoviti, kaj vse je izginilo in kaj je vseobalno. Če pa se vprašamo, kako smo izkoristili tiste arhivalje, ki so ostale tu, moramo ugotoviti, da smo storili zelo malo. Začetni zalet, storjen še za časa vojaške uprave bliske časa B STO z izdajo prvega zgodovinskega zbornika, se je kmalu zaustavil in še po dolgih letih zama- čakamo na drugi zvezek. Zastalo pa je tudi samo znanstveno obravna- vanje in pripravljanje gradiva zanj. Vzrok: pomanjkanje sredstev in po- manjkanje znanstvenikov, ki bi se mogli temu delu posvetiti več ko običnem prostem času. Ali pa smo tudi kaj storili, da bi dobili za to delo pomoč pri SAZU, ljubljanski univerzi itd?

Arhivi so prav tako mrtvi in brez pomena kakor pokopana mesta, do- kler jih arheologi ne odkopajo in preiščejo. Če leže arhivalje na pol- enih ali celo v skladišču, in vendar bi izsledki iz arhivov bili pomembni prav tako za objektivno osvetlitev na- še tukajšnje preteklosti, kot za napo- tke, ki bi nam jih mogli dati za seda- nost in bodočnost. Zaradi tega bi se morali vprašanja končno lotiti z vsaj polovico tiste vneme, katero smo po- kazali po osvoboditvi. Izgubljanje časa nam samo škoduje. O tem naj bi pričeli razmišljati ne samo tu pri nas, marveč tudi v Ljubljani. R. R.

»Nekaj, vendar šele v Oglejcu!« je dejal Lenart. »Pravijo, da je zelo mo- goče.«

»Ne samo to,« je dodal Kancijan. »Cesar Friderik je tudi imeniten vojskovodja. Hej, kod vse nas je vodil in kakšne zmage smo izvajali pod njegovim vodstvom! Bili smo v hlad- ni Nemčiji, visoko proti polnočni strani, kjer smo kar nekaj neposre- čnih plemečev v Italiji smo se tol- ki papeževimi vojaki; bili smo na Siciliji, vročem otoku prav na kon- cu Italije, kjer je cesar Friderik ro- jen, in tam učili poslušnosti siciliske tlačane.«

Lenart je pazljivo prisluhnil in vprašal Kancijana, kaj pravzaprav meni s tem učenjem poslušnosti.

»To je zelo preprosta reč,« se je na- smejal Kancijan, ki se mu je Lenar- tovo vprašanje zdelo tako preprosto. »Dveh sicilskih vseh so se kmetje spuntali. Kratko in malo niso hoteli več plačevati cesarju tistega, kar je cesarjevo. Ko je cesar poslal tja svoje izterjevalce, so jih tlačili napo- diti. Takih šal pa cesar Friderik ne rpi. Ukazal nam je, naj naredimo v obeh vseh red in smo ga tudi na- redili.«

»Kako pa?« je z narejeno naivnost- jo znova vprašal Lenart, ki je za Kancijanovimi besedami zaslužil zgo- bno, kakršno mu je povedal Vanč o svoji rojstni vasi.

»Zelo preprosto.« je odvrnil Kan- cijan ter se zakrohotal. Lenartova vpra- šanja so ga nenavadno zabavala. »Pri- šli smo, ko so se nas kmetiči butci najmanj nadejali. Obkolili smo obe vasi in jih zagnali. Da bi videl, kako urno so je kmetje odhlačili iz svojih umazanih gnezdi! Kakor podgane pred poplavo. Toda pred gorečimi bajtami smo jih čakali mi in kaj kmalu opr- vili z njimi. Posebno z moškimi, otro- ki in stariimi babcicami. Potoliki smo jih ter jih kratko in malo zmetali v ogenj. Z mladimi ženskami pa smo se prej še nekoliko pozabavali. Vre- ščale so kakor srake, ko smo se na konjih nadejali z njimi. Reči moram, da mlade sicilijanske niso napadne. Ko smo jih stlačili v svito ognjev, smo imeli kaj gledati, prijatelječek! Kaka telesa imajo te punčice!«

Tiesnil je z jezikom kakor slado- kusec, ki se je domislil posebno slas- ne jedi. Lenart ga je postrani pogle- dal. Zdrnil se je ob misli, da bo mo- ral odsej živeti med ljudmi. Kanc- janovega kova, posurovelimi v neš- tivilnih vojnih pohodih, požiganih, ubijanih, posiljevanjih.